

Přílohy

Příloha 1: Přepisy rozhovorů

**PŘEPIS ROZHOVORU S TVŮRCEM TITULKŮ PRO NT LIVE, JIŘÍM JOSKEM
29.8.2013, MOST**

Jaké máte vzdělání a kolik vám je?

Vystudoval jsem filozofickou fakultu v Praze a jsem ročník 1950.

A jakou máte vlastně v titulkování praxi? A v překladu a v tlumočení vůbec?

Titulkování jsem dělal především pro televizi, řadu věcí, Shakespeara i jiné filmy. Dělal jsem i dabing. Titulkoval jsem třeba tři filmové verze Richarda III., s Al Pacinem, s McKellenem a se sirem Olivierem. Looking for Richard s Al Pacinem byl zčásti hraný dokument o tom, jak se dohaduje inscenace Richarda III. Byla to taková trochu investigativní sonda o tom, jak Shakespeare působí dnes na lidi. Al Pacino zpovídá lidi na ulicích, hledá herce, zkoušejí, čtou si ten text, pak inscenují nějaké scény hry. Moc zajímavý film, mně se to teda moc líbilo. Úplně jiná verze byla s McKellenem v titulní roli. Richard III. je transponovaný do 30. let, do období fašismu, a pak ten klasický Olivier.

A tlumočíte? Vy vůbec netlumočíte, že ne?

Ne.

Takže filmy jen překládáte a titulujete?

Ano, překládám a titulkuju. Nikdy jsem netlumočil film naživo. To bych ani nedokázal.

Netlumočíte ani žádné konference a podobně?

Kdysi jsem začínal jako tlumočník, ještě když jsem končil školu. Mimo jiné jsem ve dvou letech po sobě tlumočil sérii přednášek o naftových motorech a pak exkurzi po továrnách pro inženýry z rozvojových zemí, což pořádaly Spojené národy (UNIDO). Ale to už dávno nedělám.

Jaké jsou vaše pracovní jazyky, z kterých titulujete a překládáte?

Jenom angličtina.

A ještě jiné jazyky, které znáte?

Tak mizerně francouzštinu a dělal jsem i němčinu a ruštinu, ale v podstatě jsem už všechno zapomněl.

Můžete mi teď nastínit, jak vlastně probíhá proces tvoření titulků pro NT Live?

V současné době to probíhá tak, že z NT Live pošlou DVD, záznam představení z jedné kamery. Často to bývá představení z počátku uvádění té hry a často ten živý přenos bývá derniéra. Takže se stane, že záznam někdy ne zcela odpovídá inscenaci. Představení se někdy vyvíjí, stávají se i neočekávané události... Dcera [*Zuzana Josková – pozn. K.W.*], která tituluje taky inscenace z NT, ale především přenosy z Metropolitní opery, titulovala jednu inscenaci, kterou výrazně obměnili oproti záznamu. Přehodili tam i scény. Byl jsem se na to tehdy podívat v Aeru. Chudák Zuzana z toho musela asi šílet. Musela překlikávat a hledat, kde se zase chytit. To bylo hrozný. Já taky zažil perné chvíle. Na začátku, když jsem dělal titulky Shakespearova Hamleta a pak i Krále Leara, tak jsem nedostal DVD. Vlastně jsem jenom překlady upravil do titulků. Měl jsem sice scénář se škrty, ale inscenace se proměnila, přibýly škrty, některé škrty se otevřely, takže jsem tehdy taky dost bojoval, abych se v textu našel. Bylo to dost napínavý. Nejvíc to bylo napínavý u Leara, protože navíc nastaly velké poruchy v přenosu, takže v jednu chvíli zmizel obraz, ale hlasy se ozývaly. Takže jsem klikal jen ty hlasy, pak přestaly i hlasy. Pak to zase na nějakou chvíli naskočilo a zase nic. Po nějakých dvaceti minutách tohohle zápolení přenos zastavili, vystoupila reportérka a omluvila se všem divákům v kinech. Ono to jde takřka do celého světa. Omluvila se za poruchy v přenosu a herci začali hrát znovu od místa, kdy poruchy začaly. Takže lidé, kteří seděli v divadle, viděli tu pasáž podruhé, ale diváci v kině se konečně dočkali nepřerušované inscenace. Ted' už je dobrý, že předem přijde to DVD.

Ted' už je to tedy pravidelné?

Ted' už je to pravidelné. Brzy bude přenos Othella a pořád mi ještě neposlali konečnou verzi textu, ale doufám, že mi ho pošlou. Někdy si dávají opravdu na čas.

Překládáte celý text, nebo musí být nějakým způsobem krácen?

Záleží na dikci herců. Proto je dobré mít předem ten záznam z generální zkoušky nebo z představení. U Shakespeara někdy dikce bývá pomalá. Je-li daný požadavek, aby titulek nevisel kratší dobu než 4 vteřiny, pokud je to dvouřádkový titulek, tak se často může podařit, že text neredukuju vůbec, nebo jen málo. Když je ale dikce rychlá a text nahuštěný, pak je třeba redukovat hodně. Když zkracuju text u Shakespeara, snažím se zachovat určitou rytmizaci, ale text třeba o stopu zkrátím. Rýmy samozřejmě dodržuju, ale podstatné je, aby se titulky daly učíst. Snažím se prostě o jakýsi kompromis mezi textem a jeho uměleckými kvalitami, a přehledností, logikou textu. Protože u titulků je hlavní přenos informace, smyslu, a pokud by lpění na všech formálních aspektech bránilo srozumitelnosti, divák by se ztrácel.

Vy se tedy podíváte na to DVD a z toho poznáte, jak rychle to asi říkají, a podle toho si odhadnete...

Ano! Koukám na DVD a podle herecké dikce člením titulky. Tempo bývá většinou stejné. I když to se taky někdy mění. Každá inscenace nemůže být úplně stejná. Ale máte představu, jak dlouho to asi trvá, a podle toho prvního DVD si to natajuju tak, aby tam ten titulek ty 3 až 4 vteřiny visel.

Takže vy to musíte jakoby načasovat i předtím, i když to pak klikáte ručně?

Podle toho DVD ty titulky vytvořím, mám to ve Wordu [*Microsoft Word – pozn. K.W.*], jako textový dokument, ten odevzdám do Aera, oni to pak pošlou i do jiných kin, kde se přenos vysílá. Většinou v Aera z kabiny pak ty titulky nasazuju při přenose. Mám je před sebou na obrazovce počítače, jednotlivé titulky jdou seřazené za sebou, dívám se z kabiny na plátno, poslouchám přes sluchátka inscenaci a vždycky mezerníkem na počítači odkliknu text, který ve sluchátkách slyším. Takže už předem vím, jak husté to asi bude. Někdy je replika třeba rozdělená, nastane nějaká dramatická pauza a byla by škoda, aby divák už předem četl to, s čím si herec dává načas, nějakou pointu nebo nějaké zvýrazněné slovo, které je z jakéhokoli důvodu odsazené. To tempo i ty pomlky mám vlastně jakoby naučené podle toho DVD.

Ale já vlastně moc nechápu, proč to časujete, jakoby předem, když to pak klikáte... Protože já to chápu tak, že vy to kliknete, aby se to objevilo, a pak kliknete, aby to zmizelo, ne?

Ano.

A jak se to tedy časuje předtím, nebo co to znamená?

Vždyť koukám na DVD, vidím tu inscenaci, takže vím, že na určitý časový úsek na DVD se vejde tolik a tolik titulků.

Takže jde o to, jak to dělíte na řádky a...

Ano. Jak to dělím na řádky a kolik tam toho textu zůstane a kolik toho musím vykrátit.

Jasně. Takže to dělíte na řádky podle mluveného slova a ne třeba... Protože vy nevidíte ty anglické titulky, které tam teprve budou pouštět...?

Ty anglické titulky já nemám. Ty nemám k dispozici.

Takže si to rozdělíte na řádky podle toho, co slyšíte.

Podle toho, co slyším. A jak rychle za sebou to slyším.

A máte nějaké pravidlo, kolik dáváte znaků na řádek?

No to pravidlo je dané, že tam je maximálně 37 znaků na řádek.

To je nějaké obecné pravidlo, nebo to po vás chce Aero?

Aero to tak chce, ale ono to v podstatě odpovídá i tomu, co je třeba pro televizi. Tam je to dokonce jen 36 znaků.

Jste nějak limitovaný tím zařízením, které na to používáte, že se tam vejde právě maximálně těch 37 znaků?

Ano.

A můžete dělat i třířádkové titulky, nebo děláte jenom...

Ne, jenom dvouřádkové.

Jako podklad dostáváte teda DVD a scénář nebo dialogovku?

Ano, už seškrtný scénář.

A dostáváte taky nějaké referenční materiály, do kterých můžete nahlížet?

Ne.

A hledáte si něco?

Snažím se o té hře něco dozvědět z internetu.

To nevím, jestli budete vědět. Ty anglické, titulky, co tam potom promítají, jsou totožné s tím, co říkají herci, nebo už jsou taky zredukované, nějak kondenzované?

Já to tak moc dobře nestíhám sledovat, protože já ty anglické titulky nemám, a vlastně když tam klikám ty svoje, tak nemám čas to ještě číst. Ale myslím si, že nejsou redukovány.

Aha, já myslela, že třeba titulky dostáváte...

Ne, nedostávám. Bylo by to samozřejmě asi výhodné. Bylo by to méně práce. Ale pravda je, že já se třeba snažím o to, aby se text dělil podle toho, jak ho herci frázuje. A anglické titulky jsou dvouřádkové, takže i věci, které třeba padnou po nějaké pauze, tam předem jsou. Já jsem vycepovaný z televize, kde je požadavek titulky nasazovat synchronně s dialogy.

Jak dlouho vám asi tak trvá otitulkovat jedno představení a kolik na to míváte času?

Tak to je různé. Když titulkuju text, který už mám přeložený, tak samozřejmě to jde rychleji. A když je to jiná činohra, tak si nejdřív musím vlastně přeložit celou hru, a pak to teprve redukuju. Když už ten text překládám, chci ho mít přeložený celý, i s jednajícými postavami a scénickými poznámkami. Taky vždycky dostanu scénář se vším všudy. Nedostanu jenom titulky, které bych přeložil. A trvá to... prostě, já nevím, měsíc, než přeložím hru, a pak musím udělat ty titulky. Takže to vezme někdy dost času.

A dostáváte ty materiály tak, že to stíháte, nebo býváte často v presu?

No je to někdy v presu. Záleží na tom, kdy dostanu ten text a DVD. Někdy to je hodně pozdě.

A když překládáte něco, třeba právě toho Shakespeara, co už jste překládal, tak potom se řídíte tím svým překladem, nahlížíte do toho, jak jste to kdy překládal?

Použiju ten překlad. V těch inscenacích většinou text zůstává stejný, jenom někdy se mírně aktualizuje. Třeba jsem titulkoval pro kina Romea a Julii s DiCapriem a tam místo mečů byly revolvery. Takže to bylo jediné slovo, které v textu změnili. Ani u moderních verzí Angličané text anglického originálu nemodernizují, nemění. Když někdy slovo ne

zcela odpovídá tomu, co je vidět na obraze, snažím se použít nějaký obecnější výraz, aby co nejvíc obraz odpovídal textu. Takže jistě, ty překlady neberu mechanicky z toho, jak to mám přeložené, ale samozřejmě s ohledem na to, co je vidět.

A kromě toho, že redukuje a kondenzujete, tak snažíte se třeba i zjednodušovat syntax a podobně?

Ano, ano. Taky.

Ten shakespearovský jazyk je docela archaický, snažíte se to taky nějak reflektovat?

Překládat archaicky divadelní hru by asi nešlo, protože tím pádem by se člověk zbavil možnosti odstínit jednotlivé postavy. Když Shakespeare psal své postavy, mluvily současným jazykem. Takže já se snažím překládat ne jakoby jazykem dneška, tím úplně módním, ale jazykem současným, který žádným způsobem nenarušuje vnímání obsahu, který v tom je. Ale není to jazyk archaický, v žádném případě. Nemá to patinu nějaké archaičnosti, protože to by u divadla ani nešlo.

A co si myslíte, že je, když se titulují živě přenášená divadelní představení, co tam je největší problém? Co vám nejvíc dělá potíže? Asi nemůžete moc kontaktovat režiséra třeba a podobně...

To snad není takový problém. Máte inscenaci, obraz a máte text a máte překlad, takže víceméně nic víc nepotřebujete.

Takže je to podle vás standardní, třeba jako překládat pro film?

Samozřejmě každá hra je jiná, každá hra má jiné problémy. Ale rozdíly tu jistě jsou. Když překládám pro divadlo, jsem svobodnější. Pokud je třeba v textu nějaká slovní hříčka, při překladu pro divadlo ji můžu po smyslu nahrazovat, hledat nějaký funkční ekvivalent a podobně, ale při titulkování filmu nebo přenosu musím respektovat obraz. Takže když je ten dialog svázaný s hereckou akcí, rekvizitou a podobně, musím se toho, co vidím, držet v textu, nebo přinejmenším překládat tak, aby titulek nebyl v rozporu s tím, co se ukazuje. U překladu z angličtiny je to samozřejmě ještě těžší v tom, že se dá předpokládat, že hodně lidí anglicky umí, takže je nutné být co nejblíže originálu.

Když tvoříte titulky, tak to normálně jenom píšete do Wordu, nemáte na to nějaký zvláštní program?

Ne. Normálně do Wordu.

A pak to dáte Aerofilms nebo Aeru a oni to dají do nějakého programu?

Oni to dají do svého programu.

A to asi nevíte, co je za program...?

Nevím.

A v tom se to potom kliká?

A v tom se to kliká. Já přijdu do Aera a už to tam mám připravené, ten svůj text mám v tom jejich počítači. Ale čím to předtím prošlo, to fakt nevím.

Máte někoho, s kým můžete konzultovat jakékoli otázky, které by vás napadly při titulkování? Kdybyste měl nějaké nejasnosti, tak je někdo, na koho se můžete obrátit, ať už třeba z Aera nebo že byste mohl kontaktovat někoho v National Theatre?

Zatím jsem to ještě nikdy neudělal, nebylo to nutné.

Než se titulky promítají, tak vidí je někdo? Schvaluje vám třeba někdo ty úpravy, máte třeba nějakého korektora a podobně, nebo je to všechno na vás?

Nemám. Měl jsem jen jednu problém technického rázu. Odevzdal jsem text titulků a v mezerách mezi titulky jsem měl navíc jeden úhoz, tedy značku odrážky s mezerou. A pak se tam párkrát vloudila „manual line break“ místo „hard line break“, což se v programu, který je v Aeru, projeví tak, že se řádek nelomí. Upozornili mě na to a díky vyhledávači šlo tu chybu snadno napravit. Korektury titulku si teď čtu ve čtečce, kde se chyba projeví stejným způsobem, že se řádek nelomí, takže mám už předem kontrolu.

A do toho programu to dává nějaký technik?

Tam to dává nějaký technik. Takže tohle byl vlastně jediný problém, kdy jsem tam udělal nějaké mezířky, a on mě na to upozornil.

A vy teda ty titulky doděláte a potom si je jednou přečtete a pak jim je pošlete?

Čtu to víckrát. Abych vychytil chyby.

Jasně. Několikrát přečtete, jakoby jazykovou redakci a potom do čtečky, tam děláte tu...

No, a pak si ještě párkrát ten film musím pustit. A jdu s tím, jestli to tam takhle sedí, jestli to uklikám, jestli to není příliš rychlé nebo podobně. Takže ona to je docela práce.

To teda jo. A ta DVD – od té doby, co vy titulkujete, tak vždycky jste k tomu to DVD měl?

Teď už mám. Na začátku to nebylo, ale teď už je mívám.

A jak jste to dělal na začátku bez toho DVD?

Ještě u Hamleta a Krále Leara jsem neměl DVD, ale jenom ten text. Věděl jsem zhruba, jaké jsou tam škrty, no a pak jsem to lapal, jak to šlo.

Ale nemohl jste moc vědět, jaká je třeba čtecí rychlost, co si můžete dovolit, ne?

Přesně, to jsem v tu chvíli nevěděl. Takže tam prostě to někdy šlo hrozně rychle... Já jsem se už teda snažil text redukovat preventivně. Ale někdy to třeba ani nebylo potřeba,

protože to prostě říkali pomalu, takže pak mi bylo líto, že jsem to očesal až moc. To DVD k tomu člověk nutně potřebuje.

Když už se to potom promítá a vy ty titulky klikáte, tak už s tím nejde nic dělat? To už nemůžete ty titulky měnit?

Ne.

A když třeba nakliknete titulek moc brzo, jde ho potom zase stáhnout?

Ano, je možné ho vrátit.

A je možné, třeba kdyby tam improvizovali, úplně přeskočit titulek?

No musíte to rychle za sebou naklikat.

Takže se vždycky objeví?

Vždycky se objeví. Ale můžete třeba naklikat titulky rychle za sebou a ono to tam velice rychle projede. Ale není možné prostě přeskočit ten titulek. Každým kliknutím se tam objeví.

Spolupracujete třeba se svojí dcerou na překladu jedné hry, nebo vždycky překládáte každý sám?

Ne, každý děláme něco jiného.

A ani s nikým jiným na tom překladu nespolupracujete?

Ne.

Jak jste se vůbec dostal k tomu, že titulkujete pro NT Live?

Nejdřív tam začala Zuzana [*Josková – pozn. K.W.*] pracovat nejprve na baru, pak začala dělat opery [*Metropolitan Opera: Live in HD – pozn. K.W.*]. Postupně začaly i přenosy z londýnského Národního divadla a mezi nimi i Shakespeare. První byl, myslím, Konec dobrý, všechno dobré. To ještě titulkovala Zuzana na podkladě mého překladu. Pak už mi ty Shakespearovy hry přenechala.

A ona tam je od začátku, nebo ještě před ní tam titulkoval někdo jiný?

To nevím.

Jak se má postupovat při titulkování živých představení, tak to vám na začátku řekla Zuzana, nebo jak jste na to přišel?

Titulkoval jsem už dřív. Jednak pro televizi, pro kina, ale i pro živou inscenaci na plzeňském divadelním festivalu, kam přijela anglická divadelní společnost s Macbethem, takže už jsem s tím měl určitou praxi.

Takže si myslíte, že je to hodně podobné? Že vlastně v tom není ani rozdíl?

Když se hraje naživo divadlo, tak je dost jedno, jestli se to přenáší z Londýna, nebo jestli to je třeba v Plzni.

Jistě. Ale tak třeba při tom překladu. Není třeba problém, že oni jsou v úplně jiné zemi a nemůžete se s nimi nijak spojit, nemůžete třeba chodit na zkoušky, nic?

Když mám to DVD a správně seškrtný text, tak mám materiál, který mi stačí. Nemusím být nikde jinde.

Když vám Aero dá za úkol otitulkovat nějaké představení, tak dává vám k tomu nějaké specifičtější pokyny, nebo prostě zadání je „otitulkujte tohle představení“?

Tak.

A specifikuje třeba, k čemu vlastně ty titulky mají sloužit, že vám řeknou třeba „je to jenom pro informaci“, nebo „zkuste tam zachovat i ten umělecký aspekt“...

Oni se na mě obrátili, protože už mám s touhle prací praxi, a ty požadavky jsou vlastně stejné. Takže žádné specifické pokyny, které by přístup k titulkování měnily, jsem nedostal.

Snažíte se tam tedy dostat i tu uměleckou estetiku a charakterizovat postavy a podobně, aby se to neztratilo?

Jak jsem už řekl, je to kompromis. Obsahové aspekty jsou důležitější, ale překládat „jen pro informaci“ by byla deformace původního textu a velká ztráta.

Ale oni vám vlastně žádné zadání nedávají?

Ne.

A National Theatre vám taky nic neříká?

Ne.

Takže vlastně jediný pokyn je, že musíte mít maximálně 37 znaků na řádek?

To je ta technická stránka věci, jinak by to prostě nefungovalo. Jinak by to nešlo.

Takže vlastně máte volnou ruku a nikdo vás...

Nekontroluje.

A máte nějaká vlastní pravidla, kterými se řídíte?

Ta pravidla jsou daná. Ta pravidla mě naučili v televizi. Když jsem to dělal poprvé, tak mi zhruba řekli, o co jde, jak se to má dělat, a za ta léta se to zase příliš nemění. Mění se určité technické věci, mění se fonty, mění se i počet úhozů, bylo to jinak, to je pravda, ale

jinak ten princip je, že je třeba zachovat počet povolených úhozů a co vím, ta doba vždycky byla 3 vteřiny pro jednořádkový titulek a 4 vteřiny pro dvouřádkový titulek, to zůstává stejné.

Ale ty 4 vteřiny, to se ukáže, až pak když to klikáte, jestli to vlastně jde udělat, aby to tam bylo minimálně 4 vteřiny?

Proto mám to DVD.

No jasně. Ale není to úplně jisté, jestli to pak nebude jinak?

Jistě. Kdyby najednou začali v divadle mluvit strašně rychle, tak se to tam samozřejmě nemůže vejít. Ale předpokládám, že budou mluvit aspoň přibližně stejně jako na tom DVD.

Radíte se o titulkování se Zuzanou nebo s nějakými jinými titulkáři?

Teď už se nějak moc neradím. (smích)

Titulky rozdělujete vždycky na řádek nebo na dva?

Na řádek nebo na dva podle dikce herců. Aby to odpovídalo slovnímu projevu. Když mluví rychle, dám radši dva řádky, když mluví pomalu, dám jeden řádek. Když mluví přes sebe, tak tam jsou pomlčky.

A když máte dlouhou větu a musíte ji rozdělit na dva řádky, podle čeho ji dělíte?

Samozřejmě je snaha, aby to bylo přehledné. Ale ne vždycky to jde. Tyhle technické věci jsou vždycky otázka kompromisu. Takže je-li tam sousloví dvou výrazů, které k sobě patří, snažím se ho zachovat na jednom řádku. Snažím se dělat titulky, které přenášejí jeden logický celek. Když dělím dlouhé věty, snažím se dělat logické švy a podobně. Někdy se to úplně nepodaří, ale taková je zásada.

A říkal jste tedy, že když překládáte Shakespeara, tak nedodržujete ten pětistopý jamb? Nebo snažíte se, ale ne vždycky to jde.

Snažím se. Když je dikce pomalá, tak to jde a text zůstává celý. Když je spád rychlejší, snažím se zachovat rytmus, ale zkrátit verš o stopu. Ale když je třeba, člením titulky spíš podle významu než podle rytmu. Protože u titulků je prvotní informace. Takže někdy obětuju rytmizaci ve prospěch sdělení.

A písmo jste tedy říkal, že používáte Courier?

Ano.

I když vy to píšete, i když se to potom promítá?

Když já to píšu, tak si to dělám normálně v Timesech [*Times New Roman – pozn. K.W.*], ale pak to převedu do Courieru, protože takhle to oni chtějí. A jestli to tam potom nechají v něm, vlastně nevím. Ale myslím, že to nechávají v Courieru.

Proč se vlastně titulky klikají ručně? Protože údajně by šlo, že by to bylo spojené nějakým programem s těmi anglickými titulky a že by se to vlastně jakoby naklikávalo zároveň s těmi anglickými titulky.

Když ty titulky nemám, tak to s nimi nemůžu naklikávat.

V Aeru vždycky kliká ten, kdo ty titulky dělal, nebo ne?

Vždycky ne. Když Zuzana častěji kojila, titulky jenom odevzdala a naklikával to někdo jiný. Přenosy jdou ale do řady kin, takže tam to musí klikat někdo jiný.

Když jdete titulky klikat, připravujete se na to nějak?

Jdu nejdřív na záchod. (smích) Příprava je právě v tom, když titulky vytvářím a koukám na DVD.

Víte, jak je ten notebook propojen s displayem a jak to vůbec celé funguje technologicky?

To nevím. V té kabině mám notebook s textem.

A vy vůbec neřešíte tyhle technologické věci? Vy dostanete notebook s textem a klikáte?

Musím prvotně odevzdat text, který by měl být obsahově i technicky v pořádku. Bez mezer, které tam nepatří, a podobně.

Jste v kontaktu s klikači z ostatních kin?

Nejsem.

Takže jim třeba ani nedáváte žádné instrukce, jako třeba „tady pozor, tady to je těžší místo“ a tak?

Nikdo to po mně nikdy nechtěl a ty lidi neznám.

A oni vám taky nedávají žádnou zpětnou vazbu?

Ne.

Jak asi dlouho před promítáním dostanou ostatní klikači titulky?

To bývá různé. Ale když přijdou podklady pozdě, bývá to i pouhý den předtím.

Máte pocit, že díky tomu, že jste ty titulky sám vytvořil, máte výhodu oproti klikačům z ostatních kin?

Stoprocentně. Protože já už to mám přece jen naučené. Vím, co můžu čekat. Proto si to taky dělám radši sám, protože si dovedu představit, že když někdo rovnou nasazuje titulky

a neví, jaká bude herecká akce, musí to být velice obtížné. Obtížné je to mnohdy i pro mě, i když to vím. Předpokládám a doufám, že aspoň někteří předem dostali aspoň to DVD, aby se mohli přece jen trochu připravit. Ale nevím, jestli to tak je. Na začátku, když byl jenom text, to bylo zvlášť obtížné. Problém je třeba v tom, že v angličtině jedno slovo může znamenat buďto župan, nebo šaty. Zuzana to v jedné opeře přeložila jako župan. Z kontextu se to dalo předpokládat. Ale pěvkyně se kupodivu objevila v nádherné róbě.

Když klikáte titulky, tak posloucháte ten text, anebo čtete anglické titulky?

Poslouchám text. Ty anglické titulky tam někdy lítají trošku jinak.

Takže jakmile začne postava mluvit, tak to nakliknete?

Ano.

A necháte to zmizet po těch čtyřech sekundách, nebo když postava skončí, nebo jak?

Nechávám to tam tak, aby to mělo ty tři čtyři vteřiny.

Takže na začátku se řídíte promluvou a na konci ne úplně tím, kdy přesně ta postava přestane mluvit, ale snažíte se, aby to mělo ty čtyři vteřiny?

Ano.

Stalo se někdy třeba, že na jevišti začali improvizovat nebo něco podobného? A co pak děláte?

To se stává. Vrátný v Macbethovi měl pár vět navíc oproti textu a lidi se moc smáli. Při přenosu jsem s tím už samozřejmě nemohl nic dělat. Nebo když Zuzana dělala Audienci., záznam na DVD byl z doby před úmrtím Margaret Thatcherové. Při přenosu ale už byla hra přepsaná a o smrti Thatcherové se tam pár replik řeklo místo textu, který šel do škrtnu. Zuzana měla přeložený ten původní text a netušila, že se proměnil, protože ji na tuhle změnu nikdo neupozornil. Nezbyvá nic jiného, než to prostě rychle překlikat a spoléhat na to, že si to lidé uvědomí a budou to tolerovat.

Kdyby se při představení porouchal ten notebook, na kterém klikáte, je nějaké záložní řešení, nebo by to byl prostě konec titulků?

Myslím si, že by to byl konec titulků. To já nevím, jestli tam mají ještě nějaký další. Ale spíš bych řekl, že ne.

Vášim zadavatelem jsou Aerofilms?

Ano.

A jako autor titulků jste uveden kde?

Na posledním titulku.

A pak je to ještě vždycky na internetu, že ano?

To ani nevím. Já vím, že to bývá na programu. Oni tam rozdávají program a tam to bývá.

Kdybyste měl dotazy, můžete kontaktovat National Theatre, nebo ne?

Když se přenášel Soudce, The Magistrate, tak byly v inscenaci nově dodělané písničky. A k těm písničkám mi neposlali texty. Tak jsem přes Aerofilms požádal, aby mi texty poslali, což se stalo.

Takže přes Aerofilms?

Přes Aerofilms se kontaktovalo to divadlo a oni to poslali.

Takže jsou tam docela vstřícní?

Velice.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S TVŮRKYNÍ TITULKŮ PRO NT LIVE, ZUZANOU JOSKOVOU
19.2.2014, PRAHA**

Nejdřív bych potřebovala vědět osobní údaje. Jakou máte vystudovanou školu a kolik vám je?

Vystudovala jsem anglistiku a amerikanistiku a bohemistiku na FF UK. Studia jsme ukončila v roce 2007 nebo 2008. Je mi 32.

Vy titulkujete a překládáte, že? To je všechno?

Víceméně ano. Dřív jsem dělala ještě různé věci, které se netýkaly překladatelství. Teď se tak z 90 % živím překladatelstvím.

Překládáte knížky?

Pár knížek už jsem přeložila. Teď zrovna pracuju na další. Na románu, na který jsem psala diplomovou práci.

Vaším pracovním jazykem je tedy jenom angličtina?

Ano, překládám jenom z angličtiny.

A ostatní jazyky, které znáte a můžete si s nimi pomáhat?

Pomáhá mi španělština, docela dost i němčina. Opery [*Metropolitan Opera: Live in HD – pozn. K.W.*] jsou samozřejmě většinou v italštině, takže za tu dobu, co dělám titulky k operám, jsem si trochu osvojila i italštinu. Samozřejmě ne zcela, ale už to pro mě není úplně španělská vesnice.

Můžete mi říct, jak vlastně vypadá proces tvoření titulků?

Podklady jsou scénář v originále. Bavíme se asi hlavně o NT Live, že, o divadle?

Ano.

Scénář v originále, potom ještě DVD, většinou. Ale musela jsem si to hodně vydupat, protože ze začátku jsem třeba dostala jenom scénář. A například při vůbec prvním přenosu NT Live, což byla Faidra asi před pěti lety, jsem dostala jen scénář bez škrtnů, bez režijních a scénických poznámek. Nic jiného k tomu nebylo. Pro příští přenosy jsem si musela vydobýt a vydupat skutečný divadelní scénář. Ale ukázalo se, že se scénář kolikrát nekryje přímo s vystoupením. Že tam jsou třeba nějaké škrty nebo zpřeházené scény nebo přidáný nový text. Myslím, že ve druhé sezóně už začali posílat i DVD. Někdy jsou schopní poslat i anglické titulky, které potom běží na plátně, ale to se mi stalo myslím jenom jednou. Zdá se, že na tom taky pracují až do poslední chvíle. Kolikrát i přes ty podklady, které k tomu mám, se při přenosu ukáže, že v textu nastaly změny, které už se ke mně nedostaly. Titulky potom samozřejmě neladí.

A to potom děláte co?

Nic. Když jsou to škrty, tak se to musí rychle překlikat. To je ta lepší varianta.
A aby se ten titulek vůbec neobjevil, to nejde?

Někdo mi kdysi něco takového ukazoval, ale bylo to tak složité, že během přenosu se to prostě nedá stihnout. Musím nadbytečné titulky rychle překlikat a diváci asi netuší, co se děje. Zároveň musím vnímat, co říkají na jevišti, abych se mohla chytit, jakmile text zase začne korespondovat s titulky. Člověk to musí mít odposlouchané a vědět, kde v té hře zrovna jsme. Horší je, když je to naopak a když je ve hře text, který jsem neměla ve scénáři. Pak české titulky chybí.

Kdybyste tam titulek naklikla moc brzo, můžete ho potom vrátit?

Ano. Dá se to vrátit a není to ani vidět. Ty programy ale nejsou moc sofistikované. Jsou dva, myslím, že ve Světozoru nebo v Oku měli jeden a v Aeru měli jiný. A ten v Oku byl o dost horší než ten, co měli v Aeru. Pak se to myslím nějak sjednotilo.

Víte, jak se ty programy jmenují?

Myslím, že jeden se jmenuje SPlayer. Ale nevím, jestli to není interní program. Jestli je na webu, ke stažení, to nevím. Podobné programy se používají například při různých filmových festivalech, na nichž se filmy přestaly tlumočit a začaly se titulkovat. SPlayer se myslím používá třeba při Jednom světě.

Takže to nefunguje jen na základě jednoho programu, každý může mít vlastní?

Ano. Nějaká kina si titulky do svého programu nahrávají z Wordu [*Microsoft Word – pozn. K.W.*], jiná z prostého textu. Ale do toho já už moc nevidím.

A vy to odevzdáváte ve Wordu?

Já to odevzdávám ve Wordu, a když na to nezapomenu, tak i v prostém textu.

Teď už dostáváte ta DVD pravidelně?

Ano.

Ale vy už teď divadlo netitulkujete?

Přestala jsem titulkovat NT Live kvůli dětem. Mám rok a půl starého syna, takže jsem rok a půl nepřekládala NT Live a nechodila klikat. Ale teď se pokoušíme odbourat noční kojení, takže už zase chodím klikat. I když Válečného koně asi klikat nebudu, protože budeme na horách.

A toho jste překládala vy?

Ano. Toho už mám hotového.

A teď už tedy máte ta DVD a scénáře jsou víceméně aktuální?

Většinou je dobré sjet si text s obrazem, označit si, kde se to rozchází, a potom se zeptat, jestli je aktuálnější DVD, nebo text. Trochu jiný typ změn nastal při Audienci. Při přímém přenosu byla ještě Kate [*Kate Middleton – pozn. K.W.*] těhotná a nevědělo se, jestli čeká chlapečka, nebo holčičku. Ve hře to bylo tematizované a byl tam na to nějaký vtip. Když se hra opakovala ze záznamu, byl už na světě chlapeček, takže ten vtip už byl vlastně trochu mimo. Ale i při přímém přenosu se ukázalo, že jsou v textu změny. Autor ve hře reagoval na pohřeb Margaret Thatcherové, ale ke mně už se jeho úpravy nedostaly.

Takže pak to prostě nějak překlíkáte?

Ano, pak se to musí překlíkat.

Takže titulky děláte ze scénáře s poznámkami? To je váš hlavní podklad?

Ano. Pracovní scénář divadla a DVD. Z Národního divadla v Londýně to dostávají Aerofilms a ti to potom preposílají mně.

Posílají vám třeba i nějaké referenční materiály?

To ne.

A hledáte si něco?

Jistě.

Třeba knižní předlohy a tak?

Někdy to potřeba je a někdy není. Když běžel *Národ*, tak jsem si přečetla *Národ* od Pratchetta, protože to pro mě byla úplně neznámá literatura. Ale třeba teď s *Válečným koněm* jsem se k té předloze nedostala, nepřišlo mi to až tak důležité. Sice existuje román, který byl předlohou pro divadelní hru, a ta zas inspirovala film, ale zase až tak určující to pro tu divadelní hru není. Ta stojí sama o sobě. Zrovna *Válečný kůň* se třeba musel uvádět titulem „*Válečný kůň – původní inscenace NT London*“, aby nedocházelo k záměně s filmem. Pode knižní předlohy samozřejmě vznikla i inscenace *Frankenstein*. Četla jsem *Mary Shelley* už dřív, ale při překladu hry jsem měla původní anglický text po ruce a srovnávala si text hry s textem románu.

Takže jenom, když potřebujete.

Ano. U oper si pramenů sháním mnohem víc. Tam mám x libret v různých překladech a pouštím si i třeba divadelní zpracování daného námětu na YouTube. U oper je to víc potřeba.

To vám musí trvat hrozně dlouho.

Většinou ano. Třeba opery, které jsou podle Shakespeara, skutečně vyžadují, aby člověk ten původní text znal. Ale u oper je to jinak než u divadla. Text tam nese význam úplně jiným způsobem. Ale divadelní hra je natolik svébytná jednotka, že to podle mě není úplně potřeba. Aspoň ve většině případů.

Nevíte, jestli ty anglické titulky, které do přenosu promítají z National Theatre, jsou úplně totožné s tím, co se říká, nebo jestli jsou už nějak krácené a kondenzované?

Rozhodně nejsou krácené. Anglické titulky se oproti českým vyznačují v tom, že tam je úplně všechno, co herci říkají. Já ty titulky dělám tak, aby nějakou dobu visely v obraze, aby si je diváci stihli přečíst. V ideálním případě by tam měl jednořádkový titulek viset tři vteřiny a dvouřádkový titulek čtyři vteřiny. Když se v textu něco opakuje nebo je tam nějaké citoslovce, tak se to do titulků standardně nedává a v českých titulcích to není. V anglických je všechno. Jsou strašně dlouhé a myslím si, že zbytečně. Když ve hře nejsou žádné změny, tak je v anglických titulcích přesně to, co říkají na jevišti. Když dojde ke změně na poslední chvíli, tak nevím, jestli se to do těch anglických titulků promítne, nebo ne. Teď už si nepamatuju, jestli se v Audienci ta změna s Thatcherovou promítla i do anglických titulků, nebo ne.

A když někdy dostanete ty anglické titulky, tak to překládáte podle nich, nebo to vždycky děláte podle scénáře?

Ne, nejde překládat podle titulků. To nevíte, kdo mluví.

Jak dlouho vám asi trvá otitulkovat jedno představení? Máte na to dost času?

Většinou ano. Já mám dvě malé děti, takže na tom nemůžu pracovat v kuse. Ale trvá mi to třeba měsíc. S tím, že na tom určitě nedělám každý den. A když si nad to sednu, tak nad tím strávím třeba dvě tři hodiny. Tímto tempem mi to trvá asi měsíc.

A máte na to čas tak ten měsíc, nebo kolik?

Ano. Třeba k Válečnému koni přišel scénář i DVD už někdy na podzim. To je zaběhnutá inscenace, už se tam hraje asi šest let. Takže podklady jsou. Když je inscenace nová, posílají mi podklady později.

A vnímáte při titulkování živých přenosů něco, co vám připadá jako problém, jako velká těžkost?

Mně se tam moc nelíbí ty anglické titulky v obraze. Myslím si, že jednak ruší...

Myslíte diváky?

I diváky. I mě. A dostala jsem i mail od jednoho rodilého mluvčího, kterému ty anglické titulky také vadí, protože kolikrát prozradí nějakou pointu dřív, než ji řekne postava na jevišti. Myslím, že je tam začali dávat po prvním přenosu Shakespeara, protože se klikači ztráceli. Což je na jednu stranu pochopitelné, protože v alžbětinském textu není snadné se orientovat. Na druhou stranu by možná stačilo, kdyby anglicky titulkovali jenom Shakespeara, a u nových her by anglické titulky vypustili.

Když klikáte, tak se tedy řídíte jenom podle zvuku? Ty titulky vůbec neřešíte?

Ano. Klikám podle ucha.

Titulky píšete ve Wordu?

Ano.

Titulky nemusíte nijak dopředu časovat, když je tam klikáte?

Časuju je podle pracovního DVD. A spoléhám na to, že to budou hrát stejně rychle. Spoléhám například na to, že když je na DVD nějaká zásadní pauza, že tam bude i při přenosu.

Jako že to podle toho rozdělíte na jednotlivé titulky, na řádky, zkrátíte a podobně?

Ano. Ale myslím si, že herci při přímém přenosu mluví rychleji. Prostě to bývá rychlejší.

Takže s tím počítáte dopředu, nebo ne?

Nemohu se na to úplně spoléhat, spíš jsem to jenom vyzkoušovala. Asi jsou nervóznější, a tak mluví rychleji. Třeba v Audienci to zrovna bylo celkem markantní. Jedna postava skutečně mluvila mnohem rychleji při přímém přenosu než na tom záznamu, který jsem měla na DVD.

Můžete s někým konzultovat, kdybyste potřebovala poradit? Někdo, koho můžete kontaktovat v Národním divadle v Londýně nebo někdo z Aerofilms?

Ještě jsem s nikým v Londýně konzultovat nepotřebovala. Ptám se jich jen na ty změny ve scénáři.

Nebo kdekoli. Prostě když potřebujete.

Samozřejmě. Třeba Mizející číslo byla hra, v níž je hodně důležitá matematika, tak jsem text konzultovala s několika matematiky.

A to byli lidé, které jste si našla sama?

Ano. To jsou lidé, které si najdu sama. Válečného koně jsem teď konzultovala s jednou koňařkou a s jedním vojákem. Standardně jako při každém překladu, člověk musí konzultovat.

Ale ty lidi si tedy hledáte vy sama?

Ano, hledám si je sama. Ale teď si vzpomínám, že když jsem překládala Spolupracovníky, tak jsem se obrátila na Evu Petlákovou z Aerofilms, aby mi sehnala tu Bulgakovovu hru, kterou skutečně napsal ke Stalinovým šedesátinám. Mně se to nedařilo sehnat a už jsem na to neměla moc času, tak jsem poprosila ji, ale nepodařilo se to ani jí. Tenkrát jsem si tu Bulgakovovu hru chtěla přečíst, protože mě to zajímalo. Tenkrát jsem si vlastně přečetla i divadelní hru *Molière*, kterou napsal Bulgakov a o které byla ve Spolupracovnících řeč. Myslím, že jsem dokonce z *Molière* i citovala jednu větu. Tak to bylo vlastně intertextové.

Máte nějakého redaktora nebo korektora?

Právě že nemám. Mám jenom maminku. Nebo tátu [*Jiří Josek – pozn. K.W.*]. Táta mi čte hlavně divadelní hry a máma i všechno ostatní. Nikdo z Aerofilms to nečte. Což není

nejlepší, ale asi je to dané i tím, že překlad obvykle neposílám dřív než den před přenosem. Takže by na to ani nebyl čas. Ale já to samozřejmě nepustím, aniž bych to někomu nedala přečíst. Ve smlouvě máme, že mi Aerofilms mají zajistit korekturu. U oper to funguje, tam mi to čte odbornice.

Nějaká odbornice na opery?

Ano. A ta mi opravuje i chyby.

A u toho divadla tedy ne, i když to máte ve smlouvě?

Kdybych na tom trvala, tak si myslím, že najdou někoho, kdo by to četl. Nebo možná by to bylo spíš tak, že já si někoho najdu a oni by mu potom zaplatili. Ale já to dávám číst mámě a na tu spoléhám nejvíc.

A vaše máma dělá jaké povolání?

Moje máma je anestezioložka. Ale čte překlady i tátovi. Občas to dávám číst i partnerovi nebo s ním něco konzultuju.

Takže titulky před promítáním kontrolujete tak, že si je přečtete vy a pak je dáte někomu přečíst?

Ano.

Pan Josek říkal, že třeba když je na konci mezera, že je to problém. To taky nějak kontrolujete?

Ano. To by si měli kontrolovat i v kinech, ale já to samozřejmě taky kontroluju. Mezi jednotlivými titulky musí být enter, takové to péčko. Nesmí tam být ta šipečka, to měkké rozdělení. Kdyby tam nebylo to péčko, ale bylo by to oddělené třeba jenom mezerníkem, tak potom se ty dva nebo tři titulky slíjí dohromady a ukážou se na podplátně jako čtyřtitulek nebo šestititlek.

A to by tam bylo vidět?

Byly by vidět jenom první dvě nebo tři řádky a ty další by byly utopené dole pod plátnem a nebyly by k přečtení. To by si mělo vždycky před začátkem projekce zkontrolovat kino a případně text opravit a oddělit od sebe titulky tím tvrdým znakem. Ale já si před odevzdáním kontroluju, jestli jsou všechny titulky správně oddělené.

Takže oni tedy nedělají jazykovou redakci, ale v podstatě by se dalo říct, že dělají korekturu?

Korektury se v kinech nedělají.

Takže jenom technicky?

Ano, jenom technické úpravy. Před každou projekcí by v kině měli zjistit, jestli titulky jedou tak, jak mají, po těch maximálně dvouřádkových titulcích. Dále by měli zjistit, jaký je nejdelší titlek, aby se jim vešel na podplátno. Protože tam může být taky nějaká chyba,

špatná odrážka nebo něco, a ty dvě řádky by se promítly jako jedna dlouhá řádka. Tak to by tam potom taky museli dodat ten paragraph.

A to kontroluje kdo? Nějaký technik nebo klikač?

To už je věc toho samotného kina. To myslím jde i mimo Aerofilms, dělají to lidé přímo v kinech. Asi promítači nebo někdo, kdo tím je pověřený. V Aeru to dělají někdy promítači a někdy Mirek.

A Mirek je kdo?

Člen týmu, který programuje promítání. Ale myslím, že titulky kontroluje i promítač.

Když jste říkala, že ten titulek nesmí být moc dlouhý, aby se tam vešel, tak máte nějaký počet znaků, který musíte dodržet?

37 úhozů na řádek.

A to dáváte, protože se to tak dělá obecně, nebo to vám říká Aero?

K tomu jsem dospěla sama. Třeba pro televizi je maximální délka řádku 34 úhozů. Ale při přenosech se mi zdálo, že pod plátnem je toho prostoru víc než na televizi, tak jsem to prodloužila a docela to funguje.

Takže dáváte maximálně 37?

Ano, 37. Ve Wordu na spodní liště to ukazuje 38 úhozů, ale to proto, že to číslo označuje úhoz, který teprve přijde.

Spolupracujete při tvorbě titulků třeba s tátou, nebo to děláte každý sám?

Každý si děláme své hry. Já mu svoje titulky posílám na kontrolu. Třeba u toho Koně [Válečný kůň – pozn. K.W.] mi pomáhal s písničkami. Upravoval mi je, aby to bylo zpěvnější a hezčí. Umí to mnohem lépe než já. On mi ty Shakespeary na kontrolu neposílá☺

A s někým jiným na tom titulkování spolupracujete, nebo ne?

Často s někým konzultuju... Ale myslím, že to jsme probraly.

Takže si klidně přečtete i knížku a řídíte se tou předlohou.

Ano.

Jak jste se vůbec dostala k tomu, že titulkujete pro NT Live?

Dělala jsem v Aeru za barem. Potom jsem dostala nabídku udělat titulky ke dvěma filmům do Varů, pro filmový festival. A když Ivo zjistil, že dělám titulky pro Vary...

A kdo je Ivo?

Ivo Andrlé, ředitel Aerofilms. Aero už funguje hrozně dlouho. Nejdřív to bylo jenom Aero a teprve potom se rozrostli do Světozoru, do Oka a do Aerofilms. Ale začínali v Aeru. A když Ivo zjistil, že jsem dělala titulky pro Vary, tak se mě zeptal, jestli bych pro ně nechtěla občas tlumočit. To bylo ještě v dobách, kdy se v kinech hlavně tlumočilo, tak jsem tam začala tlumočit.

Takže NT Live se původně tlumočilo?

Ne, ne. To bylo před deseti, spíš dvanácti lety, když jsem začala pracovat v Aeru. Nejdřív za barem a pak v kabině. Až za několik dalších let začalo Aero uvádět přímé přenosy operních představení z newyorské Metropolitní opery a Ivo mě oslovil, jestli bych k tomu nedělala české titulky. Začali s operami a potom, asi po dvou nebo třech sezónách, se rozhodli přenášet i divadelní představení z Londýna – NT Live.

A nikdo jiný kromě vás a vašeho táty to nikdy netitulkoval?

Ne. Vlastně ano. Jitka Sloupová z Aura-Pontu už pracovala na divadelní hře, když se ukázalo, že se bude vysílat v rámci NT Live. Nabídla mi, že bychom na tom mohly pracovat společně. Že by mi dodala přeložený divadelní scénář a já bych z toho potom podle toho DVD udělala titulky. Takže to byl její překlad.

Řekl vám na začátku někdo, jak máte ty titulky dělat, nebo jste si musela všechno zjistit sama?

Já jsem titulky dělala už předtím.

Ale k těm přímým přenosům je to asi trochu jiné, ne?

Není, to je úplně stejné. Liší se to jen v tom, jaké dostávám podklady. Mám sice DVD, ale je to nahrávka z druhé galerie, člověk tam nerozezná obličej, nejsou tam detaily, je to jeden dlouhý záběr z jednoho místa strašně daleko od jeviště. Takže tu hru vlastně nemám v ruce. Na rozdíl třeba od filmu. Je to pořád jenom takové kroužení okolo té podoby. V operách je to ještě mnohem markantnější. Tam to vůbec nevidím, tam k tomu vůbec nemám obraz.

Jakto? Oni vám neposílají obraz?

Ne, ne. To jsou přímé přenosy a...

Takže DVD dostáváte jenom k NT Live?

DVD dostávám jenom k NT Live. K operám ne. Oni se asi moc bojí, aby se to nedostalo ven. Nebo nevím. Prostě z Met neposílají DVD.

To musí být docela šilený, ne?

No, to je hrozný. Tam je potřeba dohledávat si věci ještě mnohem větší. Děj, který se má odehrávat třeba v 18. století, může být transponován do 50. let 20. století atd. A to se potom všechno odráží v titulcích. U oper je to mnohem horší. Divadlo v tomhle není tak náročné.

Dává vám Aero nějaké pokyny, nějaké zadání, než začnete dělat titulky? Nebo prostě řeknou „tohle otitulkuj“?

Jakmile londýnské Národní divadlo ohlásí nějaký titul s nějakým termínem, tak mi to Aerofilms přepošlou a já řeknu „ano, udělám to“. A občas... Teď jsem si uvědomila, že ještě jednu divadelní hru překládal někdo jiný, a to Bětka Šáchová, protože já jsem byla na dovolené. Bětka Šáchová dělala Kuchyni.

A říkají třeba aspoň, jestli to má být jenom informace, co se děje na jevišti, nebo máte zachovat i umělecký aspekt?

To je na mně. Když mě Ivo v prvopočátcích oslovil, jestli bych netitulkovala opery, tak říkal, abych to udělala stručně a srozumitelně a na básnický jazyk nedbala. Ale když se ke mně před prvním přenosem, kterým byl Romeo a Julie, dostalo české libreto a anglické titulky, tak jsem si říkala, že by byla hrozná škoda to tak strašně osekát. Snažím se, hlavně u oper, překládat to, co skutečně říkají či zpívají. U divadla to ani jinak nejde než se držet mluveného slova.

Snažíte se pomocí titulků charakterizovat jednotlivé postavy?

Jistě. Pracuju stejně, jako kdybych překládala film nebo divadelní hru. To je jasné, že musím zachovat jazykovou charakterizaci postav. Když někdo mluví nespisovně nebo dialektem nebo učeně, tak se to musí prolínat celou hrou. Tykání a vykání je někdy docela náročné, ale to je obecný translátologický problém.

Takže nemáte vůbec žádné pokyny? Ten počet znaků na řádek jste si určila sama, čtecí rychlost vlastně...

Čtecí rychlost je daná.

Ale od nich žádné pokyny nemáte?

Ne.

Jste v kontaktu s nějakými jinými překladateli titulků a radíte se s nimi nějak?

Jsem v kontaktu s mnoha překladateli. A když potřebuju nějak poradit, tak se na ně určitě vždycky obrátím. Většinou jsou to lidé, se kterými jsem pracovala na Filmovce [*Letní filmová škola Uherské Hradiště – pozn. K.W.*], ale i mnozí jiní.

Titulky tedy mohou být maximálně dvouřádkové?

Ano. To je standardní formát titulků. Maximálně dva řádky. Když spolu mluví více osob, tak před každou replikou musí být odrážka a mezi odrážkou a textem nesmí být mezera. To aby se ušetřilo místo. V jednom titulku mohou být maximálně čtyři odrážky.

Takže můžete mít i v rámci jednoho řádku dva různé mluvčí?

Ano. Třeba u toho Koně je aukce, kde rychle za sebou padají numera, takže tam mám čtyři odrážky a jsou tam čísla. Není ale možné, aby replika z jednoho řádku přesahovala do druhého řádku, na němž by byla ještě jedna replika. Buď se musí zkrátit první replika

tak, aby nepřesahovala do druhého řádku, nebo se dialog musí rozdělit do dvou titulků. U filmu se ten titulek prostě musí zkrátit nebo rozdělit. Tam se titulky nasazují do titulkovacího programu přesně na čas. 25 framů za vteřinu, a nedá se to obejít. Člověk stráví nasazováním titulků k filmu skoro stejně času jako překladem, protože je nasazuje precizně na jednotlivé framy, aby na sebe plynule navazovaly atd. Kdežto u přímých přenosů to při nejlepší vůli nejde. Při přenosu už nemůžete řešit, že herci mluví moc rychle a že tam tím pádem titulky nevisí dost dlouho. U filmu by si člověk nemohl dovolit jakoby znásilnit tu formu kvůli tomu, aby udržel nějaký význam. Ale u přímého přenosu se forma musí podvolit významu, protože ten text už je hotový a nedá se změnit.

Takže zkracujete, snažíte se zjednodušovat syntax a tak?

Ano, určitě ano. Časuji titulky podle toho pracovního DVD a pochopitelně při tom musím krátit a kondenzovat.

A nikdo vám to potom neschvaluje?

Ne.

Když jste říkala, že ideální rychlost je 3 vteřiny pro jednořádkový titulek, 4 vteřiny pro dvouřádkový titulek, tak si poslechnete to DVD a pak doufáte, že to bude stejně?

Ano. Časuji titulky podle pracovního DVD. Ale u NT Live asi nezkracuji tolik jako u filmu. Protože u filmu by se to tam prostě nevešlo, kdežto u toho přímého přenosu si říkám, že se to tam třeba vejde.

Myslíte časově, aby to lidé učetli?

Ano.

A v jakém se to potom promítá písmu?

Já myslím že asi Arial.

A píšete to v Times New Roman nebo v čem?

Myslím, že v Courieru, protože tam je každé písmenko stejně velké. *I* je stejně velké jako *m*, takže potom stačí, abych si sjela konec řádek, jestli mi to někde nepřesahuje. Kdežto v Timesech se to rozlišuje. Tam je každé písmenko jinak dlouhé.

Ale já si myslím, že byste měla spíš dělat opery, protože u těch je čistě translátologických problémů mnohem víc. Originál se zpívá, potom jsou na plátně anglické titulky a pak ještě české. Já jsem třeba zezачátku pracovala jen s těmi anglickými titulky, ale to se ukázalo jako nemožné, protože anglické titulky se kolikrát dost výrazně rozcházejí s originálem. Jsou tam třeba i věci navíc, které v originálu vůbec nejsou. Někdy funkčně, že se do titulku vloží oslovení, které v originále není, asi aby bylo divákovi jasné, kdo s kým mluví. Ale někdy úplně nefunkčně, třeba když tam někdo zpívá moc dlouho a vlastně zpívá jenom pár slov, tak asi aby to nevypadalo, že tam chybí titulek, tak je v titulku text, který v originále vůbec není. A podobných zajímavostí je tam mnohem víc.

A vy to tedy do těch českých titulků nedáváte? Takže se může stát, že je tam anglický titulek, a přitom tam není žádný český?

To ne. Já se tu formu snažím dodržovat, aby to bylo jednodušší pro klikače. Takže vždycky, když se na plátně objeví anglický titulek, tak se tam musí objevit i český, aby to bylo synchronní. Ale teď už to nebývá překlad toho anglického titulku. Většinou to bývá překlad originálu.

A vy si můžete kontrolovat, jestli máte stejný počet titulků jako v těch anglických?

U oper ano. Přijdou mi anglické titulky a já podle nich rozvrhnu ty české.

V operách?

Ano.

A na divadle ne?

Na divadle ne. Tam mi přijde jenom scénář. Takže ty opery jsou v tomhle mnohem zajímavější.

Ona už je nějaká diplomka, ale to zase není o přímých přenosech. Je to o tom, když se v Čechách dává normálně opera a titulkuje se do angličtiny.

To by se podle mě nemuselo krýt. Protože tady ještě vyvstává problém těch dvou překladů. Zpívá se v originále, pak je tam anglický titulek a potom ten český. A navíc, když je děj opery posunutý časově... třeba Rigoletto se odehrával v šedesátých letech v Las Vegas. V anglických titulcích se to hrozně odráželo. Vyskytovala se tam slova jako *bodyguardi*... Titulky odrážely mluvu šedesátých let v Americe. A přestože se snažím vycházet z originálu víc než z anglických titulků, tak jsem se tentokrát musela absolutně přiklonit k anglickým titulkům, protože kdybych překládala originál, byly by české titulky strašně mimo mísu, kdyby tam najednou byly nějaké stráže nebo něco a kdybych se držela toho, kde a kdy se ten děj odehrává původně.

Takže když to transponují, tak vy se snažíte ten jazyk taky přizpůsobit?

Jistě. V opeře to tak prostě být musí. Nebo Falstaff, padesátá léta 20. století. V italštině je třeba: „Ještě sem musíme dát loutnu“ nebo něco takového. Na jevišti zapnou rádio a v titulku je: „And some music.“ Jsou tam takové mírné posuny. A když tam nechám loutnu, tak to vypadá úplně mimózně. Ale protože tu inscenaci nevidím, když překládám, a vidím ji až při přenosu, tak je hrozně těžké tohle vychytat. Protože když je tam „And some music“, tak já si musím nějak intuitivně říct: „Aha, tak tam asi nebude ta loutna“ a přeložit to nějak neutrálně, aby to potom nebilo do očí.

Takže vy máte anglické titulky a ten originál je v italštině?

Třeba.

Prostě třeba italské libreto.

Ano. Takže si pak hledám ještě třeba anglický překlad libreta a německý překlad libreta a z toho se snažím udělat ten český titulek. Takže z toho překladového hlediska jsou ty opery vlastně mnohem zajímavější. Protože tady [NT Live – pozn. K.W.] to je jenom čeština-angličtina a myslím, že posun významu je tady úplně minimální. Protože je to přece jenom hodně jako film. Když odhlédneme od toho časového aspektu. Ale v operách se to posunuje mnohem víc, děj se transponuje a tak.

Vy jste jediná, kdo ty opery dělá?

Ano. Myslím, že operu nedělal vůbec nikdo jiný. Ty jsem dělala všechny já. Omyl, Dceru pluku překládala Katka Špronglová a já jsem ji pak upravovala podle záznamu.

Tak já to promyslím.

A hudba ani nehraje zas tak důležitou roli. Akorát když se třeba opakují nějaké verše, tak anglické titulky mění jemně i význam. Zkrátka když se delší dobu zpívá to samé, jsou tam třeba čtyři anglické titulky a každý je trochu jiný, i když italsky se čtyřikrát zpívá to samé. Takže u oper je zvláštní i to, jak se bere ohled na diváka. Divák je vlastně důležitější než to, co se tam skutečně zpívá. Aby se divák nenudil, aby si nemyslel, že o něco přichází... Což je takové zvláštní...

Já se teď zeptám na klikání. Proč se to vlastně kliká ručně? Není možné, aby se to nějakým programem spojilo s těmi anglickými titulky?

Už je i program, který tohle umí, ale přímé přenosy jsou tak neautomatizovatelné, že tam skutečně musí někdo sedět. Myslím, že k nějaké opeře ze záznamu se pouštěly titulky automaticky. Ale to už kino musí mít ty time-cody, které se do toho programu musí nalít, což u přímého přenosu prostě není možné. Myslím, že automaticky se už titulky občas pouštějí i na nějakých festivalech. Když je obraz s time-cody, tak to jde. Ale u toho přímého přenosu to prostě nejde. I v Met [Metropolitní opera v New Yorku – pozn. K.W.], tam někdo sedí a nasazuje titulky ručně. Občas se třeba stává, že na plátně nějaký titulek není, protože ho tam ten člověk zapomene nasadit. Nebo to omylem překlikne nebo tak. Lidský faktor.

A titulky vždycky kliká ten člověk, který je vytvořil, nebo ne?

Ne. To bych musela sedět ve dvaceti kinech najednou. Třeba teď, jak mám děti, tak místo mě v Aeru kliká kamarádka. I opery i NT Live. Bíba, moje spolužačka z anglistiky.

A jak že se jmenuje?

Bibiana Machátová. Teď to dokonce vypadá, že bude dělat i slovenské titulky pro slovenské NT Live.

Jak dlouho před klikáním chodíte do kabiny?

Asi deset minut.

A nijak se nepřipravujete?

Ne. Ale když jsem klikala první operu, tak jsem tam byla asi tři hodiny předem. Stejně tak když jsem v Aeru poprvé tlumočila, tak jsem tam byla taky asi tři hodiny předem. Ale už to tak není.

Jste v kontaktu s klikači z ostatních kin?

Ano, ale čistě jenom proto, že jsme kamarádi. A tak si esemeskujeme, jak to jde.

A dáváte jim nějaké instrukce předem, jako „Pozor, tady to bude těžší“?

Občas ano. Třeba Bíbě, která místo mě kliká. Teď se totiž uvádějí i přenosy z výstav. Ty se taky klikají, to jsem taky dělala já. Byl Manet, Vermeer a Munch. To vlastně všechno klikala Bíba a to jsem ji třeba upozorňovala, aby se nedržela anglických titulků a aby jela podle ucha, protože ty anglické titulky se mi nezdály dobré. Jely moc rychle a nebyly učitelné.

A to jsou komentáře k vernisáži nebo co?

Většinou je to takový dokument o té výstavě.

Takže to není přímý přenos, nebo je?

Vlastně to není přímý přenos, ale nějak se to veze na té vlně. Je to záznam, dokument z té výstavy. Jsou tam i hrané pasáže a tak. Ze života daného umělce. Ale vlastně se to taky takhle kliká ručně. Ovšem když je ten dokument na DCP, tak mohou být titulky nasazeny rovnou v obraze. Zrovna pro ty výstavy jsem to třeba dělala. Ale to už je úplně stejné jako titulkovat film.

Dávají vám klikači zpětnou vazbu, nebo ne?

Když se zeptám, tak ano. Já se ptám Bíby a Tomáše Pivody, který kliká ve Světozoru. To jsou moji kamarádi.

A říkáte tedy, že titulky dodáváte tak den předem. Takže oni to nedostanou moc dopředu?

Ne.

Den předem nebo v den přenosu?

Třeba Koně už jsem poslala v pondělí.

Takže to dostávají dopředu tak...

Oni to nedostávají. Najdou to připravené v kině, když tam přijdou. Předtím to nevidí. Proto se právě snažím, aby byly anglické titulky synchronní s českými. I když to nevyjde vždycky. Je to hodně na klikačích, aby se v tom zorientovali. Třeba když nastane výpadek obrazu, tak se musí rychle zorientovat. Nebo když klikač v Met nebo v Londýně zapomene kliknout, a na plátně se neobjeví anglický titulek, tak už to je na klikači, aby se zorientoval a nějak adekvátně a včas zareagoval.

Máte pocit, že když jste ty titulky vytvořila vy, že potom při klikání máte výhodu oproti ostatním klikačům?

Určitě mám. Obzvláště u divadla s těmi různými škrty, nebo když jsou třeba přehozené scény, tak vzhledem k tomu, že už tu hru znám, tak jsem schopná kus přejet a pak se zase vrátit. Člověk, který tu hru neviděl, v tuhle chvíli absolutně nemá šanci.

Ale v operách se to neděje, že ne? To nemůžou takhle udělat?

Ne, konkrétně tohle se v operách neděje. V operách maximálně třeba vypadne ten anglický titulek, že ho tam někdo zapomene nakliknout. Anglické titulky k opeře se posílaly třeba měsíc dopředu a tím to haslo. Takže jsem dostala jednu verzi a bylo to. Ale potom se s těmi titulky ještě často pracovalo nebo pracuje, vlastně jsou hotové až úplně těsně před tím přenosem. Třeba u Carmen doznaly těch změn hrozně moc, a jak se ke mně ty změny nedostaly, já jsem měla měsíc starou verzi, tak z toho byli všichni úplně jurodiví, že nesedí titulky. Zpívaný text je sice pořád stejný, ale titulky se mění. Musí například korespondovat s obrazem. Třeba v ansámblech zpívá pět lidí najednou plus sbor a tam se musí sjednotit to, koho zabírá kamera, a to, čím text zrovna uvádí titulek. V případě Carmen, která měla hodně velkou sledovanost, dostala Met stížnosti z vícero stran a od té doby se zavedlo, že se poslední verze anglických titulků posílá noc před přenosem. Já dostanu titulky na operu měsíc předem, pak třeba týden předem a potom, vzhledem k tomu, že u nás je přenos v sobotu večer, tak finální verzi titulků dostanu v noci z pátku na sobotu. Podle ní ještě upravuju ty české. Většinou třeba pár titulků vymažu nebo tam naopak nějaké přidám nebo jeden titulek rozloupnu do dvou a tak podobně. Ale i přesto tam kolikrát k nějakým nesrovnalostem dojde. To už je potom na klikači, aby to nějak zvládl.

U oper se to tedy kliká podle anglických titulků?

Ano, tam se to kliká podle anglických titulků.

Kdy při divadelních představeních nakliknete titulek a kdy ho necháte zmizet? Podle čeho se řídíte?

Podle toho, kdy začne postava mluvit.

A pak končíte přesně, když přestane mluvit, nebo to necháte...?

Někdy to nechávám a někdy ne, záleží na tom, jak je čas.

Abyste držela ty tři až čtyři vteřiny?

Ano. Většinou když je to možné, tak tam samozřejmě ten titulek visí o trošku déle, než ta postava mluví.

Kdyby se s notebookem, na kterém to klikáte, něco stalo, tak není žádný záložní systém?

Není. Musí se restartovat a na tom podplátně by celý ten proces restartování byl vidět. A muselo by se to překlikat až k té pasáži, kde to vypadlo. Myslím, že už se to taky stalo.

Vaším zadavatelem jsou Aerofilms?

Ano, Aerofilms. Na titulky má licenci Aerofilms a scénáře jsou moje.

A to jsou scénáře, které vy si sama přeložíte?

Ano. Třeba když má potom nějaké divadlo o tu hru zájem. Vidí to v kině a pak mají zájem o tu hru, tak mně nebo Aerofilms napíše scénář nebo o titulky. Proto z titulků dělám scénář. Několik těch her, co jsem překládala, zastupuje Aura-Pont, který má ty scénáře taky k dispozici. Nejsou to všechny hry, ale nějaké ano. Teď z těch posledních vlastně většina.

Takže když titulkujete, tak si nejdřív přeložíte ten scénář a pak z toho děláte titulky?

Ne, ne. Nejdřív dělám titulky. Scénář překládám, jenom když ho někdo chce. Je vlastně dobře, že nejdřív vznikají titulky a až posléze scénář, protože jak musím do titulků volit úsporný a výstižný jazyk, tak se mi zdá, že výsledný překlad je potom lepší. Kdybych překládala scénář a neměla tam žádné časoprostorové omezení a mohla bych tu větu rozvinout doširoka, tak si myslím, že by ten překlad nebyl tak kvalitní, jako když nejdřív udělám titulek, který musí být hutný, a teprve potom z toho dělám scénář. Většinou pracuju tak, že si tu hru přeložím nahrubo, že to ještě není přesně načasované na titulky. Potom si to pustím znova s DVD, rozhodím text do titulků, osekám ho, zkrátím, zhutním, a titulky jsou hotové. Když mám udělat scénář, tak se vrátím k titulkům, a ne k tomu prvnímu textu. A titulky rozvinu zpátky do scénáře.

A kde jste uvedená jako autorka titulků?

Jsem uvedená vždycky na konci titulků a potom myslím většinou i v programu. U opery určitě i v programu a myslím, že u NT Live asi taky i v programu.

A na webu?

U oper i u NT Live jsem na webu uvedená v doprovodném textu. A jsou tam také ke stažení programy, tak i v těch programech.

Můžete Národní divadlo v Londýně kontaktovat s dotazy?

Ano. Já osobně to nedělám, ale většinou pošlu dotaz Aerofilms a oni ho přepošlou dál.

A jsou v National Theatre vstřícní? Spolupracuje se s nimi dobře?

Myslím, že se o trochu lépe spolupracuje s Met. V Londýně někdy reagují se zpožděním, nebo až když je Aerofilms uřguje. Ale to byly asi hlavně začátky. Přece jenom teď, jak je to zaběhané, tak už je to lepší. Mám dojem, že to dělá Emma [*Emma Freud – pozn. K.W.*], která jednotlivá představení vždycky uvádí. Má zřejmě na starost i komunikaci se subjekty, které ty inscenace přenáší.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S KLIKAČKOU TITULKŮ PRO MET: LIVE IN HD A NT LIVE,
BIBIANOU MACHÁTOVOU
19.5.2014, PRAHA**

Nejdřív bych potřebovala vědět, jaké máte vzdělání a kolik vám je let.

Je mi 33 a mám magisterský titul z Amerikanistiky a anglistiky na Filozofické fakultě UK.

Jaké je vaše povolání?

Učím angličtinu, jsem metodička ve velké jazykové škole a překládám.

Váš pracovní jazyk je jen angličtina?

Angličtina.

Jste rodilá Slovenka? Jak dlouho žijete v Čechách?

Jsem. V Čechách žiju 14 let, mám českého manžela.

Jakou máte praxi v klikání titulků?

Já bych řekla, že to už je minimálně pět šest let, s pauzami.

Takže vlastně od začátku?

Ty první dvě sezóny to klikala Zuzka Josková, ono to běží už docela dlouho.

Klikáte jen opery?

Opery, výstavy a dvakrát jsem dělala NT Live, protože tam to měli obsazené a jinak to nebylo potřeba.

Máte nějakou praxi v titulkování nebo v tlumočení?

Tlumočím, ale nesouvisí to s kinem. Otitulkovala jsem dva dokumentární filmy, jeden byl ze slovenštiny do češtiny, jeden byl ze slovenštiny do angličtiny. Přeložila jsem knížku. Hodně překládám, ale spíš odborné texty.

A to tlumočení?

Tlumočila jsem několikrát, nějaké manažerské fórum. Byla to celodenní konference, jednalo se o tlumočení v podstatě jen z češtiny do angličtiny.

Jak jste se vůbec ke klikání dostala?

Přes Zuzanu Joskovou, byly jsme spolužačky. Do opery jsme začali chodit s manželem, protože Zuzka měla možnost pozvat si dva kamarády. A když otěhotněla, tak jsme se domluvily, že to za ni vezmu. A začala jsem klikat s tím, že ta kina si mezi sebou předala

kontakty, takže jsem klikala i ve Světozoru, v kině Atlas, v Bio Oko. A primárně v kině Aero.

Váš zadavatel jsou Aerofilms? Jste s nimi v kontaktu?

Momentálně dělám v podstatě pro Bio Oko. Ale z kina Aero se mi třeba ozvou, když jim vypadne někdo, kdo tam jinak kliká pravidelně.

Takže tam chodíte na záskoky?

Ano.

Takže Váš zadavatel je Bio Oko?

Momentálně ano.

Dostala jste od nich nějaké instrukce a rady k tomu, jak máte klikat, nebo jste si na to musela přijít sama a můžete si to rozhodovat, jak chcete?

Když jsem začínala, tak mi Zuzka, předtím než odešla, vysvětlila, co a jak. A když jsem pak poprvé klikala, tak přišel provozovatel Aera, ukázal mi ten program a jak posouvat titulky dopředu, dozadu. V podstatě je to jen o mačkání jedné klávesy. Je tam možnost zvolit si, jestli chcete mezi titulky mezeru, nebo ne. A tím se pak mění to klikání, používáte šipky. V kině Aero preferují klikání s mezerou mezi titulky a v Bio Oko mi to promítač nastavil bez mezery. Snažil se mě přesvědčit, že to je rychlejší a praktičtější. Nejdřív jsem se zdráhala, ale musím říct, že je to tak. Když máte operu, kde se zpívá, tak jsou tam často prodlevy, že je tam hudba a není tam text, je to třeba nějaká instrumentální pasáž. Ale když je tam například rozhovor, když jsou rozhovory ze zákulisí, tak je ten text, ta mluva, tak rychlejší, že je výhodnější klikat bez té mezery mezi titulky. Takže jsem si na to zvykla a taky už si myslím, že to je výhodnější.

A v Aeru to stále klikáte s mezerami?

Ne, tam si to taky přepnu. To je asi na preferenci toho promítače, jak to tam nastaví, ale já už si to umím přepnout.

Dostáváte od tvůrců titulků, třeba od Zuzky, nějaké rady a upozornění, na co si máte dávat pozor?

Teď už ani ne, protože po tolika letech praxe jsem už celkem připravená na všechno. Ale na začátku jsme hodně konzultovaly. Ale spíš chtěla feedback ona ode mě, protože ty titulky dělala a já jsem je klikala, takže chtěla zpětnou vazbu, jestli to sedělo. Ona totiž pracuje hodně s českým libretem a ne vždy to sedí. Stane se, že někdy, když se ty anglické titulky hodně liší od toho českého libreta a Zuzka s ním pracovala, tak mi řekne: „Dávej si pozor, chod' podle titulků.“

To vám říká ještě i dnes, nebo už ne?

Málo, třeba dvakrát za rok. Ale řekne to, když je potřeba. Ale nevím, do jaké míry to říká všem, protože my se přece jenom známe. A já jí dávám tu zpětnou vazbu.

A ten feedback jí dáváte ještě pořád?

Když si ho vyžádá. Je to dobrá záminka zavolat jí a říct jí, že všechno bylo v pořádku a sedělo to. Ale většinou to sedí, protože ona už taky ví, jak to má dělat. Možná ty začátky byly takové nervóznější. Teď už to prostě nějak plyne.

Jste v kontaktu s ostatními klikači?

V podstatě se Zuzkou a ještě s Tomášem Pivodou, protože to byl náš spolužák z anglistiky. Ale jinak moc ne, v podstatě jenom z toho profesionálního hlediska. A se Zuzkou kvůli kamarádství.

Dostávají se k vám nějakou cestou ohlasy diváků na titulky, na to, jak tam naskakovaly a podobně?

Oficiální cestou ne. Ale v poslední době to jde skutečně velmi hladce a plynule. Vůbec jsem to nezaznamenala. Jen když si třeba jdu o přestávce koupit něco k baru, tak ze začátku nebo když to někdy nesesedlo, tak se ozývaly nějaké nespokojené hlasy. Ale teď ne. Myslím, že si diváci dost zvykli. A hodně udělalo asi i to, že kina začala do programu psát, že text je jenom orientační. Že titulky byly zpracovány na základě titulků poskytnutých Met, s přihlédnutím k tomu a tomu českému libretu. Je tam tedy zdůrazněné, že to není přesný překlad. Na začátku bylo slyšet takové ty spíš drby, nebylo to nic oficiálního, že si lidé stěžovali, že v angličtině je něco úplně jiného než v češtině. Ono to hodně nesesdí, když Zuzka použije české libreto a v angličtině je ta věta například A a B, ale, protože je to básnický jazyk a ona se ho v češtině snaží dodržovat, tak v českých titulcích je třeba věta B na začátku a A až pak. A když je to rozděleno na dva titulky, tak si dokážu představit, že lidi, kteří umí anglicky, to může rozhodit.

Připadá vám klikání nějakým způsobem stresující, nebo ne?

Teď už ne. Teď už si to užívám. Občas se mi stane, že se zadívám do opery a zapomenu smazat nebo promítnout titulek. Ale na začátku to bylo hodně stresu, protože jsem nevěděla, co mě čeká. Nebo když to byla premiéra. Nikdy nevíte, co se stane. Občas ty titulky nesesdí. Hlavně když je tam nějaká repetice, tak někdy to v Met zopakují třeba jen jednou nebo dvakrát a Zuzka to má v českých titulcích čtyřikrát, tak to musím rychle proklikat. Takové situace se stanou. Klikali jsme třeba Nos od Šostakoviče a tam to Zuzka měla důsledněji přeložené, v angličtině bylo méně titulků. Ale na základě té příbuznosti jazyka jsem byla schopná to nějak odklikat podle jejích titulků. Ale to se stalo možná desetkrát za celou operu. Na druhou stranu je to příjemný adrenalin, zase tam neusnete.

Co vám na klikání titulků připadá nejtěžší?

Mně to nepřijde nějak těžké, opera mě baví. Asi nejtěžší je, když je tam nějaká stresová situace, když tam nesesdí titulky. Když si všimnu, že Zuzka má v českých titulcích repetici vícekrát nebo naopak méněkrát, tak je stresující se rychle vrátit, nebo to posunout dopředu. Takže nejtěžší je zvládnout tyhle okamžiky s klidem a s přehledem. Udělat to tak, aby si divák nevšiml, že je tam nějaká chybička, aby ho to nerušilo.

Jak dlouho před promítáním titulky dostáváte?

To záleží. Když je opera, tak ty titulky nemám. Myslím, že na začátku nám to i posílali, ale v podstatě to není nevyhnutelně nutné, protože s tím stejně nic neudělám, nemám šanci je změnit. Ale když se dává divadelní hra nebo výstava, tak si je vždycky raději přečtu dopředu, abych věděla, jak ten děj plyne, abych věděla, do čeho jdu.

Jak dlouho předem dostáváte titulky k divadelním představením?

Podle toho, jak je to hotové, ale určitě několik dní předem. K prvnímu představení jsem dostala i DVD s tou hrou. Bylo to snímáno jen z jednoho úhlu, asi aby se to nedalo nějak prodávat dál, National Theatre se takhle chrání. Byla tam spousta technických údajů, běžela tam nějaká čísla, časování, bylo to hrozně statické. Ale mně to hrozně pomohlo, protože to byla moje první divadelní hra. Tak jsem si pustila to DVD a zkoušela jsem si ty titulky klikat sama pro sebe ve Wordu. A věděla jsem tedy: „Aha, tohle je rychlejší pasáž, na to se musím zaměřit. Tady to plyne pomalu.“ To pro mě byla hrozně velká pomoc, protože jsem se na to mohla připravit a nebyla jsme ve stresu.

A k operám tedy nedostáváte dopředu ani titulky, ani dopředu nevidíte samotnou operu?

Ne. Tam to není tak nevyhnutelně potřeba, protože tam ten text plyne pomaleji. Vidím tam anglické titulky a promítám české. To je tedy i u těch výstav a v NT Live. Ale přece jenom v těch operách zpívají a natahují to. I když včera byl Rossini a tam to šlo hrozně rychle, jak se tam dohadovali. Ale většinou je to takové pomalejší. Ten text plyne pomalu, takže není potřeba mít ty titulky nějak nastudované.

Titulky dostáváte ve Wordu?

Já je vůbec nedostávám. Já prostě přijdu do kina a tam už to je všechno připravené, nahrané, takže já se vůbec nestarám o to, jak se tam ty titulky nahrávají, jen prostě mačkám klávesu. Je to hrozně snadné.

Víte, jak se jmenuje program, ve kterém se titulky klikají?

Přiznám se, že nevím. Protože se mě to vůbec netýká, je to informace navíc, kterou nemusím držet v hlavě.

Dostáváte dopředu třeba libreto?

Ne.

Odkud titulky klikáte?

Myslím, že jen Aero má takovou kabinu pro kličáče. V Atlasu jsem seděla normálně v poslední řadě v publiku, měla jsem tam stoleček. Tam dělali Wagnera, cyklus Prsten Nibelungů. To byly myslím čtyři opery a jeden film. Ve Světozoru jsem byla u promítače a v Bio Oko jsem taky v kabině u promítače. V Aeru je to ale nejlepší, protože tam mám samostatný prostor, nehlučí tam ty přístroje, mám klid a můžu se soustředit.

Jak dlouho před promítáním chodíte na místo?

Většinou se snažím dorazit asi dvacet minut před začátkem představení. Představení začíná ve tři čtvrtě na sedm, tak je to v programu. Ale samotná opera začíná tak v sedm hodin a pět minut. Takže já se tam snažím být tak kolem 18:40, aby v kině byli klidní, že je všechno v pořádku. Už jsem se ale naučila nechodit tam dvacet minut před tou tři čtvrtě, protože to by se mi protáhlo, a vlastně zbytečně.

Když tam přijdete, tak připravujete se nějak?

Ne, popovídám si s promítačem (smích), dám si kafe. Nepřipravuju se. Pouze s promítačem zkusíme, jestli se ty titulky doopravdy promítají a jestli to funguje. Pár si jich odklikám a pak si to vrátím na začátek. Zkontroluju nastavení. Jenom tohle. Nejlépe když uvnitř v sále ještě nejsou lidé, aby neviděli, že se tam něco děje.

Když jste v promítárně, tak máte sluchátka?

Mám sluchátka v promítárně, i když sedím s promítačem.

Vy tedy titulky nijak nekontrolujete, ani třeba po technické stránce?

Ne, nemám ani šanci to nějak opravit, protože je to už nahráno v počítači.

Nevíte, jestli to dělá například promítač?

Myslím, že promítač zkontroluje jen, jestli funguje ten program a pak to ještě jednou zkontroluje se mnou. Zuzana už si hlídá ty technické specifikace, kolik je úderů na řádek, tohle já vůbec neřeším, protože už nemám šanci to ovlivnit, a ona to dělá tak dlouho a je tak profesionální, že to vždycky sedí. Tam vůbec není problém.

Titulky se promítají přes dataprojektor na speciální plátno?

Ten film se promítá na velké plátno a pod ním se odkryje takový obdélník a promítají to dolů pod to velké plátno. To plátno pro titulky je užší a výrazně menší. Titulky jsou jednobarevné.

Titulky klikáte mezerníkem nebo šipkou?

Ono je to různě nastavené. V Aeru klikám mezerníkem, když chci promítnout titulek a mezerníkem ho i dám pryč. V Bio Oko, kde jsem poslední dobou více než v Aeru, se kliká šipkami. Šipka vpravo titulek promítně, šipka dolů titulek schová. A šipkou vlevo se můžu vrátit o jeden titulek zpátky.

Když se vracíte, tak je to vždycky vidět?

Bohužel ano. Ale jednou jsem klikala v kině Mat a tam to bylo nastavené tak, že jsem tam zmáčkla klávesovou zkratku a těm divákům se to schovalo, takže jsem se vracela, aniž by to viděli. Proto je pro mě stres se v titulcích vracet, protože diváci vidí, že se něco děje. Takže musím klikat hodně rychle a vypočítat si, o kolik titulků chci jít zpátky. Tohle je jediný zádrhel.

Je možné nějaký titulek úplně přeskočit, nebo se vždycky zobrazí?

Musím rychle kliknout dvakrát po sobě.

Takže se vždycky aspoň na chvíli ukáže?

Ano.

Vidíte v programu titulky, které budou následovat?

Vidím je. Ale ty, co byly, už nevidím, bohužel. Asi v první třetině shora obrazovky je to rozdělené. V té první třetině se mi objevuje titulek, který právě vidí diváci, a já vidím asi pět šest dalších, které budou následovat.

Jak se rozhodujete, kdy titulek nakliknete a kdy ho necháte zmizet?

Většinou postupuju podle anglických titulků. Především tak, aby to sedělo a nerušilo to diváky. Takže v momentě, kdy se objeví anglický titulek, kliknu, a když zmizí, tak kliknu, aby zmizel i ten český.

Takže klikáte podle titulků a ne podle toho, co slyšíte?

Někdy se mi stane, že když postava dozpívá, tak logicky kliknu, a anglický tam zůstane, ale můj už tam není. Nebo naopak, když je to delší a zpívají dlouho a ten anglický je tam hrozně krátce, tak tam ten český nechám, aby si to lidé přečetli. Někdy se zapomenu a nechám ho tam o mnoho déle a pak ho rychle klikám pryč.

Takže se řídíte hlavně anglickými titulky?

Ano.

Umíte italsky, rozumíte té opere?

Učím se italsky. Ne přímo kvůli klikání titulků k operám, ale protože mám operu ráda a chci umět italsky. Ale jsem začátečník, takže tam chytám jen základy. Třeba když jsme dělali Wagnera, tak jsem tomu v té němčině docela rozuměla. A ruštině vlastně taky, když byl Šostakovičův Nos. Určitě to pomůže s orientací v textu, především když se stane, že Zuzka tam má titulky a anglické titulky tam nejsou. Většinou si čtu titulek, který jsem promítla, a ten, který bude následovat, proběhnu ho pohledem, abych věděla, co mě čeká, a mohla rychle reagovat. Znalost cizích jazyků mi v takových případech pomáhá zareagovat a odklikat to tak, aby české titulky korespondovaly se zpívaným slovem, ne s anglickými titulky.

Jaké cizí jazyky tedy ještě umíte? Umíte rusky?

Rusky neumím. Rozumím na základě toho, že je to slovanský jazyk. Němčinu mám na úrovni B1 a v italštině jsem začátečník, takže tam rozumím jen jednotlivá slova.

Snažíte se udržovat určitý čas, maximální nebo minimální, po který se má titulek zobrazovat na plátně?

Na to vůbec nemyslím. Nemám žádné pravidlo. Postupuju spíš intuitivně podle situace.

Může se v opěře někdy stát, že tam začnou improvizovat?

Já si toho nevšimnu. Asi se to stane vždy. Třeba když my jsme hráli na univerzitě divadlo, tak žádné představení nikdy nebylo dokonalé, ani stejné. Udělali jsme tam kopu kiksů, a publikum nás chválilo, jak to bylo skvělé. Ale my jsme věděli, co jsme udělali špatně. I v některých těch rozhovorech ze zákulisí se už pár lidí zmínilo, že vždycky se stane něco nepředvídatelného. Improvizují tam asi s nějakými doplňky a podobně, to asi ano. Ale my si toho nevšimneme.

Takže tam prostě klikáte ty připravené titulky podle těch anglických?

Ano.

Kdyby se náhodou porouchal notebook, na kterém klikáte, myslíte, že je po ruce záložní řešení, nebo že by to byl prostě konec?

Asi by mi z kanceláře dodali jiný notebook. Jednou, když ještě klikala Zuzka, se stalo, že došlo k výpadku proudu, byla asi bouřka, to už si nepamatuju. Bylo to o přestávce a Zuzce zmizely titulky, něco se stalo s počítačem a nakonec i s tím záznamem, takže to museli brát z jiného kina. Tak poslali kurýra do kina Světozor, pro titulky myslím. Byla to hrozná akce. Prvních asi deset minut opery bylo bez titulků a pak tam naskákaly titulky a Zuzka to doklikala. To byla asi největší akce. Mně se to naštěstí nikdy nestalo.

Slyšela jsem, že máte nově vytvářet titulky pro NT Live na Slovensku, je to pravda?

To jsem si taky myslela, ale nevím, jak to tam momentálně vypadá. Byli jsme domluvení, že přeložím Válečného koně, War Horse, ale nakonec se rozhodli jinak. Já myslím, že k tomu promítali české titulky. Ale oslovili mě, abych jim přeložila synopsi toho díla. Takže jsem překládala jen ten program, který dostanou diváci, k operám a k Válečnému koni.

Takže myslíte, že nakonec se tam slovenské titulky nechystají?

Nevím, to nedokážu říct. Mysleli jsme, že je to už hotová věc, a pak z toho vycouvali. Myslím si, že je to hodně malý trh a že se jim asi nevyplatí investovat tolik peněz do překladu titulků, když slovenské publikum rozumí češtině.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S KLIKAČEM TITULKŮ PRO MET: LIVE IN HD A NT LIVE,
DANIELEM NAMEM
20.5.2014, PLZEŇ**

Můžeš mi nejdřív říct, kolik ti je a jaké máš vzdělání?

Je mi 22 a nejvyšší dokončené vzdělání mám gymnázium.

A co teď studuješ?

Studuju angličtinu na Pedagogické fakultě ZČU. Ten obor se jmenuje Specializace v pedagogice – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání.

Máš nějaké povolání, nebo jenom studuješ?

Mám brigádu. Pracuju v Měšťanské besedě, pod Dominik Centrem, které na dalších pět let vyhrálo výběrové řízení v Měšťanské besedě. Je to agentura, která se zaměřuje na PR a společenské akce. A tam dělám všechno možné, od A do Z.

Máš nějakou praxi v klikání titulků? Klikáš i někde jinde než v Besedě?

Jenom v Besedě. Co se týče titulků, tak jenom v Besedě.

Tam klikáš jen NT Live, nebo ještě něco jiného?

V Besedě teď probíhají záznamy ze sezóny 2011/2012 z Metropolitní opery, tak k tomu klikám. Mimo tenhle cyklus jsem klikal jen Válečného koně v rámci NT Live. Z Metropolitní opery to byl Lazebník sevillský, Anna Boleynová... Bylo jich dohromady asi pět.

Máš nějakou praxi v titulkování, překládání nebo tlumočení?

Mám praxi v překládání, v titulkování ne. Párkrát jsem dělal konsektivní tlumočení. Občas tlumočím v kostele, když tam jsou zahraniční hosté. Jsou tam občas lidé z Koreje, z Ameriky, z různých jiných anglicky mluvících států, rodilí i nerodilí mluvčí. A já jim tlumočím. Loni jsem měl trochu zkušeností s titulkováním, protože jsem překládal titulky ke třem filmům pro festival Finále.

Ty se tam pak živě klikaly?

Ano, ale to dělal někdo jiný.

Takže jsi ty titulky nečasoval?

Ne. Kino v Besedě funguje tak, že se objedná nějaký záznam, přijede někdo s datadiskem, připojí to tam a nahraje tam ten film. Takže Měšťanská beseda vlastně nemá žádná jiná další práva a myslím, že vytvářet načasované titulky by vyžadovalo nějaká další oprávnění, poplatky a podobně. Bylo by to náročnější než to takhle živě klikat. Šetří to čas a peníze.

Tvůj pracovní jazyk je angličtina. Máš ještě nějaký další?

Angličtina a korejština. Jsem původem z Jižní Koreje. Když jsem klikal Válečného koně, tak to pro mě bylo velmi náročné, protože jsem nevěděl, do čeho jdu, protože to byl živý přenos. Dostal jsem jen titulky a nečekal jsem, že ve filmu budou pasáže německy a

francouzsky. Německy umím, ale francouzsky neumím. Takže jsem klikal odhadem podle klíčových slov. Například v jednu chvíli tam dlouho mluví francouzsky malá holčička, tak to jsem tedy nevěděl.

A nikdo tě dopředu neupozornil, že se máš na něco takového připravit?

Ne.

Jaké další jazyky znáš?

Devět let jsem studoval němčinu. Měl jsem dva semestry španělštinu a jeden semestr ruštinu, ale že bych ty jazyky nějak hodně ovládal, to ne. Spíše okrajově.

Jak ses ke klikání titulků dostal?

Původně to dělal někdo jiný, ale dostal výpověď. Takže potřebovali někoho jiného, kdo umí jazyk a zároveň na to bude mít čas, schopnosti a energii. A spadlo to na mě.

Takže v té době jsi pro Dominik Centrum už pracoval a řekli ti, že by potřebovali někoho na klikání?

Je to tak. Teď v červnu to budou dva roky, co v Dominik Centru v Měšťanské besedě pracuju.

Jak dlouho pro ně klikáš?

Chvilku, čtvrt nebo půl roku.

Kdo tě naučil pracovat s tím programem pro klikání titulků?

Technik. Je to strašně jednoduchý program, jmenuje se SPlayer. Nahrají se do něj titulky, notebook se připojí k projektoru a kliká se.

Ty titulky si tam nahráváš sám, nebo ti to připraví někdo jiný?

Titulky dostanu vždycky na e-mail.

Takže do toho programu si je pak dáš sám?

Ano. SPlayer je úplně jednoduchý textový program. Funguje tak, že se do něj nahraje textový soubor a každý titulek je tam zobrazen na samostatné řádce. Když to souhlasí s anglickými titulky, tak je to skvělé. Je to pro mě méně práce. Když se objeví anglické titulky, nakliknu české, když anglické zmizí, schovám české. Horší je, když jsou titulky seřazené podle scénáře herců, to byl případ Válečného koně. Kdežto ty anglické titulky jsou třeba zkrácené nebo nesouhlasí s tím, co ti herci říkají, protože titulkáři jsou také v časovém presu a snaží se to zestručnit. Potom je to matoucí. V českých titulcích je třeba více nebo méně textu než v anglických a já se potom musím dívat jak na plátno, tak i na obrazovku na počítači, a je to komplikovanější.

Řídíš se tedy podle anglických titulků, ne podle promluvy herců?

Podle obojího. Protože to není spolehlivé. V praxi jsem si sám zkusil, že není spolehlivé klikat to jen podle anglických titulků.

Kdo je tvým zadavatelem, Dominik Centrum?

Ano, to je můj zaměstnavatel.

Jsi nějakým způsobem v kontaktu s lidmi z Aerofilms, kteří to v České republice distribuují?

Vůbec. Ani nevím, že Aerofilms existují.

Máš od Dominik Centra nějaké instrukce ke klikání?

Nemám žádné konkrétní instrukce, jak klikat.

Dostáváš od tvůrců titulků nějaké rady nebo upozornění na těžší místa?

Vůbec. Dostanu jen e-mail se souborem, a to je všechno.

Kdo ti ty titulky posílá?

Dominik Centrum má najatou nějakou firmu, která překládá ty titulky, a potom mi Kateřina Štveráková, která má na starosti kinosál v Besedě, přeposílá ty soubory. Řekne mi, odkdy dokdy ten film je, a to je všechno.

S jakým předstihem před promítáním titulky dostáváš?

To je různé. Bývá to týden dopředu, ale stalo se mi třeba, že překladatelé nestíhali nebo možná zapomněli a poslali mi to třeba ten den.

Vidíš někdy ten film nebo operu předem, nebo to vidíš poprvé, když přijdeš klikat?

Většinou to bývá tak, že to vidím poprvé.

To tě obdivuju.

Člověk se s tím musí vyrovnat. Bavil jsem se s několika tlumočnický a díval jsem se na nějakou statistiku a říkali, že dvě nejvíce stresující práce na světě jsou neurochirurgie, naprosto logicky, a tlumočení. Že tam je obrovský tlak, vysoký stres, vysoká míra sebevražednosti a takové věci. Když jsem poprvé tlumočil, tak to bylo šílený. Člověk si na to musí zvyknout, protože v praxi to znamená, že tam člověk musí jít, většinou nepřipravený, bohužel, a očekává se od něj to nejlepší a on musí podat nejlepší výkon, právě v tu chvíli. Ne že by měl čas si to připravit, ale v tu chvíli, co to slyší, tak v tu chvíli musí říct úplně to nejlepší, co jde. Je to takové stresové, ale člověk se s tím musí nějak vypořádat.

S tvůrci titulků tedy nejsi vůbec v kontaktu a ani jim třeba nedáváš k titulkům zpětnou vazbu?

Ne.

Jsi v kontaktu s dalšími lidmi, kteří také klikají titulky, nebo ne?

Ne.

Dostávají se k tobě nějakým způsobem, třeba i neoficiálně nebo zprostředkovaně, ohlasy diváků na titulky nebo na to, jak byly naklikané?

Zatím jsem neslyšel žádnou kritiku, což je v pořádku (smích). Ani jinak moc ne. Já se s těmi lidmi nebavím. Je to film jako každý jiný, člověk přijde, prohlédne si to a odchází. Ty jsi byla první, která mě po filmu oslovila.

Připadá ti klikání titulků stresující?

Prvních pár filmů to bylo stresující. Teď už jsem si na to zvykl.

Co ti na klikání připadá nejtěžší?

Nejtěžší je, když se titulky ve filmu neshodují s českými titulky a já se musím řídit podle toho, co říkají postavy. To je hrozně matoucí, protože tam naskočí anglický titulek, já tam tedy chci nakliknout český titulek, ale musím se ovládnout. Válečný kůň pro mě v tomhle ohledu byla zatím asi nejhorší zkušenost.

V jakém formátu titulky dostáváš?

V textovém souboru. Úplně ten nejzákladnější formát.

Jsi spokojený s tím, jak dopředu titulky dostáváš, nebo bys je chtěl dostávat dřív? Myslíš, že by to pak bylo méně stresující?

Takhle mi to vyhovuje. Kdybych to měl jako zaměstnání, tak by asi bylo ideální, kdybych dostal dopředu jak titulky, tak i film. Ale vzhledem k tomu, že to je brigáda, tak je to tak, jak to je, a vyhovuje mi to.

A třeba scénář nedostáváš vůbec?

Ne.

Jak dlouho před promítáním chodíš na místo?

Přijdu půl hodiny předem a nastavím si projektor. Nastavím si velikost textu, aby to sedělo. To je všechno.

Takže si ty titulky dáváš do programu a nastavuješ si i ten projektor? Všechno tam tedy technicky obstaráš sám?

Ano. Postavím si to tam, nastavím velikost textu, zaostření a tak dál. Chodím tak půl hodiny před filmem, aby v tom sále ještě nikdo nebyl.

Ty titulky se promítají na malé plátno pod hlavním plátnem, že ano?

Ano.

Ale to tam normálně visí, to tam nemusíš přidělovat ty, ne?

To je přidělané. Už je tam asi dva nebo tři roky.

Sedíš pokaždé tak, jak jsem tě viděla, na straně u stolečku kousek před publikem?

Ano, pokaždé tam.

Když přijdeš na místo, připravuješ se nějak?

Jenom si to nastavím a pak si tam pět minut před filmem jdu sednout, nějak psychicky se připravit.

Díváš se na ty titulky doma, abys věděl, o čem to přibližně je, nebo ne?

Přiznám se, že ne. To bych asi měl, ale nedělám to.

Ono to bez toho záznamu asi není úplně ono.

Právě. Když se ten záznam dává několikrát a všimnu si v těch titulcích nějaké chyby, tak se k tomu potom třeba vracím a opravuju to. Nejsou to vyloženě chyby, že by to překladatelka špatně přeložila, ale třeba když je tam překlep nebo tam chybí čárka. Takové maličkosti.

Kontroluješ titulky nějakým způsobem před promítáním? Například jestli jsou dobře rozděleny tvrdým enterem?

To nekontroluju. To musí zaručit ti, kdo titulky dodávají, protože kdybych to měl dělat pokaždé... Ten text má tak milion řádků.

Jakou klávesou ty titulky naklikáváš?

Šipkami. Šipka doprava posune další titulek a šipka dolů titulek skryje. Třeba když jsou v operách delší pasáže, kde opakují text, tak se to na chvíli ukáže, aby lidé věděli, o čem se zpívá, a pak se to schová, aby to nerušilo a aby lidé měli zážitek z hudby.

Které titulky v programu vidíš?

Vidím, co tam je, a pak vidím další čtyři.

Máš nějaké pravidlo, kdy titulek naklikneš, aby se objevil, a kdy ho schováš? Máš nějaký čas, který dodržuješ?

Vždycky se snažím, aby to bylo podle anglického titulku, který je na plátně. U oper je výhoda, že jsou tam titulky načasované na dobu. Já hraju na bubny, takže je pro mě jednoduché cítit tempo, a ty titulky začínají a končí na první dobu, na těžkou dobu. Takže já si občas třeba podupávám nohou a vím, že dozpíval a že bude další a že tam bude další titulek, takže to zmáčknu současně s ním. Vypadá to dobře, když to vyskočí zároveň. Nevím, jestli si toho lidé všimnou, ale aspoň pro můj pocit.

Máš nějaké pravidlo pro divadelní představení?

Já jsem klikal zatím jediné divadelní představení, a to byl Válečný kůň. Tam jsem se to snažil udělat nejlépe, jak to šlo.

Když se při klikání spleteš, můžeš ten titulek vrátit?

Ano, vždycky. Těmi šipkami.

Kdyby ses chtěl vrátit o pár titulků zpátky, bude to vidět na plátně?

Bude. Musím to celé projet. Stejně tak, když jsou představení pro školy, tak tam se přeskakují ty pasáže, ve kterých jsou rozhovory v šatnách. Takže promítač skočí třeba o patnáct minut dopředu a já to musím rychle projet a najít tu správnou pasáž, což je také stresové. Jsem tam vepředu, všichni mě vidí, takže je to všechno na moji hlavu.

Klikáš tedy podle anglických titulků i podle toho, co slyšíš, kombinuješ to?

Ano.

Stává se někdy, že na jevišti začnou improvizovat?

To se naštěstí ještě nestalo.

Když jsou v představení jiné jazyky než angličtina, jako například němčina a francouzština ve *Válečném koni* [*cizí jazyky nejsou přeložené v anglických titulcích, jsou jen doslovně přepsané v originále, zatímco v českých titulcích jsou přeložené do češtiny – pozn. K.W.*], tak se snažíš slyšet, co zvládneš...

No, a podle toho to klikám.

A nikdo tě na to předem neupozornil?

Ne. Myslím si, že to ani nikdo netušil.

Kdyby se porouchal notebook, na kterém klikáš, je nějaké záložní řešení?

Kdyby se ten počítač, který tam je, porouchal, a film by běžel pořád dál, tak já tam nemám po ruce žádný notebook, který bych mohl použít jako náhradní. Bylo by to i zdlouhavé, protože bych musel ten počítač zapnout, mít tam už připravený ten program, musel by tam být ten text. Navíc ten program načte ty titulky vždycky na začátku, takže bych musel projít celý ten text. No nechci, aby se to stalo. To by byla velká tragédie.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S KLIKAČEM NT LIVE A MET: LIVE IN HD, TOMÁŠEM PIVODOU
15.7.2014, PRAHA**

Jaké máš vzdělání?

Mám magisterský titul z anglistiky-amerikanistiky a Ph.D. z filozofie.

Jaké máš povolání?

Momentálně překládám, tlumočím, titulkuju, klikám, učím, občas píšu do novin, jezdím jako koordinátor neziskovky do Afriky a průvodcuju na kole.

A učíš angličtinu?

Učím angličtinu a němčinu.

Jak dlouho klikáš titulky?

Nejmíň deset let.

Klikáš i na filmových festivalech a podobně?

Ano.

A přímé přenosy oper a divadelních představení?

Klikám Met in HD a NT Live ve Světozoru. Představení NT Live ale teď ve Světozoru neběžela pravidelně, dávala se hlavně v Aeru, kde je klikám jen nárazově. Ve Světozoru se obvykle dávají reprízy.

A operu z Paříže neklikáš?

Opery z Paříže klikám také, když je přenášejí v Lucerně.

Titulkuješ také?

Ano. Pro většinu festivalů, na kterých klikám, titulky většinou i vytvářím.

Připadá ti klikání na filmových festivalech jiné, než když klikáš přímý přenos? Je tam nějaký zásadní rozdíl, připadá ti to třeba těžší? Nebo si myslíš, že je to stejné?

Většinou to závisí na tom, jak je film natočený a jak dobře jsou udělané titulky. Přenosy z NT a z Met jsou většinou hodně jednoduché, řekl bych, že patří mezi nejlehčí klikání.

Lehčí než filmy na festivalech?

Ano, u oper a NT Live jsou totiž většinou v obraze anglické titulky, a představení NT Live jsou navíc všechna v angličtině. Kličač tak text nejen slyší, ale vidí ho i napsaný. I tady můžou samozřejmě nastat problematické momenty, ale celkově na tom není nic těžkého.

Jaké jsou tvoje pracovní jazyky a jaké jazyky umíš?

Tlumočím z angličtiny, němčiny a francouzštiny. Ale klikám ze všech jazyků, i bez anglických titulků.

I když ty jazyky neznáš?

I když jimi nemluví, ale často člověk hodně rozumí. I když kdysi jsem třeba klikal turecký film bez anglických titulků.

A jak to děláš?

Jde o záležitost zvyku, člověk časem pozná dialog podle intonace. A pokud k filmu sedí titulky, tak to jde většinou bez problémů. Někdy může nastat problém, jak poznat konec dialogu, ale se znalostí jazyků a povědomím o intonaci vět se to většinou poznat dá. Může se stát, že to člověku někdy „ujede“, ale většinou se mi nestává, že bych se ztratil a nedokázal se v titulcích zase najít.

Jak v takovém případě poznáš, kdy máš nakliknout nový titulek? Přece nemůžeš přesně vědět, kdy postava dořekne obsah titulku.

Často je potřeba vnímat i kontext filmu. Když například mluví postavy v kuchyni a já u sebe vidím, že následuje titulek „Připoutej se!“, pak je jasné, že v tu dobu už budou asi v autě nebo v letadle, takže se s následujícím titulkem musí počkat na změnu scény na plátně.

Jak ses dostal k tomu, že klikáš titulky pro NT Live a Live in HD?

Na základě dlouhodobé spolupráce s kiny Světozor a Aero a společností Aerofilms, která přenosy zprostředkovává.

Jak ses dostal ke klikání obecně?

Přes překládání a tlumočení, klikání titulků mi připadá jako jejich přirozený doplněk. Začínal jsem s tím v době, kdy se filmy ještě hodně tlumočily. Tenkrát bylo klikání novinka.

Klikáš titulky v SPlayeru?

Ano. Postupem času se SPlayer trochu vylepšil, ve starších verzích například nebylo možné klikat titulky bez mezery (prázdného titulku) mezi nimi, teď už to jde.

To si nastavíš na začátku?

Jo, každý klikač si to většinou může nastavit podle vlastních preferencí.

Říkají ti titulkáři před klikáním něco k titulkům?

Normálně ne, ale pokud by se v nich vyskytlo nějaké problematické místo, tak mě upozorní. Třeba v rámci NT Live se asi dvě sezóny zpátky dával Sluha dvou pánů, kde

herci v jednu chvíli na jevišti improvizují s diváky z hlediště, k čemuž samozřejmě titulky nejsou. Na to jsem byl tehdy upozorněn předem.

Dáváš titulkářům k titulkům nějaký feedback?

Většinou ne. Před pár lety jsme řešili problémy s titulky u přenosů z Met, protože titulkáře posílali podklady asi měsíc před uvedením a představení se pak často ještě mírně proměnilo, takže titulky neseděly úplně přesně. To může být někdy – obzvláště u oper – divoké, nevíš, jestli budou danou repliku ještě opakovat, nebo ne, a snadno se můžeš začít ztrácet. Od té doby ale posílají titulky ke kontrole ještě těsně před přenosem, aby se podle toho mohly ty české upravit, takže už většinou sedí přesně.

Kdo je tvým zadavatelem? Aerofilms?

Aerofilms jsou filmový distributor, který zprostředkovává přenosy Met in HD a NT Live. Zadavatelem konkrétního klikání je většinou kino. U festivalů pak obvykle jejich organizátoři, nebo to zase nechávají na kinech, které mají své stálé klikače.

Dávají ti kina nějaké instrukce ke klikání, nebo to nechávají na tobě?

Pokud to někdo potřebuje, samozřejmě ho zaučí. Na festivalech někdy bývá od překladatelské agentury k dispozici krátký návod s instrukcemi, jak klikat.

Jsi v kontaktu s ostatními klikači NT Live nebo Live in HD, nebo ne?

Moc ne, ale s některými se známe.

Dostáváš nějakým způsobem ohlasy diváků na titulky, nebo ne?

Obvykle ne. Ale samozřejmě, že když někdo kliká špatně, občas se lidi ozvou. Sám jsem jako divák na špatné klikání docela alergický. Problémy bývaly hlavně před érou digitálních kopií. Když se na festivalech promítalo z 35mm filmu, stávalo se, že u kopií někdy chyběly části filmu nebo šlo o zvláštní „režisérské verze“, kde byly zpřeházené scény a podobně. Pak se mohlo stát, že klikači najednou chybělo (nebo v lepším případě přebývalo) třeba dvacet minut titulků. Lidi v takovém případě obvykle vycházejí ze sálu a nadávají uvaděčkám. U přenosů oper nebo činohry si někdy diváci stěžují, že jsou české titulky rozčleněné jinak než ty anglické, takže nenabíhají ve stejnou dobu. Jde většinou o lidi, co nerozumí anglicky, ale nabudou pocitu, že tam něco chybí a že je něco špatně...

Připadá ti klikání stresující?

Vůbec ne. Člověk musí vědět, co dělat, když se něco pokazí, třeba když najednou zjistí, že titulky nesedí.

A co s tím děláš, když se ti to stane?

Snažím se přijít na to, proč tomu tak je. Obvykle se vyplatí chvíli počkat a pokusit se zjistit, co se děje, jestli daná scéna v titulcích chybí nebo jestli před ní byla nějaká scéna vystřížená. Pak je potřeba navázat. Nejhorší je začít v titulcích zmateně jezdit sem a tam.

Co děláš, když v přenosu začnou improvizovat nebo se na poslední chvíli změní text a titulky nesedí?

Při improvizacích nic neklikám a čekám, až přijde něco, k čemu mám titulky k dispozici. Když jsou ve filmu přehozené scény, nedá se s tím moc dělat. Člověk musí jednoduše počkat, až skončí scéna, ke které titulky „zatím“ nemá, a když pak dojde k místu, kde měla ona přehozená scéna původně být, musí ty najednou přebývající titulky rychle překlikat.

A když na poslední chvíli vymění v představení kus textu za jiný, takže titulky nesedí?

Pak promítám to, co mám v titulcích. Na místě už nejde nic změnit, na nějakou editaci není čas.

Co ti na klikání titulků připadá nejtěžší?

Někdy bývá těžké, když si neodpovídají české a cizojazyčné titulky a klikač musí pozorně kontrolovat, co postavy skutečně říkají. U filmů mohou být cizojazyčné titulky pro českého klikače často matoucí.

Titulky k NT Live tedy předem nedostáváš?

Kdybych chtěl, určitě je můžu mít předem. Nikdy jsem to sice nezkoušel, ale organizátoři ty titulky mají, takže myslím, že ve chvíli, kdy je odevzdá překladatel, bych je mohl dostat i já. Ale nedělám to.

To představení předem také nevidíš?

Ne, nevidím.

Odkud klikáš tady ve Světozoru?

Ve velkém sále Světozoru se kliká v kabině s promítačem. V malém sále je kabinka dokonce oddělená, jako na simultánní tlumočení. V Aeru je taky oddělená kabinka. Nejhorší je to v Oku, kde se kliká hned vedle promítačky, která strašně hučí, takže tam není nic slyšet.

Máš sluchátka?

Mám sluchátka, ale hluk z promítačky je nepříjemný i tak. Ve velkém sále ve Světozoru taky trochu hučí promítačka, ale klikač od ní sedí kousek dál, takže se sluchátky je slyšet dobře. V Lucerně je stolek přímo vedle diváků, takže klikač je přímo v sále.

To ti připadá dobré, nebo špatné?

To mi připadá dobré, protože film vidím stejně jako diváci.

Tam nemáš sluchátka?

Ne. Mně to tak i víc vyhovuje. Klikání dělám taky proto, abych viděl filmy, to mě na tom baví především. Když sedím s diváky, je to pak víc jako v kině, což je lepší, než když sedím v kabině za sklem.

Do kabiny tedy chodíš tak dvě minuty předem, jak jsem zjistila.

Ano, ale to je moje specifikum. Někdo chodí třeba o čtvrt hodiny dřív.

Ty se tedy nijak nepřipravuješ? Vyzkoušíš třeba, jestli to vůbec funguje?

Ano, vyzkouším, jestli mám nastavené klikání s mezerami, nebo bez mezer.

Kontroluješ titulky po technické stránce?

To nedělám já, to dělají ti, kdo zadávají titulky do programu.

Kdo je tam dává?

Většinou někdo z produkce kina, často sám promítač. Já většinou přijdu a titulky mám připravené. Už jsou většinou taky zkontrolované. U nových titulků se kontroluje, jestli nejsou příliš dlouhé, jestli je dodržena maximální délka, aby se zobrazily celé na plátně. Po jazykové stránce už je ale nikdo nekontroluje, to je jiná kapitola.

Projektor a podobně také připravují lidé z kina?

Ano, za to já nejsem vůbec zodpovědný. To si všechno nastavuje kino, většinou to dělá promítač.

V programu vidíš titulek, který promítáš, titulky, které přijdou, ale titulky, které už jsi promítl, tam nejsou?

Ano. Ale ideální by bylo, kdyby se dal ten program ještě upravit a člověk by viděl i ty minulé. Především pro případ, kdy se v titulcích musí nečekaně hledat.

Kdyby ses chtěl v titulcích pohybovat, tak to diváci vždycky uvidí?

V Aeru ano, protože tam je starší systém. Ale ve Světozoru je novější verze a tam existuje možnost vypnout promítání a pohybovat se v titulcích dopředu a dozadu.

Když se rozbije počítač, ze kterého se kliká, je tam nějaký záložní s SPlayerem?

To je spíš otázka na kina. Někde ho mají, někde ne. Většinou kdyby se něco takového stalo, tak se musí film vypnout, oznámit to divákům a počkat, než někdo z kina najde nějaký jiný.

Kdy titulek naklikneš a kdy ho schováš? A jakou dodržíš minimální a maximální dobu, po kterou necháš titulek zobrazený?

Titulek naklikávám, když postava začne říkat repliku. Pokud nemluví moc rychle, tak ho schovám ve chvíli, kdy domluví. Titulek by měl „viset“ tak dvě tři sekundy. Je důležité,

aby kličač titulek spoušřel ve chvíli, kdy postava začíná mluvit, aby nedocházelo k moc velkým prodlevám, protože jinak se mu začne řetězit zpoždění, přestane to stíhat a titulky zákonitě začnou „nabíhat“ pozdě. Takové zpoždování může být pro diváka dost nepříjemné, obzvlášř pokud trochu rozumí originálu.

Kličáš podle toho, co slyšíš, nebo podle titulků?

V první řadě podle toho, co slyším. Někdy, když vidím, že anglický titulek je na obrazovce déle, tak tam ten český nechám taky. Ale když anglický titulek naběhne dřív, tak ten český obvykle dřív nenakličnu, ale spustím ho až ve chvíli, kdy začnou postavy mluvit.

Opery také kličáš podle toho, co slyšíš, i když se zpívá třeba italsky nebo rusky?

Někdy, ale u oper se taky hodně řídím anglickými titulky, protože diváci jsou zvyklí, že titulky nabíhají synchronně. U NT Live je to trochu jiné, protože postavy toho někdy říkají víc, než se vejde do titulku, takže tam častěji dochází k překrývání. Těžší je kličat shakespearovské hry, obzvlášř pokud nejsou titulky přeloženy podle anglických titulků k danému představení, ale vycházejí z některého z českých překladů dané Shakespearovy hry. To většinou není kličání úplně pro začátečníka, často je přitom výhodou, když kličač rozumí i shakespearovské angličtině, pak to většinou není problém.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S KLIKAČEM TITULKŮ PRO FESTIVAL FRANCOUZSKÉHO FILMU,
JANEM PETREM
12.5.2014, PRAHA**

Kolik je ti let a jaké máš vzdělání?

V červenci mi bude 25 a mám bakalářský titul z Francouzské filologie a z Francouzštiny pro mezikulturní komunikaci na Filozofické fakultě UK. A teď dělám magistra v oborech překladatelství – francouzština, tlumočnictví – francouzština.

Jsi jen student, nebo máš i nějaké povolání?

Ve volném čase jsem zároveň moderátorem v rádiu.

Titulky klikáš jen pro Festival francouzského filmu, nebo ještě někde jinde?

Nedávno jsem dostal příležitost klikat i pro Jeden svět.

V jakých kinech jsi pro ně klikal?

Jeden svět jsem klikal tady v Praze ve Světozoru a v Aeru. Festival francouzského filmu klikám jenom v Českých Budějovicích.

A jak ses ke klikání pro Jeden svět dostal?

Na Jednom světě měli belgický dokument a požádali mě, abych udělal titulky, protože měli málo lidí. Tak jsem pro ně zároveň i zprostředkoval titulky. Ty jsem si pak mohl sám na dvou projekcích odklikat.

Takže děláš i titulky, nebo to bylo jenom jednorázově?

To bylo jednorázově. A jenom jsem klikal, nenasazoval jsem, nečasoval jsem je. Tajmovat umím, ale tajmoval jsem jenom asi tři videa, která mají tak dvě minuty.

Takže jsi to přeložil do Microsoft Wordu a pak jsi to v tom programu klikal?

Ano, normálně v SPlayeru, v promítárně.

Máš nějakou praxi v tlumočení a překládání, nebo zatím tlumočíš a překládáš jen ve škole?

Zatím jen ve škole. Kromě téhle jedné příležitosti k titulkování.

Tvůj pracovní jazyk je jen francouzština, nebo ještě nějaký další?

Francouzština a částečně občas můžu i anglicky. Ale moje angličtina už je slabší, jak jsem ji od gymnázia vlastně nedělal.

Znáš ještě nějaké jiné jazyky, kterými si třeba můžeš pomáhat?

Dělal jsem na Filozofické fakultě dvouletý kurz portugalštiny a teď chodím dál na institucionální a právnickou portugalštinu.

Jak ses ke klikání titulků dostal?

To byla úplně čirá náhoda. Předloni na podzim mi zavolala paní Svobodová z tehdejšího Easytalku a řekla, že na mě dostala kontakt od její spolužačky z gymnázia. Ta jí řekla, že jsem z Českých Budějovic a že umím francouzsky. To byly dvě základní podmínky, protože oni neměli nikoho, kdo by jim klikal titulky během Festivalu francouzského filmu v Českých Budějovicích. A protože já jsem z Budějovic a tahle spolužačka na mě měla telefonní číslo, tak ho předala a já jsem se takhle dostal ke klikání titulků. Potom jsem se sešel s paní Svobodovou, ta mě zaškolila s tím programem, s SPlayerem, a dostal jsem filmy na DVD, ať se doma procvičuju.

A to byly jiné filmy, než ty, které jsi klikal?

To byly ty, co jsem klikal.

A jak dlouho dopředu jsi je dostal?

Minimálně 14 dní to bylo. Měl jsem je k dispozici dost dobře dopředu.

I s titulky, nebo jen ty filmy?

I s titulky. Titulky mi přišly mailem. Takže jsem si pak doma na notebooku rozbalil SPlayer, na DVD jsem si pustil film a zkoušel jsem si poslouchat a synchronizovat se s tím obrazem a zvukem.

Jsi tedy spokojený s tím, jak to dostáváš dopředu a jak se na to můžeš připravit?

To ano.

Tvým zadavatelem je tedy Easytalk?

Předloni to byl Easytalk a loni paní Svobodová přešla nebo založila vlastní agenturu, to teď nevím. Ta se jmenuje AZ Translations.

A to je tedy tvůj zadavatel. Jsi s nimi v kontaktu, můžeš s nimi řešit případné problémy a podobně?

Jsem, úplně v pohodě.

Máš od nich nějaké instrukce, jak postupovat při klikání, nebo je to nějak nevyřčené? Třeba kdy titulek nakliknout a podobně?

Pokud si pamatuju, tak na školení se říkalo, že je lepší nakliknout titulek těsně, než postava tu větu řekne. Je blbý reagovat se zpožděním. Ideální je, když člověk vidí, že ta věta je vyložena na spadnutí, tak ten titulek pustit. Může to být třeba, řekněme, půlvtetina. Ale jinak nějaké přesné instrukce nemám.

Měli jste tedy školení?

Ano, měli jsme školení.

Jsi v kontaktu s lidmi, kteří ty české titulky tvoří?

Nejsem.

Takže ti k tomu nic neříkají a ani ty jim nedáváš žádný feedback?

Ne. Akorát třeba od zadavatele jsem například loni dostal upozornění k filmu Hašišbába. Tam bylo hodně popisků v obraze, které byly nenápadné a málo viditelné. Tak jsem dostal zprávu, abych si na to dával velký pozor. Protože člověk může v nestřežený okamžik přehlédnout titulek a pak se zakopá.

Jsi v kontaktu s ostatními lidmi, kteří klikají pro Festival francouzského filmu, nebo ne? Kliká tam ještě vůbec někdo kromě tebe?

Na loňském ročníku v Českých Budějovicích jsem jedno promítání nemohl klikat, tak jsem jim dal kontakt na mého kamaráda, který studuje francouzštinu v Českých Budějovicích, takže to mohl odklikat. Ve zkratce jsem mu předvedl, jak to funguje. To je tedy jeden z mých kontaktů. Jinak se s těmi klikači neznám, protože jak obstarávám promítání pro České Budějovice, tak tady v Praze nevím. Párkrát, když jsem tady v Praze klikal na Jednom světě, dvě projekce, tak jsem viděl promítače titulků předchozího filmu. Taky jsem se sešel s klikači na školení pro Jeden svět. Ale to je asi tak všechno. Takže moc ne.

Dostávají se k tobě nějakým způsobem ohlasy diváků na titulky nebo na to, jak byly naklikané?

To bohužel ne. Já jsem třeba využil příležitosti, že se znám s lidmi z Francouzské aliance v Českých Budějovicích. Stavil jsem se za nimi po promítání, jestli to podle nich bylo v pořádku. Ale jinak ne. Ono k tomu ani není moc příležitostí. Lidé zhlédnou ten film a... Já se to taky snažím dělat tak, aby si lidé nevšimli, že ty titulky naklikává člověk. Ono je tedy vidět, že pod tím hlavním promítacím plátnem je kousek plátna. Ale snažím se, aby ti lidé ani nepostřehli, že to není stroj.

Připadá ti klikání titulků stresující, nebo ne?

Když člověk není dostatečně připravený nebo když si není jistý, jak následují jednotlivé pasáže dialogů v daném filmu, tak to stresující může být. Když jsou rychlé sledy a člověk tam musí posílat hodně textu, tak se může hodně snadno zakopat a pak se hodně špatně skáče dál. Takže ano. Jsou místa, kde, i když to člověk má dobře připravené, tak má strach.

Co ti na klikání titulků připadá nejtěžší?

Asi vystihnout délku těch titulků. Protože se může stát, že titulek třeba kvůli posloupnosti dialogů nechám na obrazovce příliš krátce, tak si říkám, jestli to těm lidem třeba nevádí. Takže tak nějak soucítit s divákem, vnímat to zároveň jako klikač a zároveň jako divák.

To je na tom to nejhorší. Neustálý strach z toho, že divák něco nepochopí, něco se mu nebude líbit, bude si stěžovat v kině... Já nevím, stát se může cokoliv.

A čím se při klikání řídíš? Snažíš se tedy nakliknout titulek chvíli předtím, než začne postava mluvit, a pak to necháš zmizet, když domluví nebo když se ti to zdá dost dlouho nebo jak?

Já z titulkování vím, že titulek by měl na obrazovce být nejdéle tak šest vteřin. Vím od kolegů klikačů, a i na školení nám říkali, že existuje několik způsobů. Já to většinou dělám tak, že si to dávám bez mezer. To znamená, že v momentě, kdy kliknu šipku doprava, tak mi jde další titulek. To pokud jsou v rychlém sledu. A pokud nejsou, tak si ten jeden titulek šipkou dolů schovám.

Takže buďto ho schováš a okamžitě naskočí ten další, nebo ho schováš a nic se neobjeví?

Přesně tak. Že si ho schovávám manuálně. Když tam jsou mezery, tak aby člověk zobrazil další titulek, tak musí stisknout tu šipku doprava dvakrát. Což třeba pro mě je nevýhodné.

Takže když dostaneš titulky, tak si vymažeš ty mezery?

Ne, to ten SPlayer umí sám od sebe. Tam jsou titulky, buď mají jeden řádek, nebo dva řádky, a jdou po sobě v tom .txt souboru, tam se v podstatě pracuje s běžným textovým souborem. Jestli tam jsou dva řádky nebo jeden řádek, na tom moc nezáleží. Mezery tam prostě nejsou. Tam jsou jenom titulky. Mezi titulky je sice v tom textůvku mezera, je tam enter, ale ten program sám rozpozná, co je další titulek. Takže já si tam nastavím buď, že to chci klikat s mezerami, to znamená, že když kliknu šipku doprava, tak mi titulek zmizí a až při dalším stisknutí mi naskočí nový. Nebo si to dám bez.

Snažíš se dodržovat nějaký minimální čas, po který se titulek zobrazuje?

Snažím. Počítám si tak do pěti, šesti.

To si počítáš u každého titulku?

Ne, to si to spíš tak zarovnáвам. Tohle je u těch delších záležitostí. Ale většinou se řídím spíš podle citu. Koukám a... Samozřejmě tempo řeči je jiné, ale u francouzštiny se to většinou dá celkem dobře synchronizovat s češtinou. Takže já si počkám, až dořeknou ten významový celek, a pak se posunu dál. Většinou si zkontroluju obsah toho titulku a v momentě, kdy postava řekne obsah toho titulku, tak tam nakliknu další. Ale samozřejmě stále beru v potaz tu délku zobrazení, kterou bych měl dodržet. Snažím si to v podstatě přechíst z toho plátna, abych divákovi poskytl to pohodlí si to přechíst.

Před promítáním tedy dostáváš titulky a film?

Ano. Film buď na DVD, nebo loni, to bylo jinak. To byl film Zámek v Itálii a tam jsem ten film dostal přímo streamovaný. Na stránkách bylo jednorázové přihlášení, jakoby hosta, který s tím filmem musí pracovat. Tak jsem se přihlásil a film jsem si streamoval, podobně jako třeba na YouTube. Takže ten film vlastně vůbec neprošel mýma rukama, mým počítačem. Díval jsem se na něj na internetu.

A kde sedíš, když klikáš titulky?

To záleží na tom, jak je přizpůsobené kino. Třeba Kotva v Českých Budějovicích má to stanoviště, odkud se titulky klikají, na balkóně. Je tam balkón a hlavní sál. Takže já jsem vlastně nade všemi. Ale ono je to maličké kino, takže ten balkón... Ale jsou tam dvě úrovně hlediště. Já sedím těsně nad hledištěm, vlevo od hlediště, a mám perfektní přehled. Potom třeba když jsem promítal ve Světozoru, tak tam je to trošku jinak. Tam sedím v takové jakoby kukani vedle promítárny. Protože tam se jde do promítárny ze sálu, je tam taková komůrka a v té sedím já s počítačem, mám tam odklápěcí okénko, kde je vidět, co se děje na plátně. A mám sluchátka, abych slyšel zvuk toho filmu. A třeba v Aeru sedím vlevo úplně dole, téměř pod plátnem. Vedle první nebo druhé řady.

Takže v Aeru sedíš normálně s lidmi.

Ano. A v té Kotvě taky, tam jsem na balkóně s lidmi.

Jak dlouho před promítáním tam přibližně chodíš?

Přikázáno máme minimálně čtvrt hodiny, ale já se většinou snažím dostavit tak půl hodiny předem, abych se stačil občerstvit a abych nebyl zbytečně ve stresu. Když vím, že si pár stresových momentů stejně zažiju, tak radši ten stres minimalizovat.

Připravuješ se na klikání nějak přímo na místě před promítáním?

Když tam přijdu, to většinou ne. Spíš si to zkusím osahat, protože samozřejmě každý počítač má jiný zdvih klávesnice a podobně, tak si vyzkouším, nakolik ta klávesnice dobře reaguje a tak, abych potom třeba neřukal do prázdna. Sice se mi to ještě nestalo, ale třeba doma máme na rodinném počítači takovou hodně nepříjemnou klávesnici, do které člověk musí vážně pořádně říznout, aby to vůbec zareagovalo. Takže si radši vždycky vyzkouším, jak to reaguje.

Ty titulky si musíš dát do počítače sám, nebo ne?

Nemusím. Kina ty titulky dostávají přímo od zadavatele.

Takže ty tam přijdeš a už to máš v tom počítači připravené a akorát klikáš?

Přesně tak. Já přijdu a pan promítač mi ukáže počítač, ve kterém už běží ten software, SPlayer, přes který se ty titulky klikají. Já si už jen sednu, vyzkouším si pár prvních titulků, sjedu si je, taky si provedu to osobní nastavení, tam je buď with nebo without spaces, tak já si tam hned dám without, a je to.

Ani po technické stránce je nemusíš nijak kontrolovat? To jde úplně mimo tebe?

Ano. I když v instrukcích pro Jeden svět bylo, že pokud by se nám v titulcích něco nezdálo, tak máme všechny uvědomit o tom, že se nám tam nezdá to a to. Máme poslat upravenou verzi, aby ji po případném schválení mohlo dostat i to kino. Ale já jsem to nikdy nemusel takhle provádět.

Ty titulky dává do počítače promítač?

Ano, většinou zodpovědná osoba z toho kina.

Ten připravuje i plátno na titulky, promítačku a všechno?

Ano. Tam to jde na zvláštní malé plátno přes klasický dataprojektor z notebooku. Na rozdíl od techniky, která přímo promítá ten film. To je o dost složitější.

Titulky tedy naklikáváš šipkami?

Ano. Já vím, že to jde i myší, ale já jsem zvyklý na šipku doprava, šipku dolů.

Vidíš v SPlayeru titulky, které teprve budeš klikat, a titulky, které už jsi naklikl, nebo vidíš jen ten jeden, co se zrovna zobrazuje?

Vidím i titulky, které klikat budu. To rozhraní je udělané tak, že ta obrazovka je rozdělená na, řekněme, tři takové oddíly. Ten spodní se týká nastavení a tak, ale to je během promítání skryté. Pak je tam hlavní část, ta zabírá většinu obrazovky, tam se zobrazuje sloupec titulků, jak jdou po sobě, jejich obsah, je tam normálně vidět ten text. A úplně nahoře je tenoučný proužek a ten značí to, co bude na plátně. To znamená, že v momentě, kdy si kliknu titulek, tak se mi přesune z toho bločku, kde je malý a šedý, nahoru do toho okénka a tam ho vidím v plné velikosti, v takové, jak je potom vidět na tom dataprojektoru.

A ty titulky, které už jsi klikal, nevidíš? Zobrazují se ti jen ty, co budou, a ty, co tam zrovna jsou?

Ano, přesně tak. Ty, co už byly, prostě zmizí. Ale dá se k nim vrátit šipkou doleva. Ale samozřejmě za tu cenu, že se zobrazí všechny ty ostatní titulky mezi tím.

Takže když to naklikneš příliš brzy, tak to můžeš vrátit, ale nikdy nejde třeba přeskočit titulek, nebo to jde?

Člověk si musí zapnout browse mode. Tam si člověk klikne a najednou se dovede šipkami pohybovat v těch titulcích a skákat z titulku na titulek, aniž by se cokoli zobrazilo na plátně. Ale to je dost rizikové a nikdy jsem nebyl nucen to použít.

Jsou na plátně i francouzské titulky, nebo ne?

Francouzské ne. Anglické. Je to francouzský film ve francouzském znění a už se mi asi třikrát stalo, že v obraze toho francouzského filmu byly anglické titulky. Což je ale výhoda, protože člověk se ani tak nemusí soustředit na film, ale může si říct: „Tak, teď, až půjde titulek, tak já ho tam kliknu taky.“ Ony si většinou odpovídají. V tom případě je ale důležité si ten film dobře prohlédnout dopředu, protože ne vždycky si odpovídají. Pak stojí za to si zapamatovat, kde se ty titulky rozcházejí, protože jinak by mohly nastat problémy s porozuměním a podobně.

Ty anglické titulky tam ale nejsou vždycky?

Ne, nejsou vždycky.

Takže většinou se řídíš tím, co slyšíš?

Ano.

A když tam ty titulky jsou, tak ti pomáhají...

Ano.

A řídíš se jen těmi anglickými, nebo hlavně tím, co slyšíš?

Těžko říct. Většinou tím, co slyším. Říkám si: „Teď bych to tam měl kliknout,“ protože ta postava se už vyloženě chystá promluvit, a najednou mi tam skočí anglický titulek, který mi to jen potvrdí. Takže já to většinou mačkám jakoby intuitivně, nebo podle paměti. Když si člověk stačí ten film prohlédnout hodně dobře, tak nemá problém.

Stává se někdy, že titulky neodpovídají tomu, co říkají herci?

Stává, ale tam jde taky o to, jestli, kdyby ta postava mluvila česky, by to vůbec řekla. Protože to jsou věci, kde jde v podstatě o adaptaci promluvy té postavy, třeba u humoru. Já jsem s tímhle naštěstí moc nepracoval. Když jsem překládal ten film pro Jeden svět, tak tam se s humorem taky nepracovalo. To byl dokument, takže se tam mluvilo hodně objektivně, a ten překlad tomu odpovídal. Stává se to, pokud jde o humor – adaptace, ekvivalence a tak. Ale většinou ty titulky odpovídají tomu, co říkají postavy.

A když ne, tak je to záměrně přizpůsobené?

Ano.

Takže s tím nemusíš vůbec nic dělat?

Přesně tak.

Stalo se ti někdy, že v tom filmu najednou mluví jinak než francouzsky? Například že je to z multikulturního prostředí a najednou tam začnou mluvit třeba anglicky nebo německy a podobně?

Stalo. V tom filmu Zámek v Itálii mluvily postavy mezi sebou částečně italsky.

Měl jsi k tomu české titulky, nebo to nebylo převedené?

Já jsem promítal české titulky. Takže jsem měl k dispozici... V tom obraze byly anglické titulky a zároveň ještě v tom místě byly doplněné francouzskými, protože ty postavy mluvily italsky. Ale já jsem se v podstatě víceméně řídil tou italštinou, protože, přesně jak už jsem říkal před chvílí, přečtu si stylem normálního diváka obsah titulků, a když už mám jistotu, že ta postava ten obsah sdělila, tak přejdu dál. Ono to časově odpovídá. Je to takový ideální způsob. Problém je, když mluví hodně rychle, ale to potom člověk musí odhadnout, jak na to.

Kdyby se ten notebook, na kterém klikáš titulky, rozbil, existuje nějaké záložní řešení, nebo by to byl konec?

To popravdě nevím. Ale mám pocit, že tam žádné záložní řešení není. Jedině použít jiný notebook toho kina, který má také nainstalovaný SPlayer. Že by se to na 10 minut přerušilo.

A nevíš, jestli tam nějaký záložní notebook vždycky mají?

Já myslím, že mají. Anebo by se použila demoverze, která zobrazuje do obrazu jen malý kousek. Ale nevím. Já myslím, že by se to v řádu desítek minut, tak do 15, 20 minut vyřešit asi dalo. Mně se třeba stala nepříjemná zkušenost v Aeru. Tam měli notebook, který možná měl přetíženou paměť, nebo nevím, ale měl občas strašně dlouhé prodlevy. Takže člověk kliknul, a než tam skočil další titulek, tak prostě... A bylo vidět, že kurzor myši ukazuje, že pracuje. Takže tam byl vyloženě zaneprázdněný systém. To se potom hodně nepříjemně kliká. Naštěstí tenhle moment nastal asi jenom u tří titulků, takže nic až tak závažného to nebylo. Ale i ta vteřinová prodleva člověku připadá jako věčnost.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU S KLIKAČKOU ANGLICKÝCH TITULKŮ K PŘEDSTAVENÍM
ŠVANDOVA DIVADLA, KRISTÝNOU BRUNCLÍKOVOU
13.6.2014, PRAHA**

Kolik ti je let? A máš nějaké povolání?

Je mi 25 let. Jsem pořád ještě student, ale zároveň učím angličtinu, překládám a posouvám titulky ve Švandově divadle.

Jaké máš vzdělání?

Zatím bakalářské na Ústavu translatologie FF UK, Mezikulturní komunikace angličtina a francouzština. Teď dělám magistra francouzský překlad, anglické tlumočení.

Jakou máš praxi v klikání titulků?

Teprve jsem začala, jsem tam od února. Ale předtím jsem klikala titulky k filmům na Jednom světě.

Už jsi někdy dělala titulky?

Ne, nikdy jsem je zatím nepřekládala.

Znáš tvůrce titulků pro Švandovo divadlo?

Trochu znám jen jednoho.

Takže jich je víc?

Myslím, že ano.

Jsou to Češi a překládají do angličtiny?

Podle mě ano, Češi. Ale znám jen jednoho, jinak nevím.

Překladatelskou praxi máš v literárním překladu, překládáš knížky, že?

Ano. Titulky jsem ještě nepřekládala.

A tlumočnickou praxi, kromě povinné školní praxe?

Jen v rámci školní praxe.

Jaké máš pracovní jazyky?

Angličtinu a francouzštinu.

Znáš ještě nějaké jiné jazyky, kterými by sis mohla pomáhat?

Ne. Možná pár vět, ale jinak ne.

Jak ses dostala k tomu, že klikáš ve Švandově divadle?

Nabídla mi to agentura, protože předtím jsem pro ně klikala na Jednom světě. To nám nabídl Miroslav Pošta na semináři titulkování na Ústavu translatologie, takže vlastně přes něj.

Kdo tě naučil pracovat se zařízením pro klikání?

Dopředu mi poslali ten program i s návodem, tak jsem si to přečetla, vyzkoušela, a když jsem pak přišla do divadla, tak mi to ještě ukázal jeden klikač, který tam zrovna klikal a který právě i překládá titulky.

Tvůj zaměstnavatel a zadavatel je Švandovo divadlo?

Ne, je to agentura Easytalk.

Jsi nějakým způsobem v kontaktu s lidmi ze Švandova divadla?

Se kterými konkrétně myslíš?

Třeba ta paní, která vám rozděljuje práci, ta je z agentury?

Ano, ta je z agentury. Primárně jsem v kontaktu s lidmi z agentury a ve Švandově divadle znám ty lidi, kteří jsou se mnou v kabině, osvětlovače a podobně.

Dali ti v agentuře nějaké instrukce, jak máš klikat, nebo ne?

Samozřejmě. Aby tam titulek nevisel moc dlouho. Abych ho nenaklikla dopředu, a neprozradila tak, co se teprve bude říkat. Když herci něco zapomenou, tak abych se snažila najít správný titulek.

Abys to přeskočila, když tam něco bude chybět?

Ano, když tam něco vynechají, tak abych to přeskočila i já. Abych neupozorňovala na tu chybu, že to zapomněli.

A když ti říkali, že tam titulek nemá být moc dlouho, dali ti nějaký maximální limit, jak dlouho tam může být?

Myslím, že ano, ale už si přesně nevzpomínám. Herci většinou mluví dost rychle, takže ani není čas, aby tam jeden titulek visel nějak zvlášť dlouho.

A řekli ti třeba nějakou minimální dobu, po kterou se titulek má zobrazovat?

Asi říkali nějaká konkrétní čísla, ale já už si to nepamatuju. Nakonec to stejně vždycky závisí na konkrétní hře, každá hra je jiná.

Říkají ti k titulkům něco ti, kdo je vytváří? Upozorňují tě například na těžší místa a podobně?

Ne, to ne. Já ty, kdo je vytváří, v podstatě neznám. Dopředu k tomu žádné instrukce nedostávám, pokud to není něco opravdu speciálního. Ale jdu se na to předtím podívat, takže si ta těžká místa můžu vypíchnout sama.

Takže tu hru jednou vidíš jako normální divák?

Ano.

Dostáváš titulky dopředu?

Mohla bych, kdybych chtěla. Mohla bych dostat dopředu i scénář, kdybych chtěla. Nebo bych se na to mohla podívat ještě jednou doma, protože to mají na internetu v databázi. Ale myslím, že to není třeba, když se na to jdu předem podívat do divadla.

Takže titulky tedy poprvé vidíš, až když tam přijdeš klikat?

Ne, já je vidím během toho představení, když se na ně jdu podívat jako divák.

S tvůrci titulků tedy nejsi v kontaktu, ani jim nedáváš žádný feedback?

Asi bych mohla, kdybych chtěla. Kdybych moc chtěla, tak bych je mohla peskovat za to, že tam mají něco špatně (smích).

A s ostatními kličáči se taky neznáš?

Teď jsem potkala dva nové kličáče, ale jinak se moc neznáme. Teď se možná budeme potkávat trochu víc, uvidíme.

Dostávají se k tobě nějakou cestou ohlasy diváků na titulky?

Ke mně ne. To spíš asi ke Švandovu divadlu nebo do agentury. Ale přímo ke mně ne. Navíc jsou to anglické titulky, takže cizinci ohlasy nejspíš zrovna moc psát nebudou.

To je pravda, kromě toho oni to vlastně ani nemůžou srovnat s originálem.

To je fakt.

Připadá ti klikání stresující?

Ne, vážně to není stresující. Navíc tam ani moc cizinců nechodí.

Co ti na klikání připadá nejtěžší?

Rychle se zorientovat v titulcích, když herci zapomenou text. A rozhodnout se, jestli to, co vynechali, neodklikat, nebo jestli to odklikat, aby to na sebe navazovalo. Protože ti cizinci nepoznají, že herci zapomněli text, oni to vůbec nevědí, takže já to klidně můžu odklikat. Takže nejhorší je, když zapomenou text, aby se v tom člověk rychle zorientoval.

Ty bys mohla ty titulky přeskočit, že by se tam vůbec neukázaly?

Ano.

A co máte za program?

Jmenuje se to Click Show. To je speciální, vylepšený program Easytalku. Když dělali Jeden svět, tak měli nějaký program a potom si asi někoho najali, aby jim to upravil a udělal jim lepší program. Dřív to totiž takhle nešlo, na Jednom světě to ještě možné nebylo. Nebo vlastně bylo možné přeskakovat v titulcích tak, aby je diváci neviděli, ale bylo to strašně složité. Tady je to teď úplně jednoduché.

Takže to je program, který vlastní Easytalk a není možné si ho koupit?

To nevím. Ale prý ho vyvinuli sami, takže asi ne.

V jakém formátu jsou ty titulky?

V textovém souboru.

Odkud titulky klikáš, kde u toho sedíš?

V kukani. Nahoře naproti jevišti je taková kukaň, kde jsou osvětlovači a zvukaři, a já tam sedím taky. Představení sleduju na obrazovce. Osvětlovači tam mají průzory, ale těmi já přes ně na jeviště nevidím. Na uších můžu mít sluchátka, ale většinou to není potřeba, protože je dobře slyšet, co herci říkají, i bez sluchátek.

A jak dlouho před začátkem tam chodíš?

Mám tam být půl hodiny předem a ty titulky mají být načtené taky přibližně půl hodiny předtím.

Načtené, co to znamená?

Aby byl zapnutý projektor a titulky tam svítily, visely na plátně už půl hodiny před začátkem. Název té hry a kdo ji napsal.

Připravuješ se na klikání nějak na místě?

To už není potřeba.

Ani nezkoušíš, jestli to funguje?

Nakliknu tam první titulek, ale žádná zvláštní příprava není nutná.

Kontroluješ nějakým způsobem titulky, třeba po technické stránce?

Ty titulky jsou pořád stejné. Já předpokládám, že když to fungovalo předtím, tak to bude fungovat i teď. Takže ne, protože myslím, že to není potřeba. Aspoň se mi tedy nikdy nestalo, že by titulek přesahoval plátno, ani jsem nikdy nemusela řešit žádný jiný technický problém.

Myslíš, že to předtím kontroluje někdo jiný?

Asi to někdo zkontroluje, než se to kliká poprvé.

Máš ty titulky už připravené v programu, když přijdeš na místo?

Ano, ty titulky už tam jsou.

A víš, kdo je tam dává?

Před prvním představením je do počítače nahrává myslím ředitelka. Do programu je pak před každým představením dávají zpravidla osvětlovači.

Kterou klávesou naklikáváš titulek?

Šipkou doprava se titulky posouvají nebo se to dá ovládat také myší šipkou přímo na obrazovce.

Můžeš si, stejně jako v SPlayeru, nastavit, jestli klikneš a hned se ukáže další titulek, nebo jestli budeš klikat s mezerami?

Ano, tahle možnost je tam taky.

A jak to klikáš?

Vždycky s mezerami. To nejde, aby se tam hned zobrazil další titulek, protože ve hře se nikdy nemluví pořád. Takže kliknu, zmizí to, čekám, pak zase kliknu.

Všechno tou pravou šipkou?

Ano.

Vidíš v tom programu titulky, které zrovna promítáš, a ty, které teprve budou?

Vidím tak další tři čtyři.

Ty, které už jsi promítla, nevidíš?

Ne, ty už ne, ty zmizí. Ale na tomhle programu je dobré, že se v tom dá listovat šipkou nahoru a dolů a diváci to nevidí. Kdežto v SPlayeru to podle mě nejde, tam se musí nejdřív zmáčknout nějaká speciální klávesa a pak na konci listování se musí zmáčknout zase znova.

Podle čeho se při klikání titulků řídíš? Kdy naklikneš nový titulek?

Podle herců. Když začnou mluvit, tak ho promítnu. Ale když vím, že přijde nějaký vtip, tak chvíli počkám, až ho řeknou, a pak ho tam promítnu anglicky. Aby si to diváci nemohli přečíst na těch anglických titulcích. I když si myslím, že to nikdo nedělá, Češi ty anglické titulky podle mě nečtou.

Kdy necháváš titulek zmizet? Když domluví?

Většinou ano, ale pokud je to delší titulček, tak ho tam nechávám děle. Ale většinou to dělám tak, aby to odpovídalo promluvám herců. Ale když mám pocit, že by to diváci nestihli přečíst, tak to tam nechám děle. Pokud tedy můžu, pokud hned za tím nenásleduje další replika.

Takže klikáš podle toho, co slyšíš, žádné jiné titulky než ty anglické tam nejsou, že?

Ano.

Když improvizují, tak se v tom tedy prostě snažíš rychle nějak zorientovat?

Někdy mám pocit, že je lepší tu zapomenutou část odklikat, aby ty titulky na sebe navazovaly, ale je to jak kdy, někdy se to prostě nedá stihnout, pokud zapomenou opravdu velkou část textu. Ale pokud zapomenou třeba jen větu, tak to odkliknu, aby ten děj na sebe navazoval a nebylo tam nic vynecháno. Když herci něco vynechají, tak já je můžu zachránit tím, že neprozradím, že to zapomněli.

Ale když to tam naklikneš, tak to potom nestíháš, ne?

To záleží na tom, jak velkou část textu zapomněli. Ale je pravda, že když něco zapomenou, tak je to prostě problém.

A přidávají si herci někdy, nebo to nedělají?

Málokdy. Možná větu nebo tak, ale spíš ne. Ale občas jsou ty titulky podle starší verze představení a v té hře se mezitím udělaly nějaké úpravy, takže ty titulky občas třeba neodpovídají. Je tam například víc titulků, než co říkají herci. Tak to potom vynechám.

A ty zvládáš kontrolovat, jestli to opravdu říkají? Vždycky si je nejdřív stíhneš poslechnout?

Musím to klikat zároveň s tím, jak to říkají. Ale já vidím ty titulky dopředu, takže se dívám, co bude další titulček.

Stává se někdy, že v představení mluví jinak než česky?

Ano, ale k tomu pak ty titulky většinou nejsou. Například v jedné hře se mluví francouzsky a já tam mám napsanou poznámku „tady je pár vět francouzsky“ a není to přeložené, takže to neklikám. Nebo v jiné hře mluví rusky a to je i v anglických titulcích, ale je to rusky, přepsané do anglické fonetiky.

Klikáš na notebooku?

Na stolním počítači.

Kdyby se ten počítač rozbil, tak existuje nějaké záložní řešení?

To nevím. To se asi nikdy nestalo. Ani mi nikdo nikdy neříkal, co bych v takovém případě měla dělat. Ale myslím si, že není moc pravděpodobné, že by se to stalo. Navíc pro většinu diváků by to nebylo podstatné, i když by jistě bylo nepříjemné, kdyby ty titulky

najednou zmizely, asi by to bylo všem divné. Ale nevím, jestli existuje záložní řešení, to se musím zeptat.

Mockrát děkuji za rozhovor.

**PŘEPIS ROZHOVORU SE SPOLUZAKLADATELEM DISTRIBUČNÍ SPOLEČNOSTI AEROFILMS
A PROGRAMOVÝM ŘEDITHEM KINA AERO, IVEM ANDRLEM
22.7.2014, PRAHA**

Odkdy se NT Live v České republice vysílá? Mám informace, že to začalo hned s první světově vysílanou hrou Faidra. Je to pravda?

Nejsem si jistý, ale myslím, že to je možné, protože to licencuje firma By Experience, která má pod sebou i Met: Live in HD. K Metropolitní opeře jsme se připojili druhou sezónu a NT Live začalo později, v době, kdy jsme s nimi byli už hodně v kontaktu. Předpokládám, že jsme to tedy vzali hned od začátku.

Byla hned první hra v Čechách uvedena s titulky?

Určitě. Třeba u opery jsme na začátku měli debatu o tom, jestli to vůbec titulkovat, ale u činohry jsme usoudili, že to bude nutné, aby se to tady dalo šířit.

Podle mě je zajímavé, že podle všeho se NT Live v mnoha zemích vůbec netitulkuje a uvádí se jen v angličtině s anglickými titulky.

Já se přiznám, že jsem byl také spíše zastáncem toho, aby se to netitulkovalo, omezit se na lidi, kteří tomu budou rozumět.

Proč jste se nakonec přiklonil k titulcům?

Kolegové mě přesvědčili, že bez titulků by se okruh potenciálních diváků velmi zmenšil. Mám ale zkušenost, že například když jde někdo na projekci filmu na festivalu, kde se dříve hodně simultánně tlumočilo, a dostane tam možnost vzít si sluchátka a poslouchat tlumočení, tak si ta sluchátka vezme. Ale kdyby je neměl, tak by tomu rozuměl stejně, možná lépe, protože by ho nerušilo tlumočení. Je hodně lidí, kteří to jen nikdy nevyzkoušeli, nemají v sobě impuls podívat se na originální znění, protože jsme zblblí z televizí, různých dabingů a překladů. Myslím si, že spousta lidí na to má, jenom to nikdy nevyzkoušela. Ale zpátky k NT Live. Tam je to dost náročné na úroveň angličtiny, kterou člověk potřebuje mít, hlavně třeba u Shakespeara. Takže nakonec titulkujeme.

Byl o NT Live od začátku zájem ze strany diváků?

Ne tak úplně. Záleží na tom, s čím to srovnáváte. Když jsme to srovnávali s přenosy z opery, tak ten zájem o činohru v kině byl menší, a je menší. Myslím si, že to tak platí všude ve světě a že to tak bude platit i v televizi. Když občas nějaká televize vysílá operu a pak vysílá nějakou činohru, tak bych řekl, že sledovanost opery bude větší. Postupem času se ale publikum našlo a řekl bych, že i zesílilo. Záleží to také hodně kus od kusu. Dokonce se podařilo nabrat i další kina mimo Prahu, která začala NT Live pravidelně vysílat nebo která si alespoň vybírají některá atraktivnější představení. Podle mě je to částečně také záležitost toho, aby to lidé vyzkoušeli, našli si to a ti, kterým se to zalíbí, se pak stanou fanoušky. Lístek na představení není levný a myslím, že jde také o to, sám sebe přemluvit, že to může být zajímavé.

Dnes už je návštěvnost dobrá?

Já jsem distributor, takže vám řeknu, že to je dobré, ale že by to mohlo být lepší.

Dodávají Aerofilms přenosy i do jiných zemí? Slyšela jsem třeba o Polsku, Chorvatsku...

Bylo to tak, ale od loňského roku už to tak není.

Nevíte, jestli se tam také titulkuje?

Určitě se titulkovalo v Polsku, ale na další země bych se musel podívat, to už si přesně nepamatuju.

Víte v České republice o něčem podobném, jako je NT Live?

Obecně se dělají ještě přenosy shakespearovských her z Globu, přenosy muzikálů z West Endu, ale my jsme se do toho zatím nepouštěli.

To se vysílá i do České republiky?

Myslím, že v Čechách to žádného distributora nemá.

Tady v Čechách jsou tedy kromě NT Live jen přenosy z Met a přenosy oper, které se vysílají v Lucerně?

Já nemám úplně stoprocentní přehled o tom, co všechno tady existuje. Ale ze sezónních záležitostí to je Metropolitní opera, děláme také přenosy baletu, ale ten se vůbec nepřekládá. Balet se tu vysílá jednak Bolšoj z Moskvy, jednak z Royal Opera House, plus někdy se dávají také pařížské balety a další. A pak je série NT Live. O žádných dalších sériích nevím, bývají to případně jen jednorázové věci, jako třeba Monty Python teď v neděli, koncerty vážné hudby, výstavy... Těchhle jednorázových přenosů je poměrně dost.

Proč jste se rozhodli, že NT Live budete titulkovat? Přemýšleli jste třeba o tlumočení nebo o synopsi děje?

Myslím si, že titulky jsou pro diváka nejpohodlnější. Simultánní tlumočení je podle mě dnes už překonané a ve výsledku vlastně rušivé. Chtěli jsme tomu dodat určitý divácký komfort a ten v současné době vidíme jako nejvyšší možný právě v titulcích.

Zasahovalo do výběru způsobu překladu nějakým způsobem National Theatre?

Ne, tohle rozhodnutí nechávají na lokálních kinech.

Máte přehled o tom, jestli se v nějakých zemích pro překlad používá něco jiného než titulkování?

Stoprocentně to nevím, ale myslím si, že ne. Těžko si něco takového představit.

Jak vypadá tým lidí, který se stará o přenosy?

My jako distributor jsme jedna součást řetězce. Na druhé straně je Národní divadlo, pak je technický tým, který se stará o přenos signálu přes satelit. Na naší straně jsme my jako distributor, jsme v kontaktu s producenty a vyvíjíme technicko-marketingovou a administrativní činnost. Vyhledáváme v České republice kina, která by NT Live uváděla, řešíme s nimi administrativu, fakturace a podobně a zároveň se staráme o technické věci. Jde nám o to, aby kina věděla, jakým způsobem přenos naladí, aby projekce proběhla po technické stránce v pořádku. Zajistíme jim překlad a každé kino pak má vlastního klikače, který od nás dostane titulky a pak je na místě časuje. Titulky totiž nejsou opatřeny časovými kódy, to u přímého přenosu ani dost dobře nejde.

Existuje nějaký technik, který se stará o program na klikání, nebo ne?

Myslím, že to je věc, která funguje sama o sobě. Není na to nikdo vyhrazen. Na naší straně je něco, čemu říkáme technická podpora, ale ta se týká spíše případů, kdy by kino nemělo signál, neumělo naladit přenos, potřebovalo pomoci se satelitním přijímačem. Technickou podporu titulků neřešíme, protože už to běží dlouho a je to určitý standard, který participující kina už znají a umějí a není potřeba jim v tom radit.

Máte najatou nějakou firmu, která se stará o software a podobně, jako tomu někdy bývá třeba u operních nadtitulků?

Kina používají volně dostupný software na odbavování titulků. Není to nějaký zásadní programátorský počín. Je to uživatelsky jednoduchý program, do kterého se titulky načtou a klikač pak už jen mačká klávesy, které posouvají titulky dopředu a dozadu. Není na to potřeba žádný speciálně vyvinutý odborný software.

Jaká je spolupráce s Národním divadlem v Londýně? Dodávají včas podklady pro tvorbu titulků, reagují na dotazy a podobně?

Překladatelka vám určitě řekne, že ne, že je to všechno na poslední chvíli a že je to složité. My chápeme, že ten překlad je náročný, odborný a asi by se do toho pustil málokdo. Jsou to divadelní hry, takže je tam často plno odkazů a referencí, které je pro dobrý překlad třeba podchytit, a to nějakou dobu trvá. Stává se, že Národní divadlo tu hru po několika zkouškách ještě upraví, takže vlastně do poslední chvíle mohou ty verze finalizovat. Ale když to srovnám s jinými přenosy a podobně, tak si myslím, že to funguje na hodně vysoké profesionální úrovni. National Theatre v Londýně je samozřejmě profesionální instituce, kde to klapne. Řekl bych tedy, že spolupráce je dobrá.

Dostáváte nějakým způsobem ohlasy diváků na titulky?

Jelikož je k tomu úplně nevyzýváme, tak nedostáváme. Ale v tomhle světě platí, že když je všechno v pořádku, tak se to pozná podle toho, že nikdo nic nepíše. Myslím si, že Zuzana Josková a u NT Live i její otec, který jako slavný překladatel Shakespeara dělá hlavně shakespearovské hry, odvádějí opravdu dobrou práci. Takže zatím moc důvodů ke stížnostem skutečně nebylo.

Jak jste dospěli k tomu, že chcete, aby přenosy titulkovali Zuzana Josková a Jiří Josek? Jak titulkáře vybíráte?

Zuzka Josková dlouho pracovala v kině Aero, které také provozujeme. Nepracovala tam jako překladatelka, ale dělala nějakou dobu na baru a tak dále, brigády. My jsme věděli, co studuje a že v tom je asi dobrá, pořád se nám chlubila, jak má samé jedničky. Potom jsme jí začali zadávat různé překlady, jako synopse k filmům a podobně. Když jsme začali vysílat přenosy oper, tak jsme si na ni vzpomněli jako na člověka, kterého jsme měli blízko a o kterém jsme věděli, že má čas a že by ho to mohlo zajímat. Takže ta volba padla takto. A když se potom začalo vysílat NT Live nebo i některé shakespearovské opery, které zpracovávaly shakespearovská témata, tak se jako bonus projevilo to, že její otec je shakespearovec.

Dáváte titulkářům nějaké pokyny, jak byste chtěli, aby titulky vypadaly, nebo to necháváte zcela na nich?

Obsahově ne, to je jejich práce a jejich odbornost. Technicky tam jsou určitá základní omezení, stejně jako ve všech médiích. Je daný počet znaků, počet řádků. Dále věci, které znají oni, jako jak dlouho trvá přečíst titulek a tak podobně.

To je obecné pravidlo, nebo to jste jim řekli vy?

Oni od začátků vědí, kolik znaků se vejde na plátno, je to asi to samé, jako když děláte překlad pro film do kina. Budou tam podobná pravidla, a tím oni se řídí. Jsou to zkušení lidé, takže od nás nějaké velké zadávání nepotřebují.

Řekli jste jim na začátku, jakou chcete, aby měly titulky funkci? Jestli mají být čistě informativní, nebo i nějakým způsobem přenášet estetickou stránku, jestli mají třeba charakterizovat postavy způsobem, kterým mluví? Nebo mají být napsané co nejjednodušeji, skutečně pouze informativně?

Myslím, že jsme se o tom výslovně nebavili. I když já si to moc nepamatuju, takže možná ano, to by lépe věděla Zuzana. Ale aniž bychom se o tom bavili, brali jsme to všichni tak, že překlad bude na co možná nejvyšší umělecké úrovni. Nešlo nám čistě o přenesení obsahu nebo významu vět, ale i o zachycení dramaturgie, citového zbarvení a tak dále. A jak znám Zuzanu a podle toho, co jsem měl možnost vidět, tak to tak opravdu je. Není to jen čistě technický popis, ale například postavy hovoří každá svým jazykem a podobně.

Doporučujete titulkářům nějaké referenční materiály, podle kterých se mají při překladu konkrétních her řídit, nebo to necháváte na nich?

Necháváme to na nich. I když dostaneme nějaký film, tak spolupracujeme s agenturami a překladatelskými firmami, se kterými máme zkušenost, že fungují dobře. Ti lidé jsou profesionálové a jsou za to placeni. My děláme svoji část práce a od nich chceme, aby udělali svoji část práce. Potom vidíme výsledek, ale že bychom bez tak silné znalosti věci, jako mají oni, měli potřebu jim něco zadávat nebo radit, to ne. Oni sami dobře vědí, že chtějí odvést dobrou práci, a my s nimi pracujeme proto, že nám dodají to, co potřebujeme, aniž bychom jim to museli složitě vysvětlovat nebo jim nějak amatérsky radit.

Mají titulkáři nějakého redaktora nebo korektora, který po nich titulky čte, než se promítají?

Myslím, že určitě někdo takový je, ačkoli to není člověk, kterého bychom dodávali my. Je to jejich vnitřní kontrola. Víím, že Zuzana určitě má někoho takového, a určitě se i párkrát stane, že i my potom třeba něco rychle objevíme a jdeme s tím zpátky.

U přenosů z Met prý s titulkářkou spolupracuje odbornice na opery, se kterou může konzultovat. Je někdo takový v NT Live, nebo tam to není potřeba?

Jsou lidé, se kterými spolupracujeme například na tvorbě textů k představením, ale jestli je Zuzana v kontaktu přímo s nimi, to nevím. Předpokládám, že není vševědoucí a s někým konzultuje. My máme v týmu i divadelnici, která umí s ledasčím pomoci, takže spolu jsou jistě také občas v kontaktu. Ale na takhle specifickou otázku se mi těžko odpovídá.

Před promítáním si má údajně každé kino zkontrolovat titulky po technické stránce. Víte, kdo konkrétně to mívá na starost?

To záleží na každém kině, takhle do kuchyně jim nekoukáme. Pro nás je ale samozřejmě důležité, aby si to každé kino prošlo, protože víc očí víc vidí a také chceme, aby převzali odpovědnost za to, co promítají. Stejně, jako když vám přijde film, který máte hrát, tak si zkontrolujete, jestli je vše v pořádku, tak je dobré si alespoň rychle projít ty titulky, jestli tam není nějaká chyba. Chybu může udělat každý a čím víc se to kontroluje, tím lépe.

Jak vybíráte kina, která přenosy také vysílají?

My se snažíme, aby to hrálo co nejvíce kin. Zároveň ale nechceme kina přivádět do nějakých sebevražedných misí. Takže když máme pocit, že do toho někdo chce jít, protože si myslí, že to je zajímavé, ale my víme, že je to třeba v příliš malém městě a že by to nefungovalo, tak se minimálně snažíme dát jim všechny informace a varovat je, že to není jednoduché. Projekt NT Live totiž na rozdíl od běžného hraní filmů s sebou nese fixní náklady, které to kino musí zaplatit, i když třeba nepřijde žádný divák. U běžného filmu je to tak, že odvádíte procenta z tržeb, pokud nějaké jsou. Tady jsou ale dopředu dané poplatky, které musíte zaplatit, ať nějaké tržby máte, nebo ne. To se snažíme kinům jasně říkat. Ale u NT Live je to tak, že docela dlouho trvalo, než jsme našli nějaká další odvážná kina třeba ve větších městech, kde jsme doufali, že by to mohlo fungovat, než se rozkřiklo, že to je věc, která může fungovat, že tam hrají slavní herci. Hrozně pomohl Frankenstein s Cumberbatchem, který nastartoval hodně kin, a kina začala sledovat, že činohra může pro diváky fungovat. My jsme v kontaktu se spoustou kin v republice, to je náš chleba. Kina o tom vědí, my se o tom s nimi průběžně bavíme a tak trochu je přemlouváme, aby to vyzkoušela. Sem tam to někdo zkusí, někdo odpadne, někdo zůstane. U NT Live se skutečně bavíme o jednotkách kin, je to poměrně exkluzivní, speciální věc, která není pro každého. Hodně práce se tam také musí udělat na místě, my nemůžeme tady odsud udělat za to kino veškerý marketing, kina musí také trochu zapracovat se svými místními diváky sama, pokusit se je ve svém okolí najít, spolupracovat třeba s divadlem a podobně. To je dost pracné a ne každý má čas, chuť, energii to zkoušet.

Máte nějaký vliv na to, kdo kliká v jednotlivých kinech titulky k představením, nebo ne?

Ne. Na to nemáme žádný vliv. Spoléháme na to, že naše partnerská kina si sama nejlépe umí vybrat svoje lidi.

Jakým způsobem vybíráte kličače pro kino Aero?

Je tam dlouhodobě vybudovaná síť lidí, o kterých víme, že umí překládat, tlumočit a tak dále, a z těchto lidí se to vybírá. Já teď nejsem u vedení Aera, takže nevím, kdo konkrétně kliká třeba NT Live, ale předpokládám, že to bude někdo z okruhu těchto lidí, kdo bude mít ještě navíc vztah k divadlu, aby ho to taky trochu bavilo.

Dáváte kličačům instrukce, jak mají klikat, nebo to dělají v jednotlivých kinech?

Nepořádáme vyloženě nějaké soustředění ani nevyrobíme manuály pro kličače. Ale je to otázka selského rozumu. Je potřeba, aby ten člověk rozuměl dialogu, samozřejmě mu velice pomáhají anglické titulky v obraze a z nějakých devadesáti procent i více se načasování českých titulků řídí těmi anglickými. Pro člověka, který rozumí anglicky a trochu třeba zná tu hru, je tam dost vodítek, aby se chytl a aby svou práci udělal dobře.

Jak asi dlouho před přenosem mají kina k dispozici titulky?

Jeden den.

Je možnost, aby se kličači nějakým způsobem připravili? Vidí třeba dopředu tu hru?

Ne.

Ani titulky nebo scénář?

Ne. Titulky se většinou posílají den předem nebo ten den dopoledne, takže pokud by byl někdo aktivní, tak si je může pár hodin předem projít, ale jinak ne. Myslím ale, že to není překážka, že to není nutné.

Podle čeho jste jako program pro klikání vybrali právě SPlayer?

To je program nejen pro přímé přenosy, ale i pro filmy. Kolegové objevili člověka, který SPlayer doprogramoval pro naše účely.

Takže je to speciálně upravené pro NT Live?

Nemyslím, že pro NT Live. Je to upravené pro potřebu kin. Není to ale program, který by vytvářela nějaká obří firma. Je to jeden programátor, který to napíše v uvozovkách v garáži. Nechci ho tedy podceňovat, já bych to napsat nedokázal, ale předtím jste se ptala, jestli nám nějaká firma obstarává speciální software. Toto je taková příjemná malá věčička, která dobře funguje.

Ten program jste od něj koupili?

Můžu vám to přesněji dohledat, ale myslím, že jsme mu na začátku dávali nějaké peníze za to, že to budeme používat k těmto účelům, a myslím si dokonce, že každé další kino, které to chtělo používat, mu poslalo nějaký obnos.

Jak vypadá komunikace mezi vámi a kinem, které NT Live promítá?

Ta komunikace se týká mnohem více věcí než jen překladu. Překlad tvoří jen malou část. Nejdříve jim oznamujeme, kdy se co bude dít, snažíme se jim říkat, co se bude dít kolem toho, jaká bude kampaň, co můžou použít, co ne a podobně. Dáváme jim co nejvíce podkladů, vizuálních, textových. Vznikají trailery a jsme rádi, když je kina vhodně používají. Komunikujeme s nimi o ekonomické stránce věci, technické věci a tak dále. Ten překlad je součástí, ta komunikace probíhá relativně dlouho. Teď je červenec a představení NT Live jsou naprogramována až do jara příštího roku. U každého přenosu je to tedy celkem dlouhodobý dialog.

Víte, jestli existuje nějaké záložní řešení, kdyby se rozbil notebook, na kterém se titulky klikají?

Myslím, že v Aeru určitě je. Jak nás znám, tak tam určitě nějaký druhý, záložní notebook je. Ale nevím, jak to dělají ostatní.

Mockrát děkuji za rozhovor.

Příloha 2: Dotazník pro diváky

- 1.) Kolik Vám je let? a) do 20 let Jste muž / žena?
b) 21 – 30 let
c) 31 – 50 let
d) 51 let a více
- 2.) Jak často chodíte na představení NT Live?
- 3.) Pokud je Vaší mateřštinou čeština / slovenština, umíte anglicky?
a) dobře b) trochu c) vůbec
- 4.) Čtete při sledování představení NT Live titulky?
a) vždy b) někdy c) nikdy
- 5.) 4a, 4b: Jaké titulky čtete?
a) české b) anglické c) oboje
- 6.) Ruší Vás titulky?
a) ano b) trochu / někdy c) ne
Ty anglické?
a) ano b) trochu / někdy c) ne
Ty české?
a) ano b) trochu / někdy c) ne
To, že jsou titulky česky i anglicky?
a) ano b) trochu / někdy c) ne
- 7.) 4a, b: Co od titulků očekáváte?
a) poskytování informací b) poskytování informací a estetický prožitek
- 8.) 5a, 5c: Jsou podle Vás české titulky dostatečně informativní?

- a) ano b) ne – V čem nejsou dostatečně informativní?

5a, 5c: Mluví postavy v českých titulcích tak, jak si představujete charakteristiku těchto postav?

- a) ano b) někdy c) ne

5a, 5c: Jste spokojeni s tím, jak jsou české titulky časově sladěné s tím, kdy mluví herci?

- a) ano b) částečně c) ne

5a, 5c: Jste spokojeni s umístěním českých titulků v obraze?

- a) ano b) ne – Chtěli byste změnu? Jakou?

9.) 4a, b: Stíháte číst titulky a zároveň sledovat obraz?

- a) zcela b) skoro c) vůbec ne

10.) 3a, b a cizinci: Srovnáváte titulky s originálem?

- a) stále b) občas c) nikdy

3a, b: Srovnáváte české a anglické titulky mezi sebou?

- a) ano b) občas c) nikdy

11.) Preferovali byste jiný způsob překladu?

- a) ano b) nevím c) ne

Pokud ano, jaký?

- a) tlumočení do sluchátek b) stručný popis děje a osob v programu c) jiný způsob informování – jaký?

12.) Znáte (četli jste, viděli) danou hru v češtině?

- a) ano b) ne

13.) Sledujete nějaké titulované seriály nebo filmy (na internetu nebo v televizi)?

- a) často b) občas c) nikdy

14.) Co byste vzkázali tomu, kdo titulky připravuje?

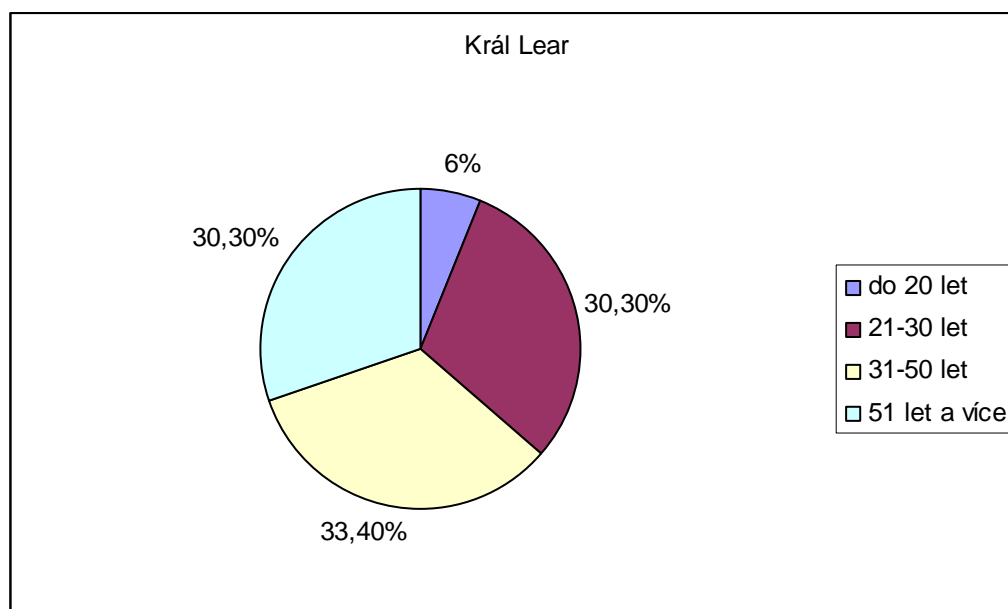
Příloha 3: Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1a: Kolik je Vám let?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 20 let	2	6 %
21-30 let	10	30,3 %
31-50 let	11	33,4 %
51 let a více	10	30,3 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 9

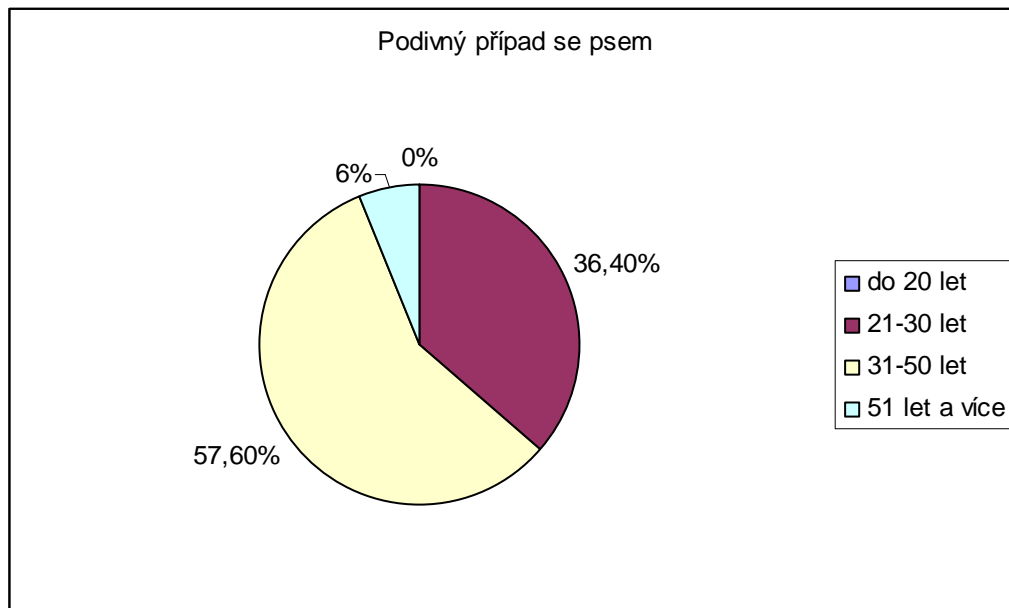

Graf č. 8

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 20 let	0	0 %
21-30 let	12	36,4 %
31-50 let	19	57,6 %
51 let a více	2	6 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 10

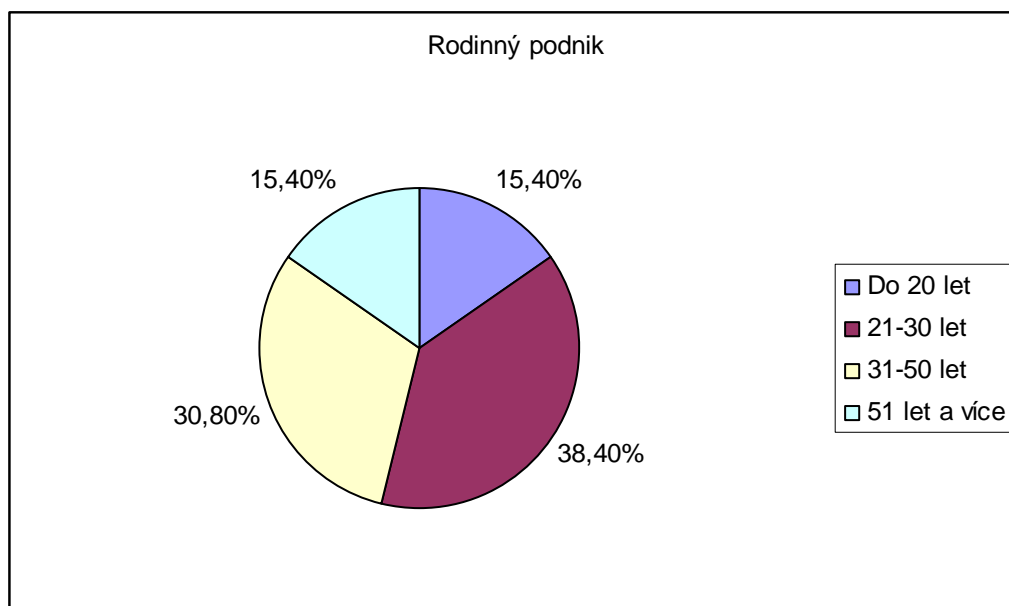

Graf č. 9

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 20 let	4	15,4 %
21-30 let	10	38,4 %
31-50 let	8	30,8 %
51 let a více	4	15,4 %
Celkem	26	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 11

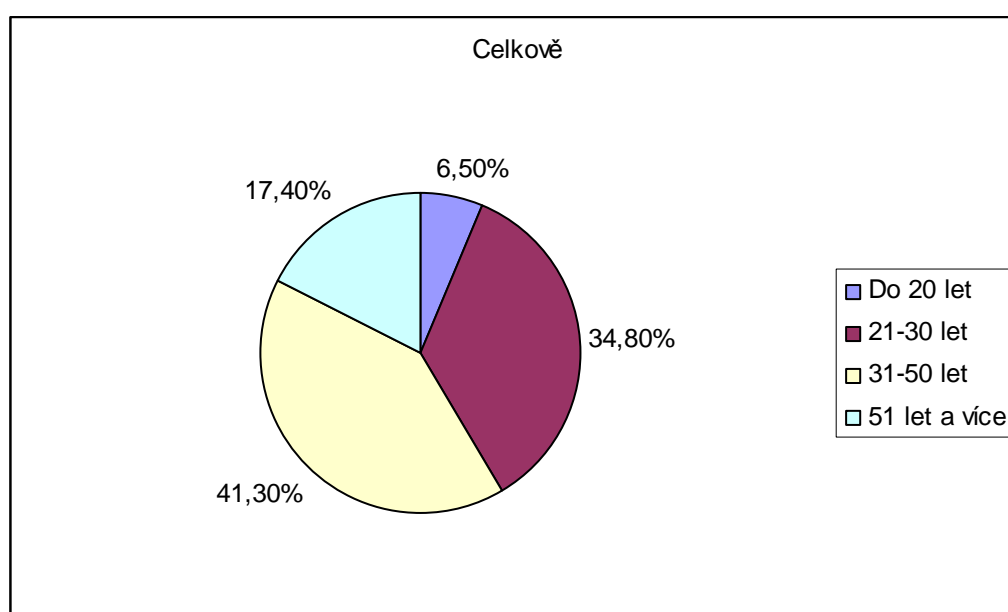
Graf č. 10

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 20 let	6	6,5 %
21-30 let	32	34,8 %
31-50 let	38	41,3 %
51 let a více	16	17,4 %
Celkem	92	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 12

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,596

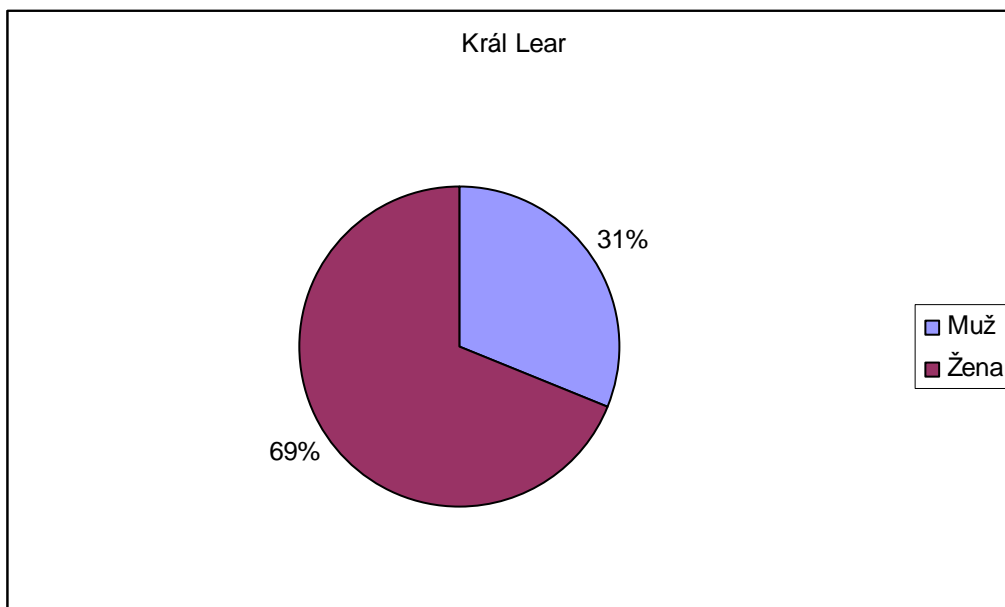
Graf č. 11

Otázka č. 1b: Jste muž / žena?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	9	31 %
Žena	20	69 %
Celkem	29	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 13

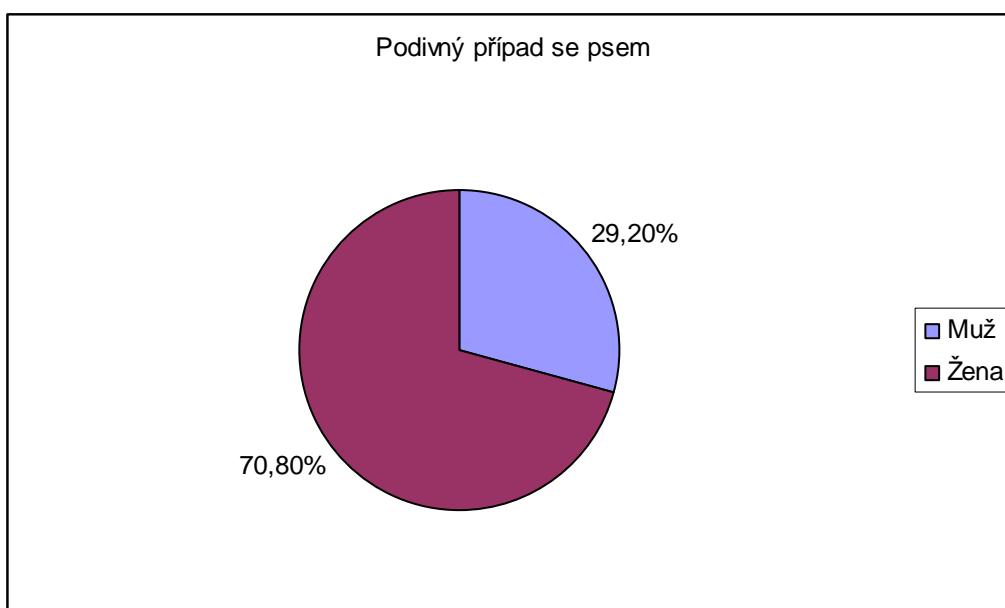

Graf č. 12

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	7	29,2 %
Žena	17	70,8 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	9	

Tabulka č. 14

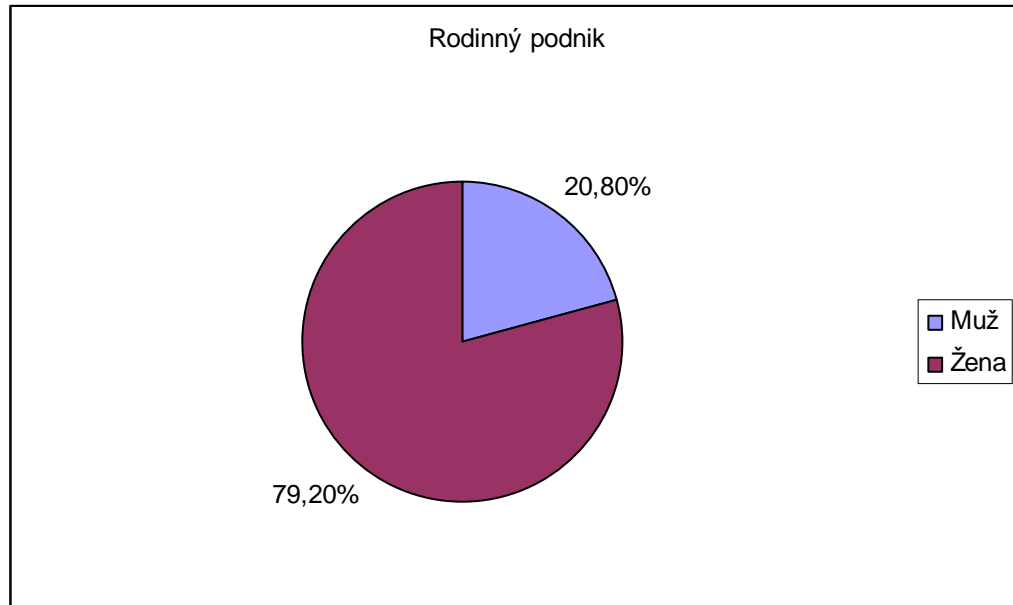

Graf č. 13

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	5	20,8 %
Žena	19	79,2 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 15

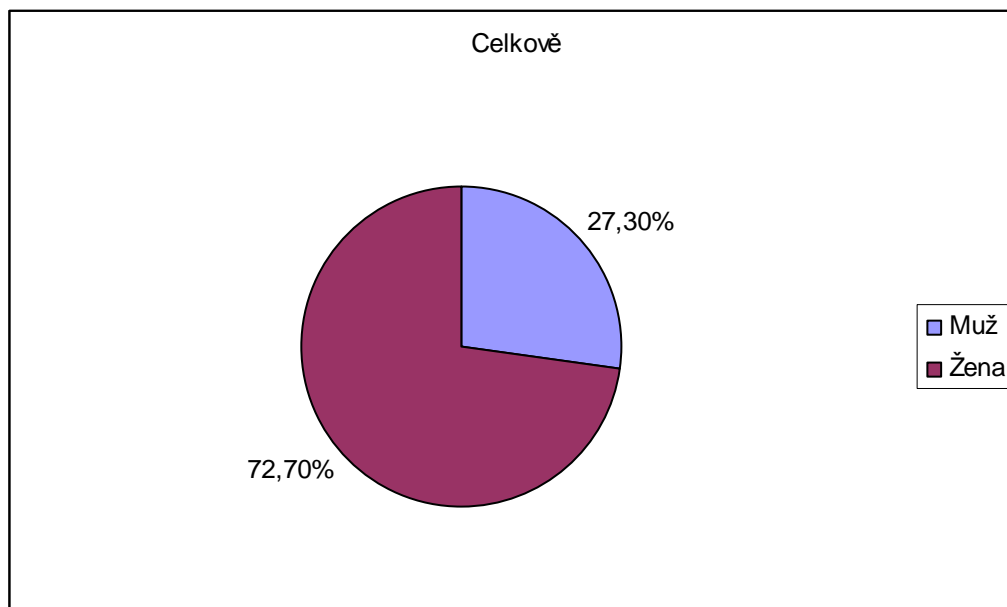
Graf č. 14

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	21	27,3 %
Žena	56	72,7 %
Celkem	77	100 %
Neodpovědělo	15	

Tabulka č. 16

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,793

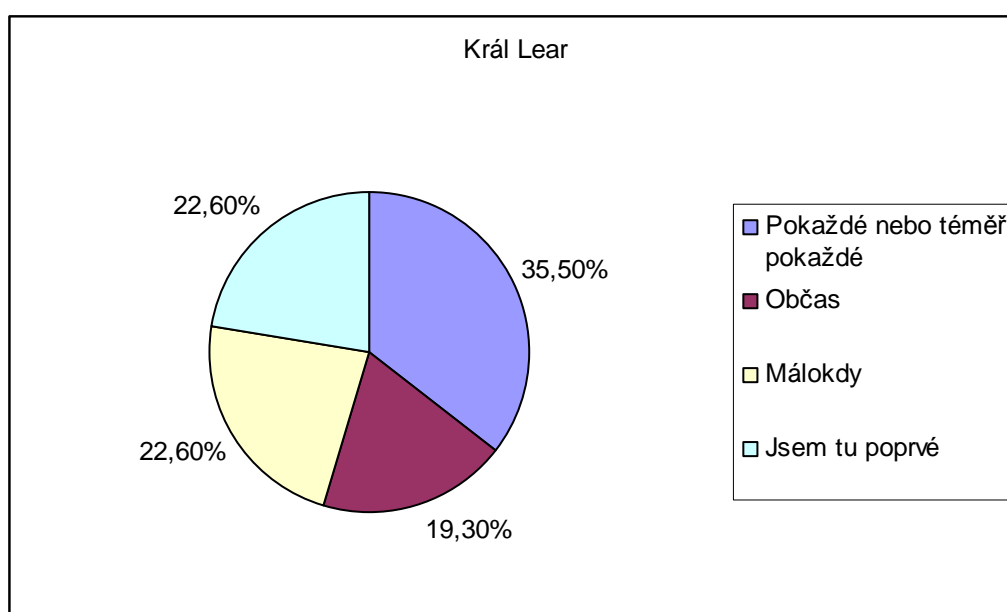
Graf č. 15

Otázka č. 2: Jak často chodíte na představení NT Live?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pokaždé nebo téměř pokaždé	11	35,5 %
Občas	6	19,3 %
Málokdy	7	22,6 %
Jsem tu poprvé	7	22,6 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 17

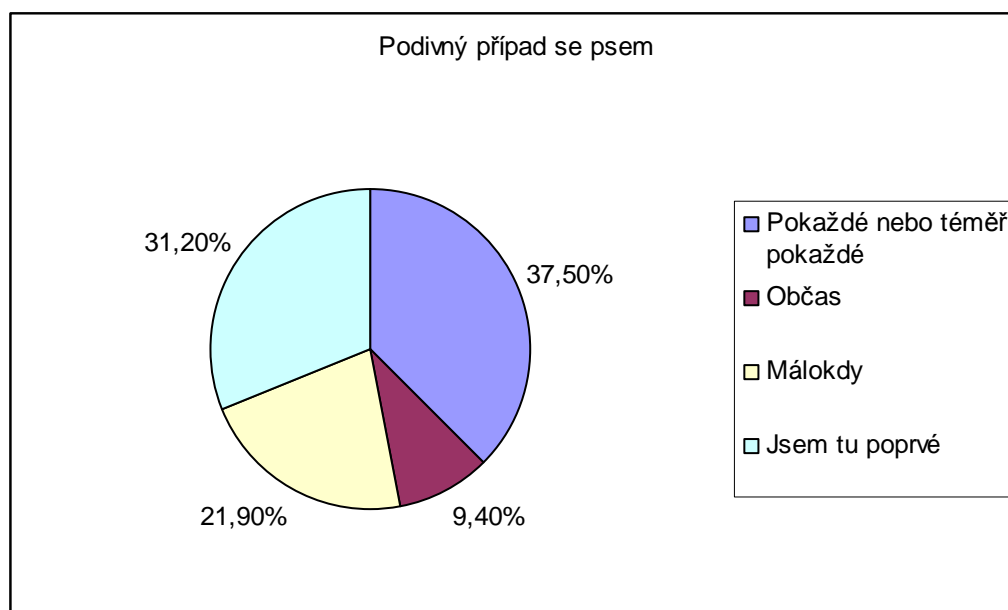

Graf č. 16

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pokaždé nebo téměř pokaždé	12	37,5 %
Občas	3	9,4 %
Málokdy	7	21,9 %
Jsem tu poprvé	10	31,2 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 18

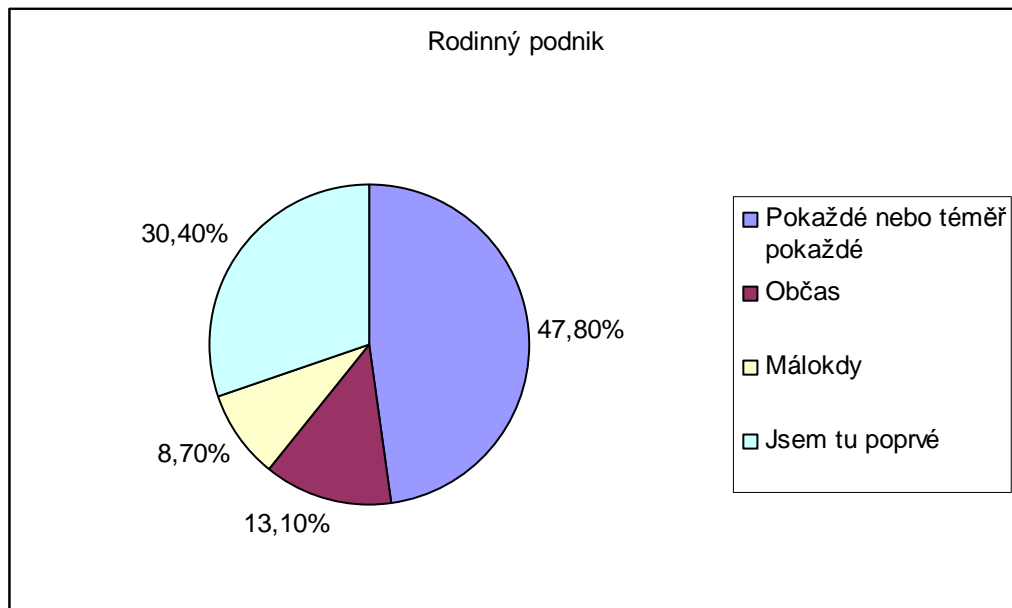

Graf č. 17

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pokaždé nebo téměř pokaždé	11	47,8 %
Občas	3	13,1 %
Málokdy	2	8,7 %
Jsem tu poprvé	7	30,4 %
Celkem	23	100 %
Neodpovědělo	3	

Tabulka č. 19

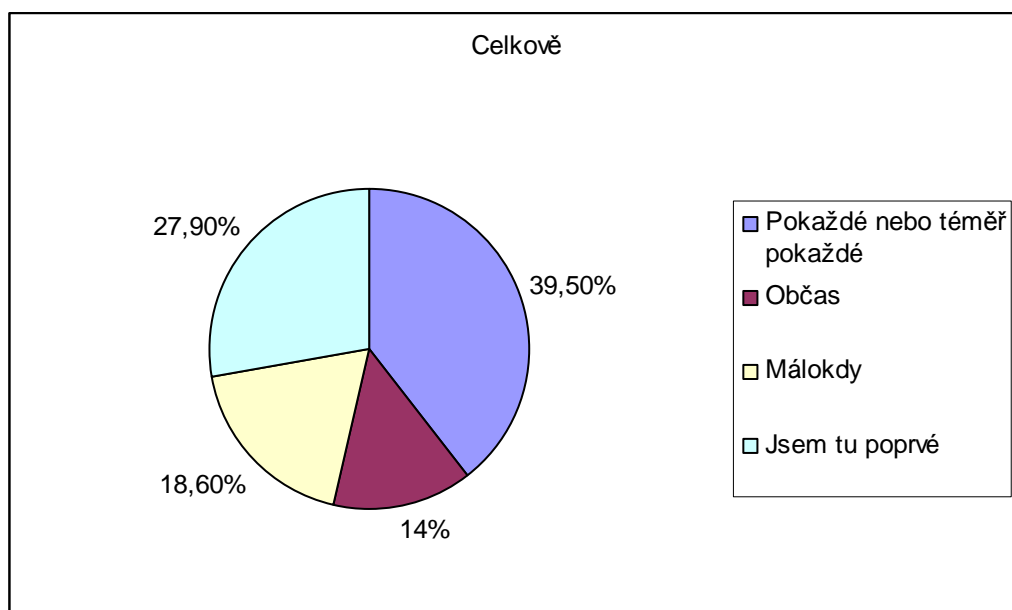
Graf č. 18

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pokaždé nebo téměř pokaždé	34	39,5 %
Občas	12	14 %
Málokdy	16	18,6 %
Jsem tu poprvé	24	27,9 %
Celkem	86	100 %
Neodpovědělo	6	

Tabulka č. 20

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,919

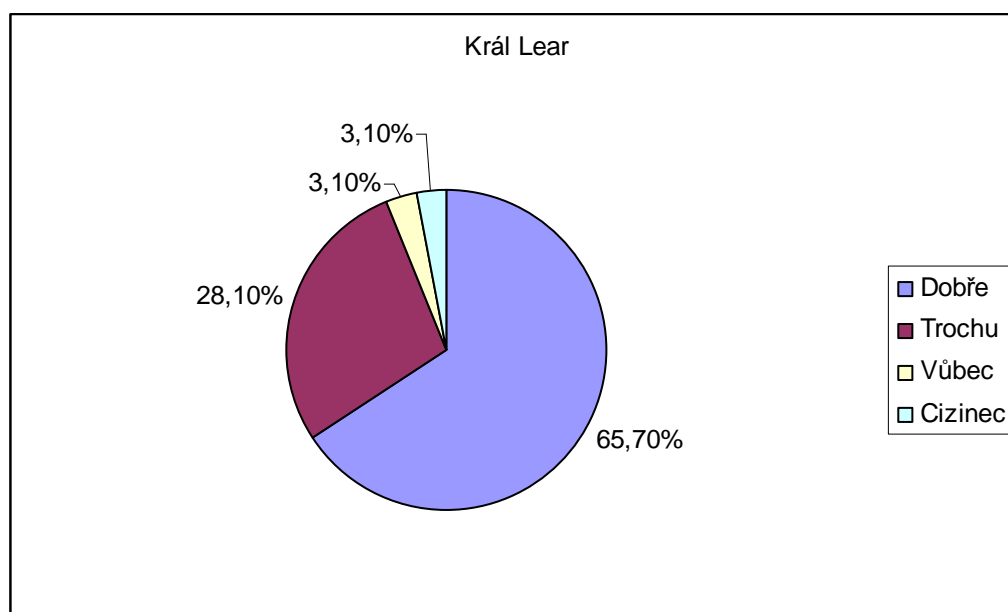
Graf č. 19

Otázka č. 3: Pokud je Vaší mateřtinou čeština / slovenština, umíte anglicky?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobře	21	65,7 %
Trochu	9	28,1 %
Vůbec	1	3,1 %
Cizinec	1	3,1 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 21

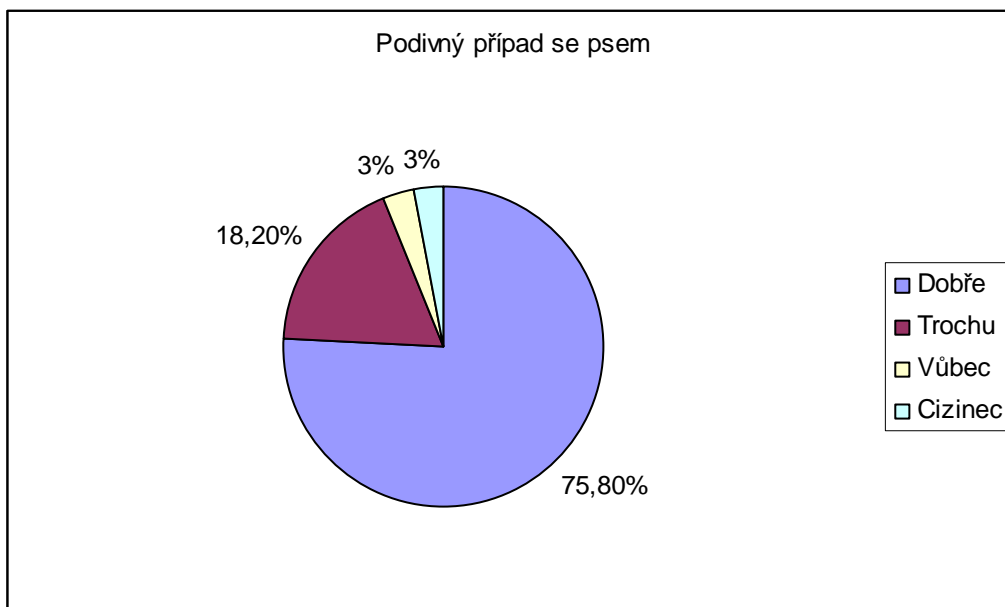

Graf č. 20

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobře	25	75,8 %
Trochu	6	18,2 %
Vůbec	1	3 %
Cizinec	1	3 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 22

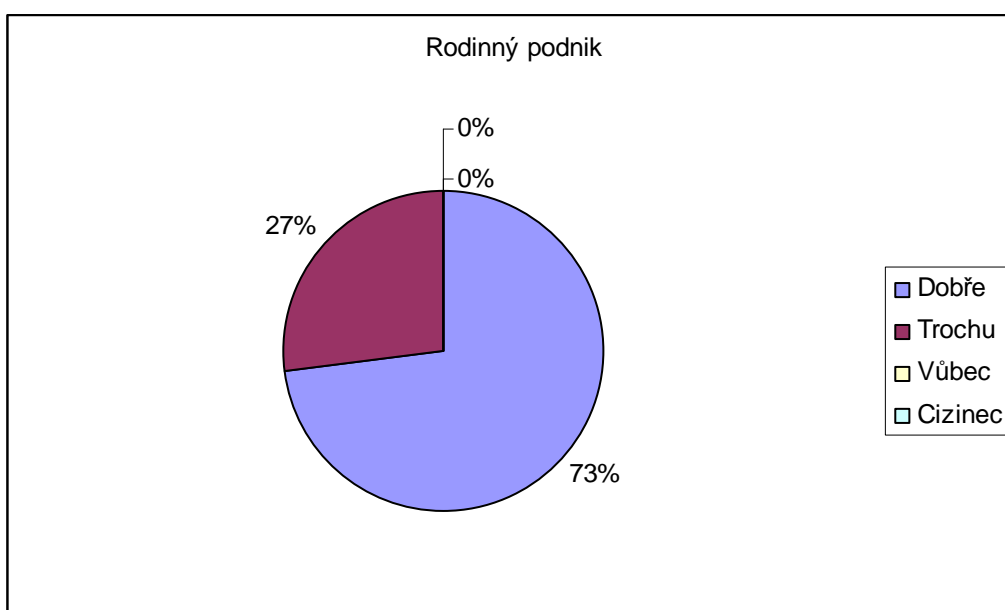

Graf č. 21

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobře	19	73 %
Trochu	7	27 %
Vůbec	0	0 %
Cizinec	0	0 %
Celkem	26	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 23

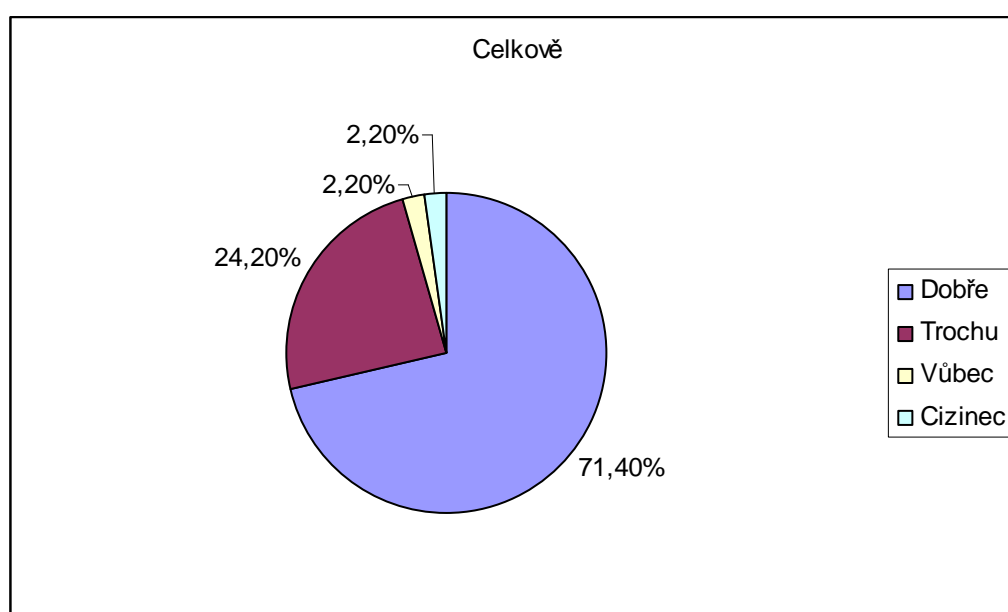
Graf č. 22

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobře	65	71,4 %
Trochu	22	24,2 %
Vůbec	2	2,2 %
Cizinec	2	2,2 %
Celkem	91	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 24

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,357

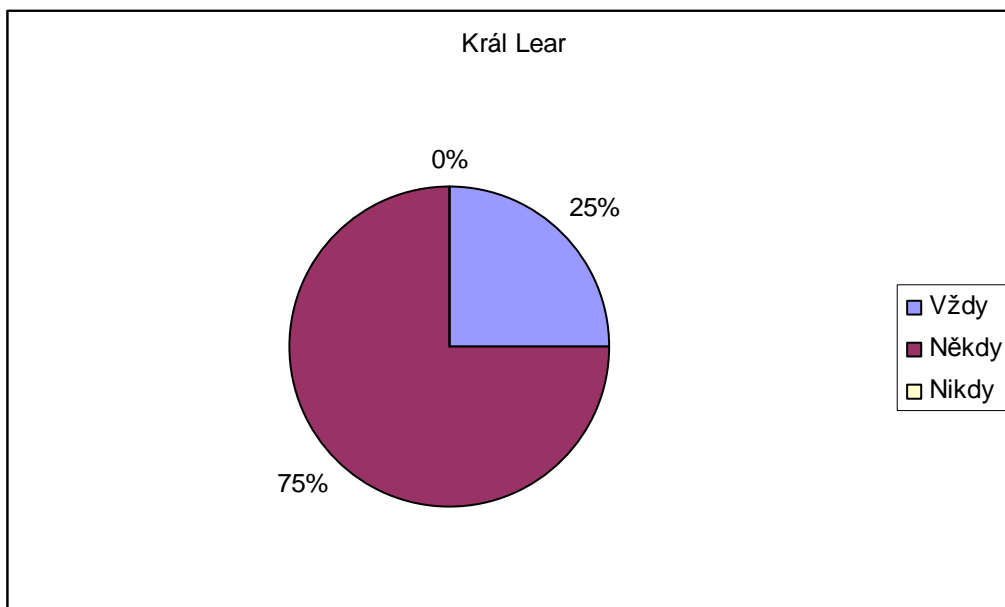
Graf č. 23

Otázka č. 4: Čtete při sledování NT Live titulky?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vždy	8	25 %
Někdy	24	75 %
Nikdy	0	0 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 25

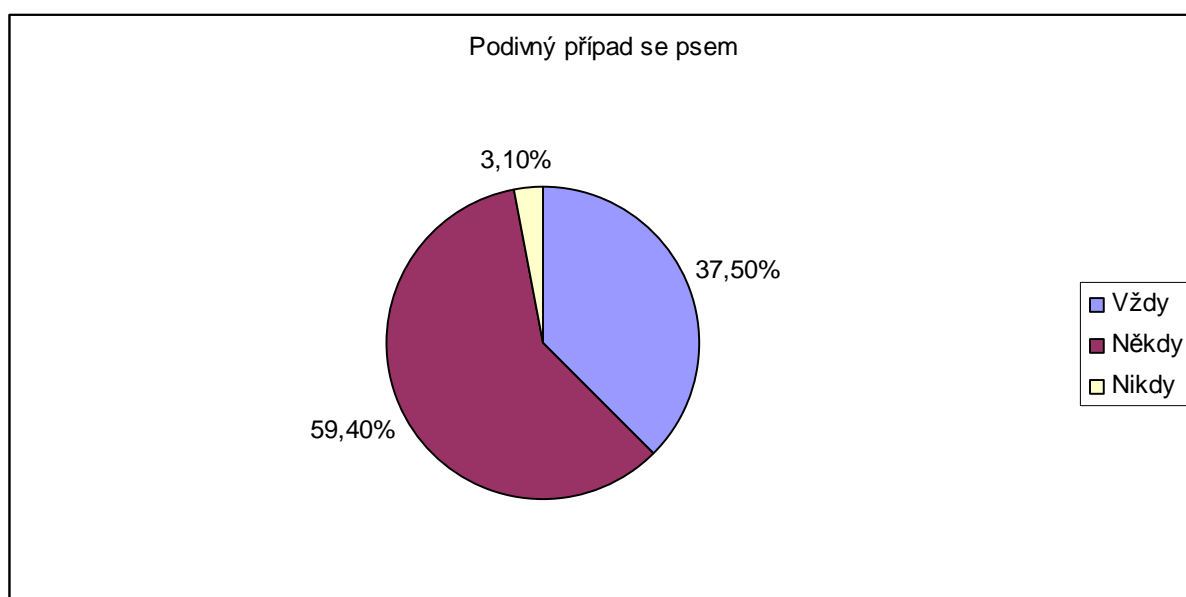

Graf č. 24

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vždy	12	37,5 %
Někdy	19	59,4 %
Nikdy	1	3,1 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 26

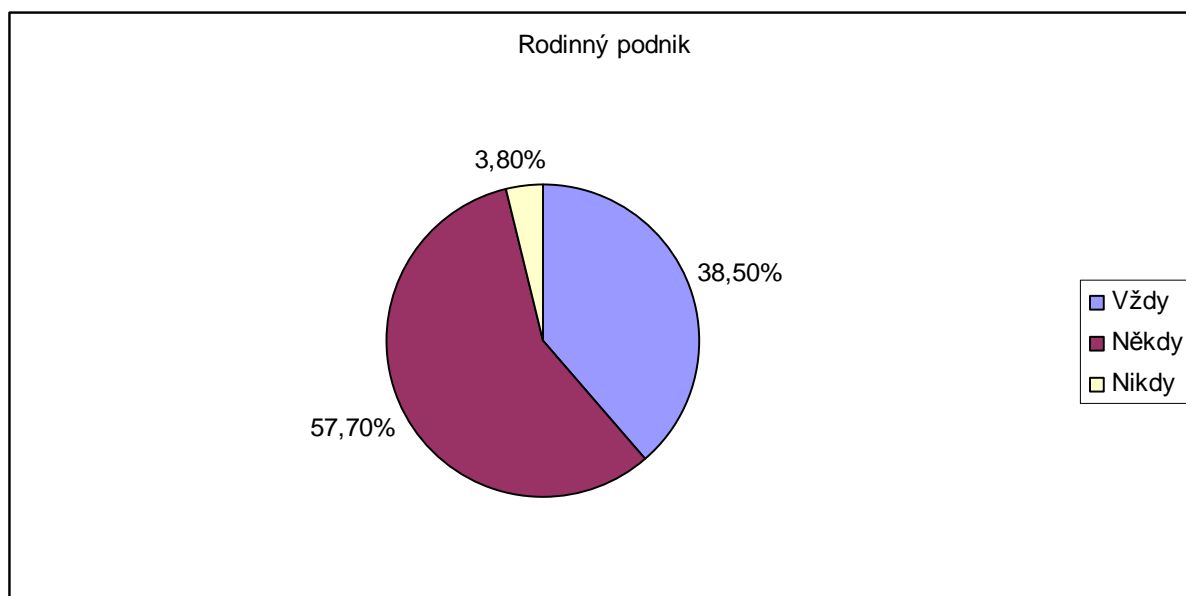

Graf č. 25

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vždy	10	38,5 %
Někdy	15	57,7 %
Nikdy	1	3,8 %
Celkem	26	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 27

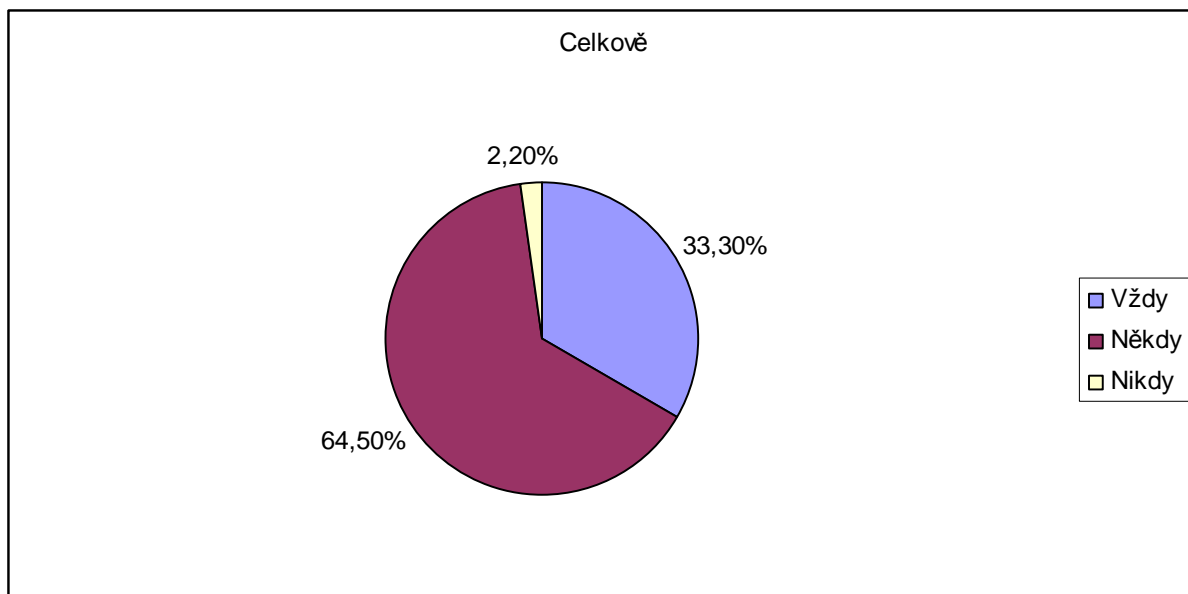
Graf č. 26

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vždy	30	33,3 %
Někdy	58	64,5 %
Nikdy	2	2,2 %
Celkem	90	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 28

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,488

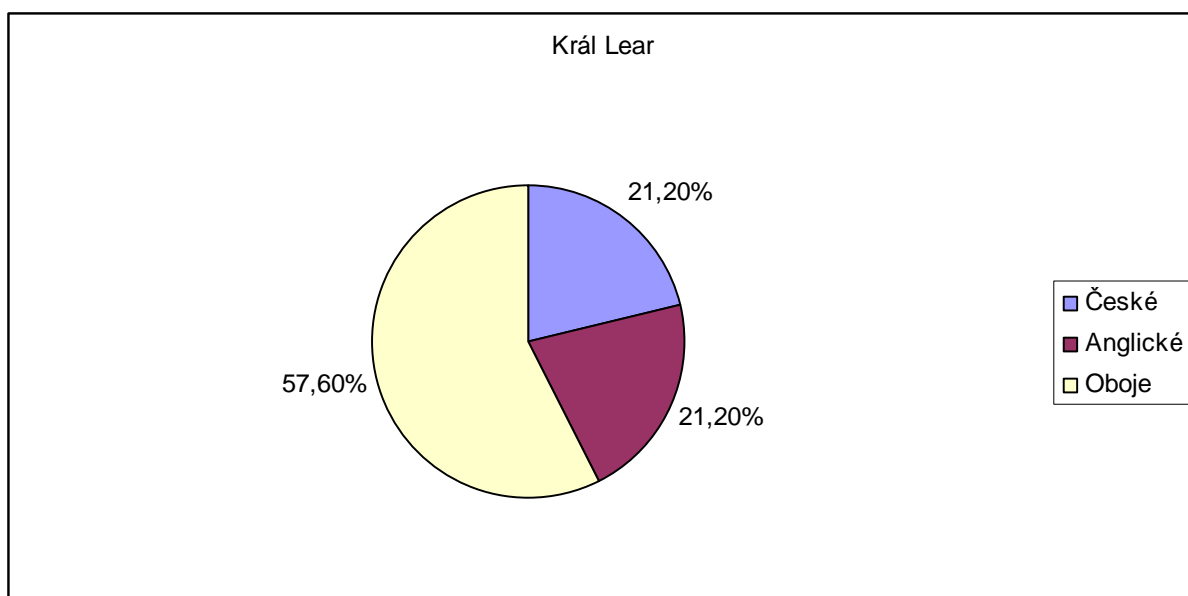
Graf č. 27

Otázka č. 5: Jaké titulky čtete?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
České	7	21,2 %
Anglické	7	21,2 %
Oboje	19	57,6 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 29

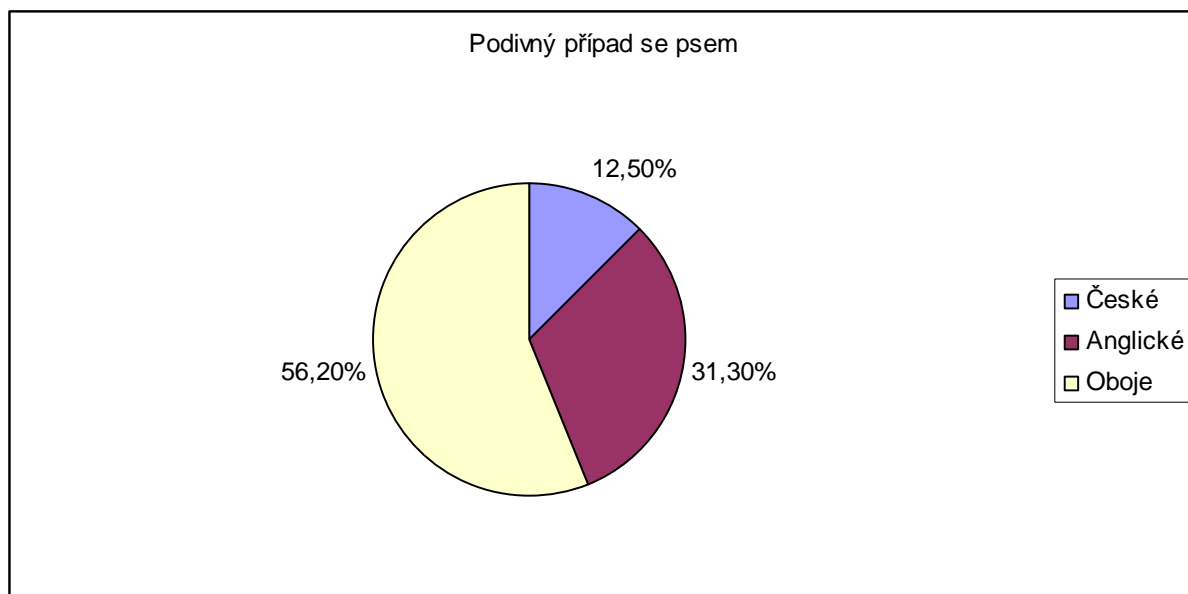

Graf .č. 28

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
České	4	12,5 %
Anglické	10	31,3 %
Oboje	18	56,2 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 30

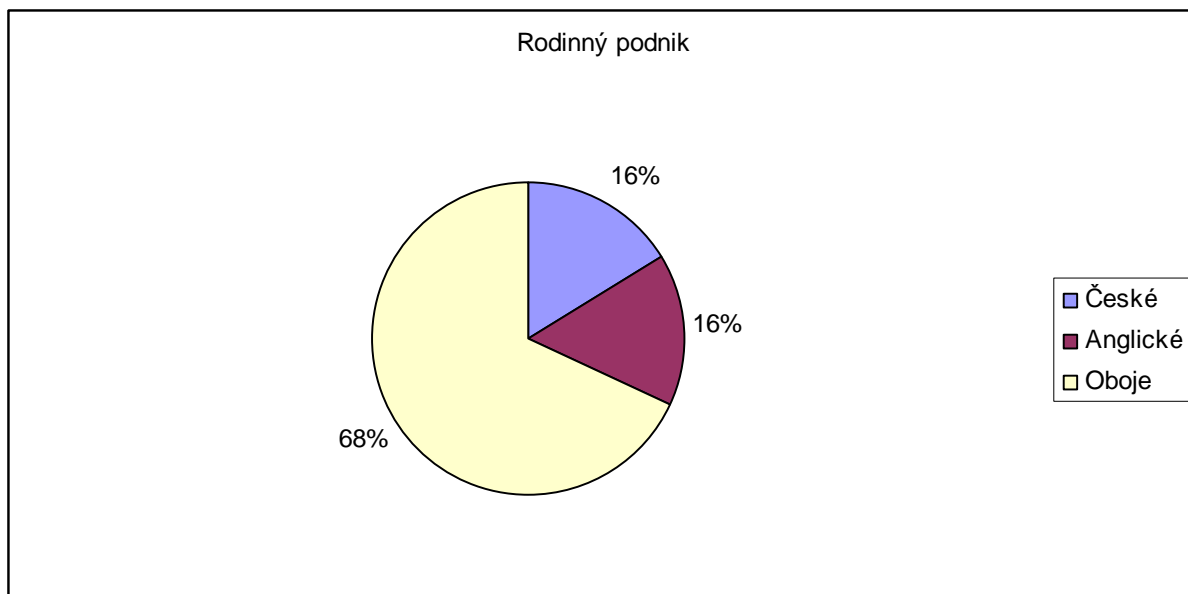

Graf č. 29

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
České	4	16 %
Anglické	4	16 %
Oboje	17	68 %
Celkem	25	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 31

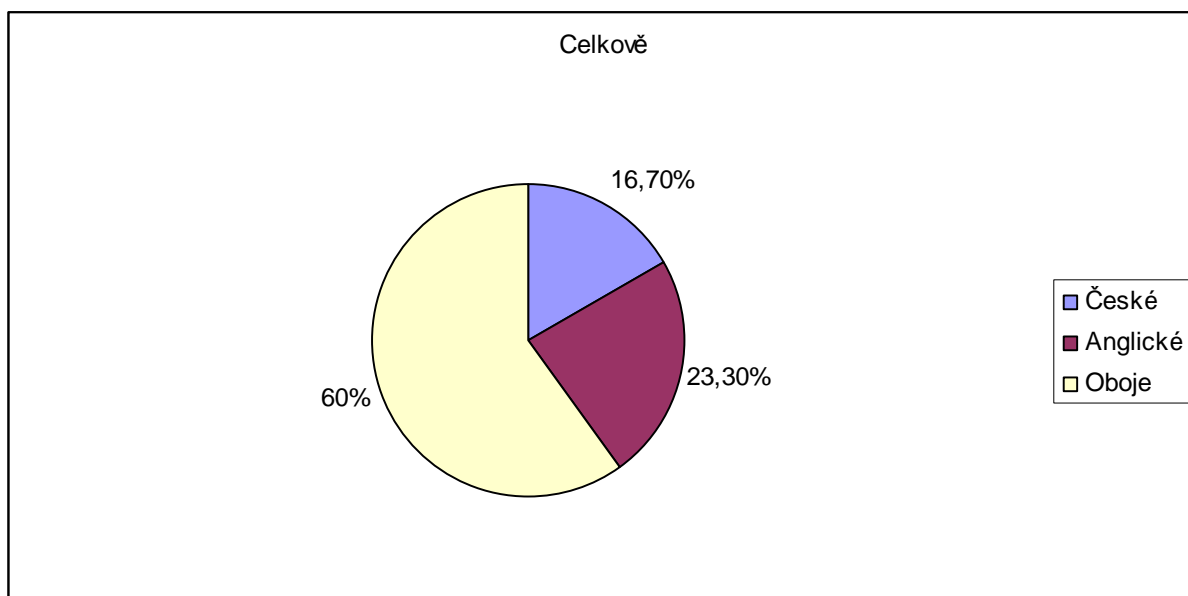
Graf č. 30

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
České	15	16,7 %
Anglické	21	23,3 %
Oboje	54	60 %
Celkem	90	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 32

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,758

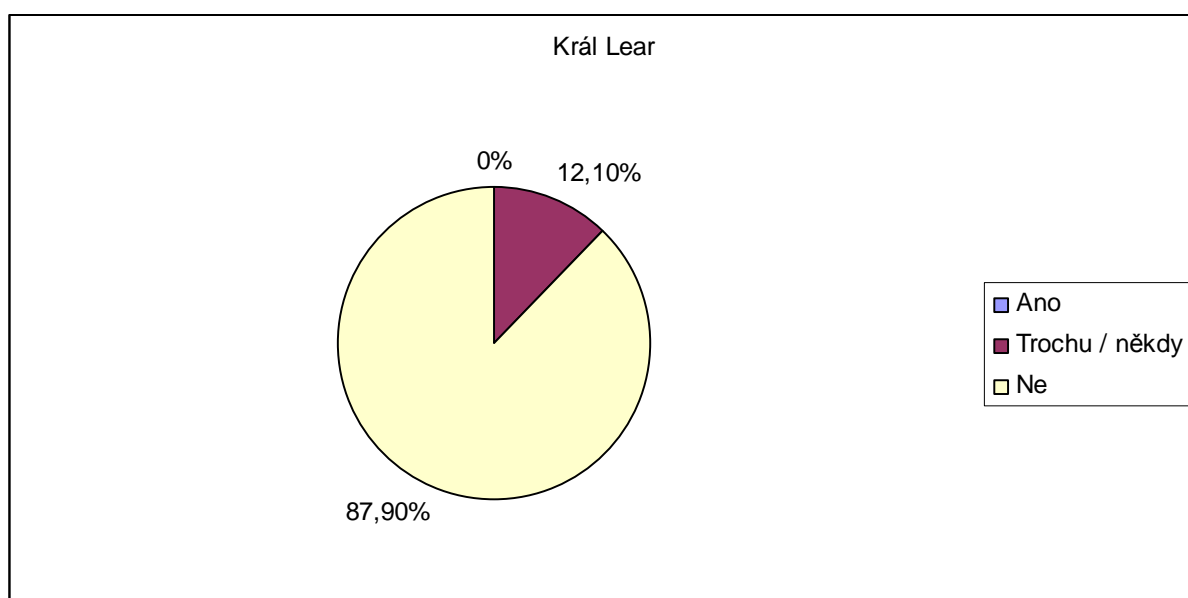
Graf č. 31

Otázka č. 6a: Ruší Vás titulky?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	4	12,1 %
Ne	29	87,9 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 33

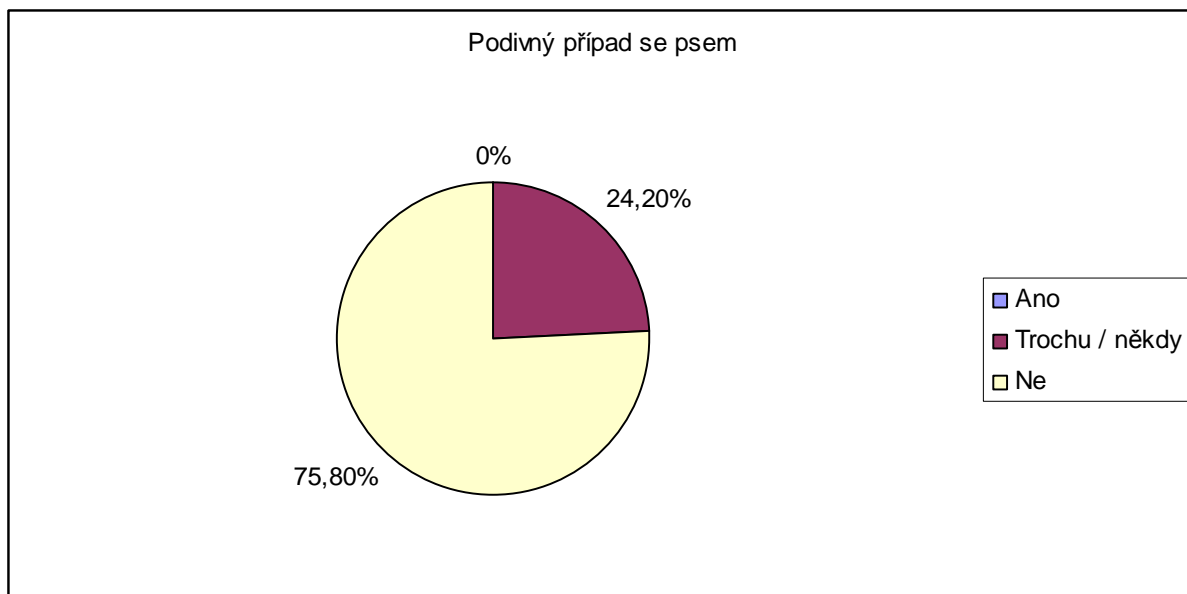

Graf č. 32

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	8	24,2 %
Ne	25	75,8 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 34

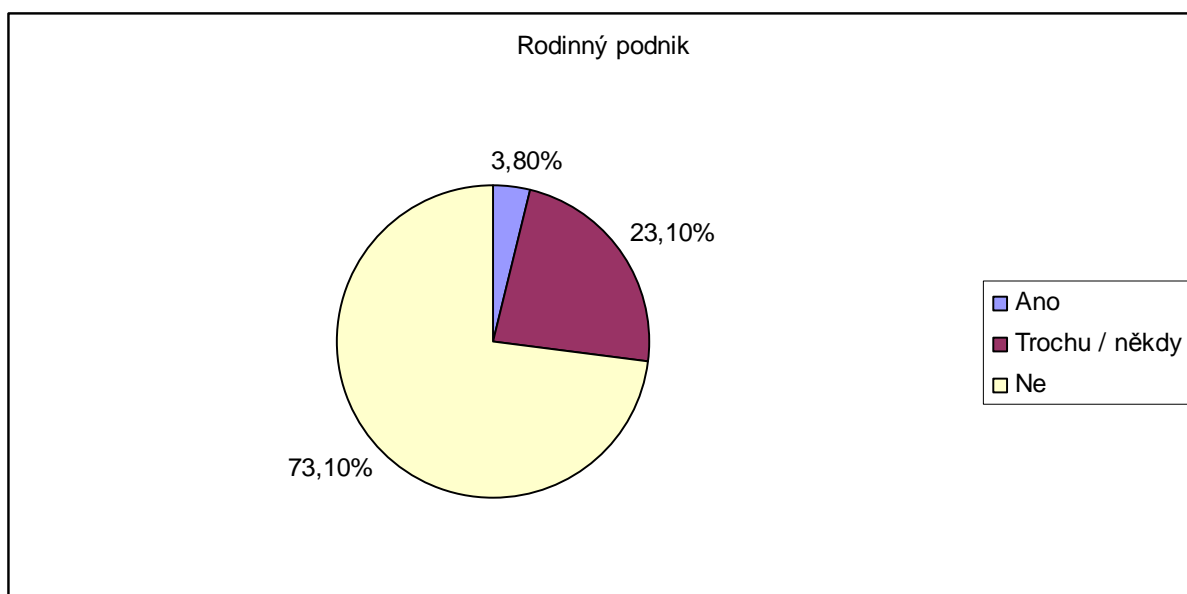

Graf č. 33

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	3,8 %
Trochu / někdy	6	23,1 %
Ne	19	73,1 %
Celkem	26	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 35

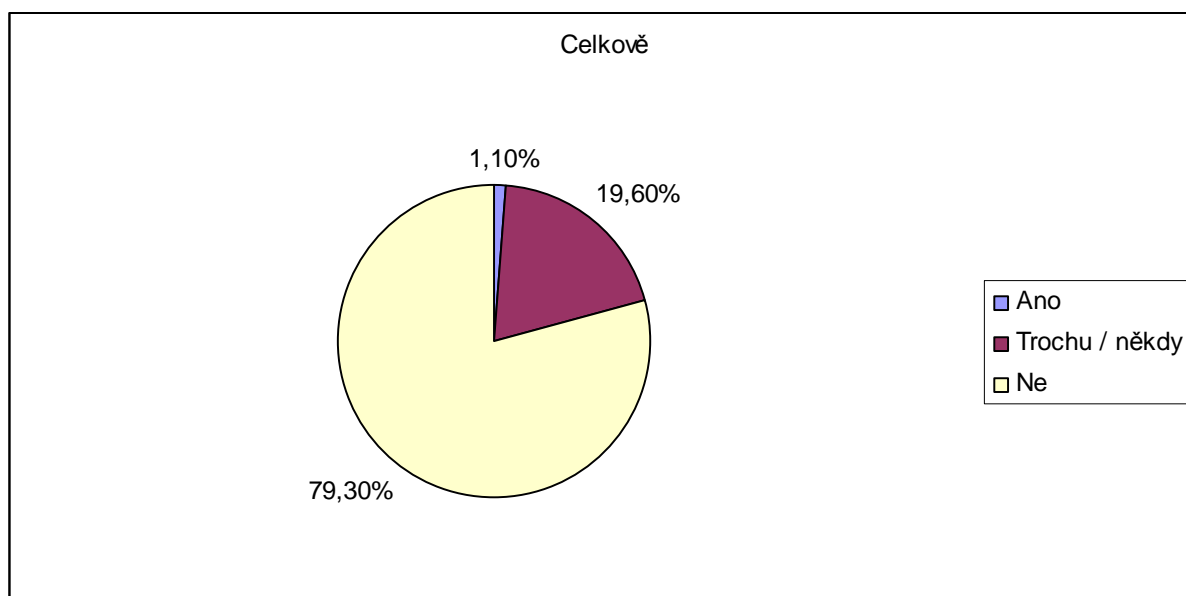
Graf č. 34

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	1,1 %
Trochu / někdy	18	19,6 %
Ne	73	79,3 %
Celkem	92	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 36

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,349

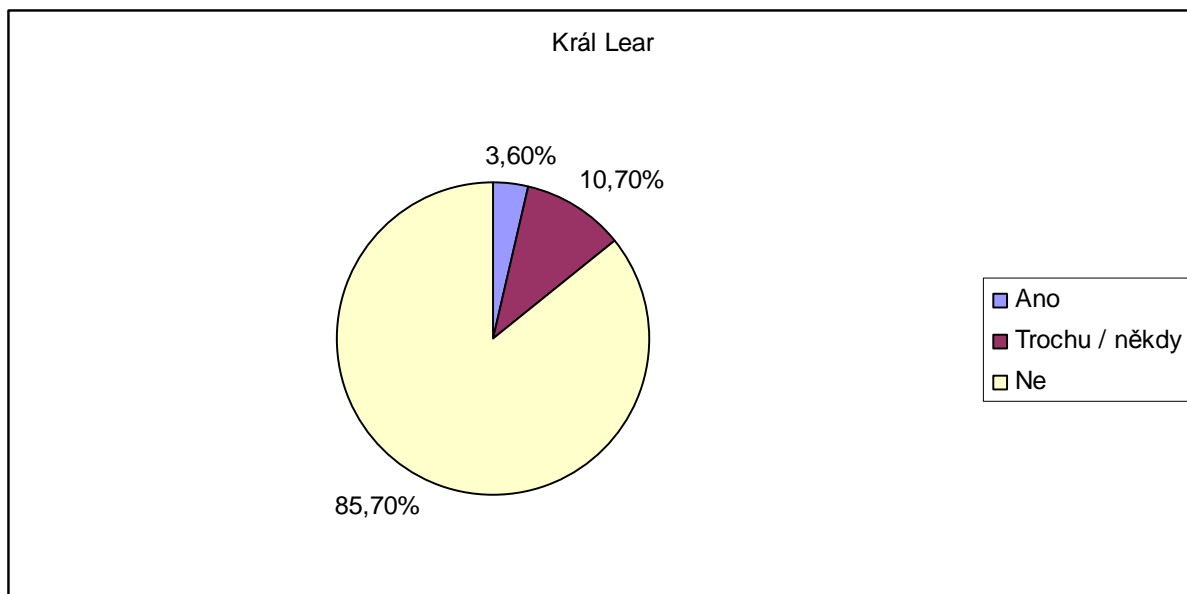
Graf č. 35

Otázka č. 6b: Ty anglické?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	3,6 %
Trochu / někdy	3	10,7 %
Ne	24	85,7 %
Celkem	28	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 37

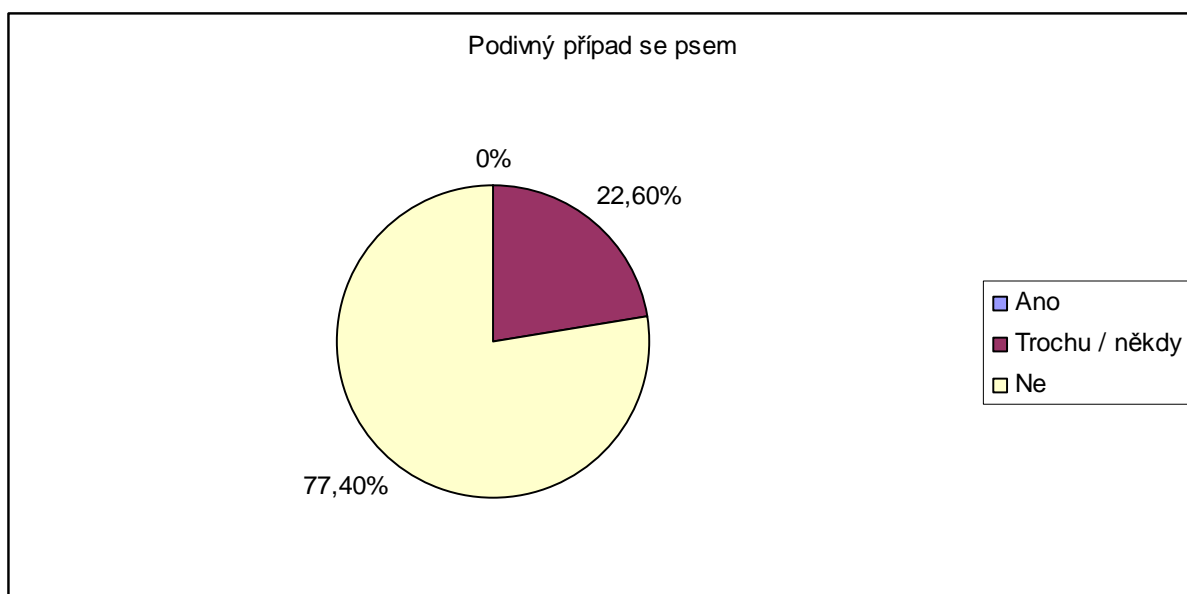

Graf č. 36

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	7	22,6 %
Ne	24	77,4 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 38

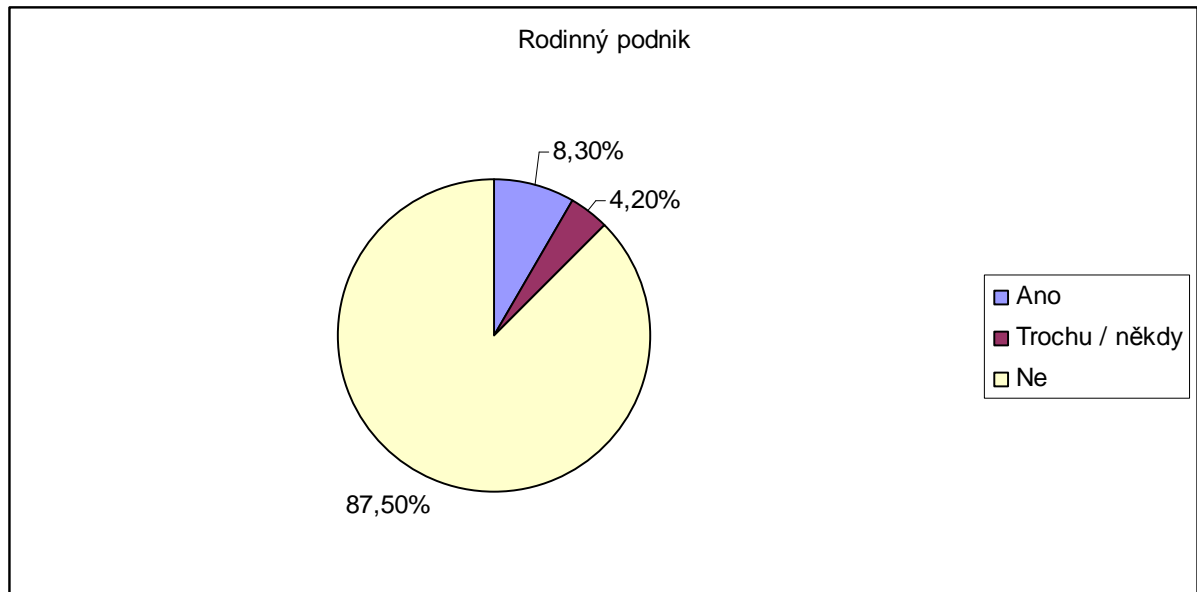

Graf č. 37

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	8,3 %
Trochu / někdy	1	4,2 %
Ne	21	87,5 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 39

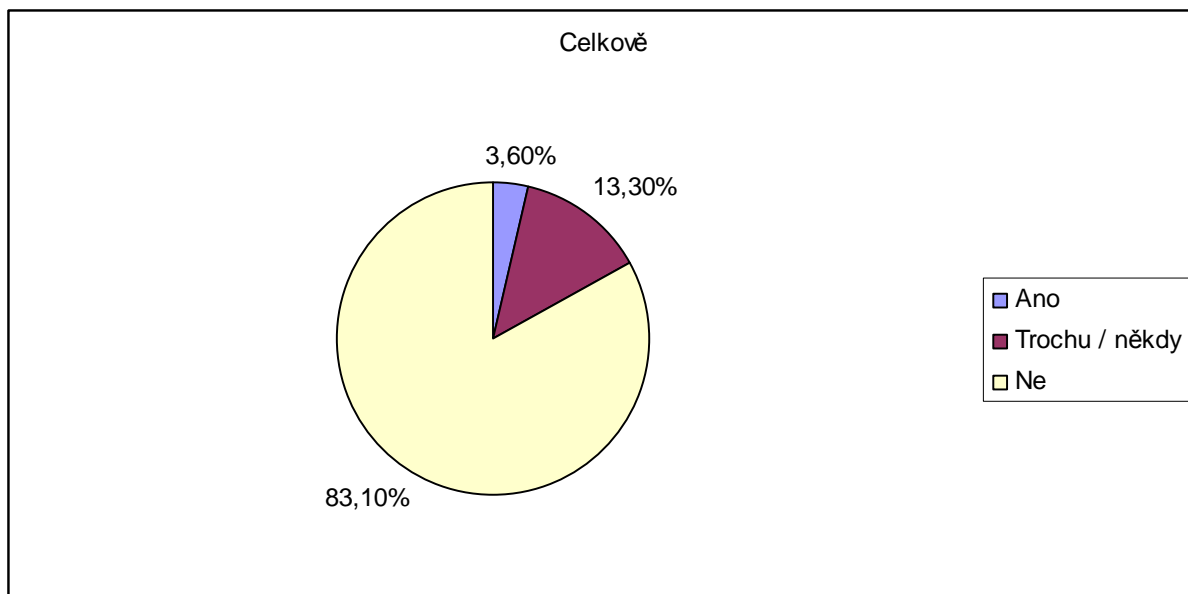
Graf č. 38

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	3	3,6 %
Trochu / někdy	11	13,3 %
Ne	69	83,1 %
Celkem	83	100 %
Neodpovědělo	9	

Tabulka č. 40

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,350

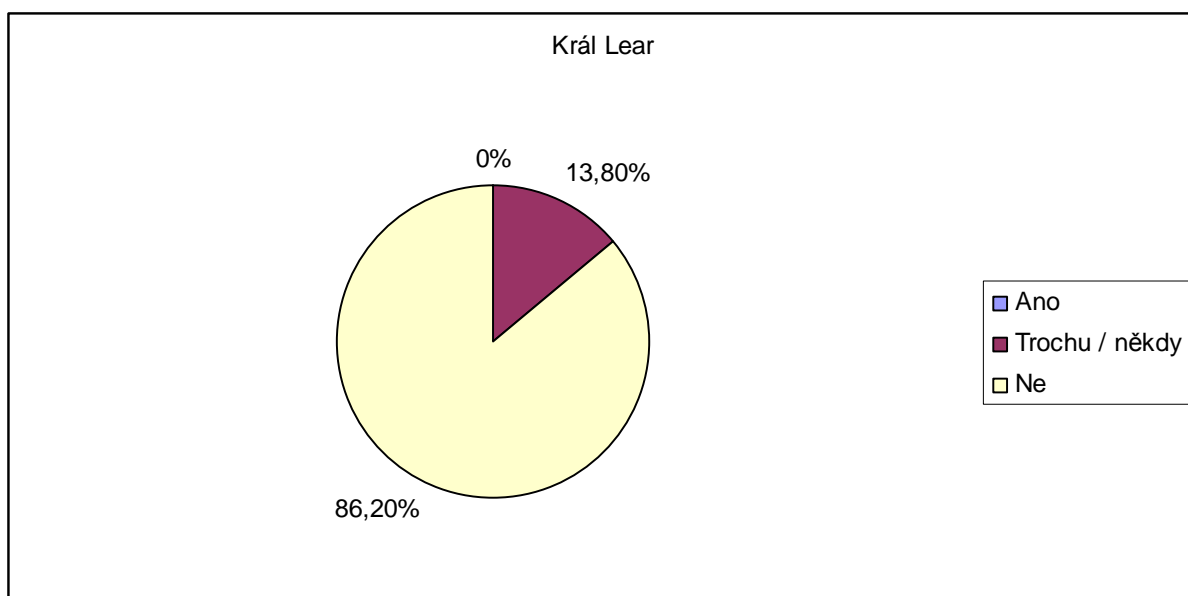
Graf č. 39

Otázka č. 6c: Ty české?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	4	13,8 %
Ne	25	86,2 %
Celkem	29	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 41

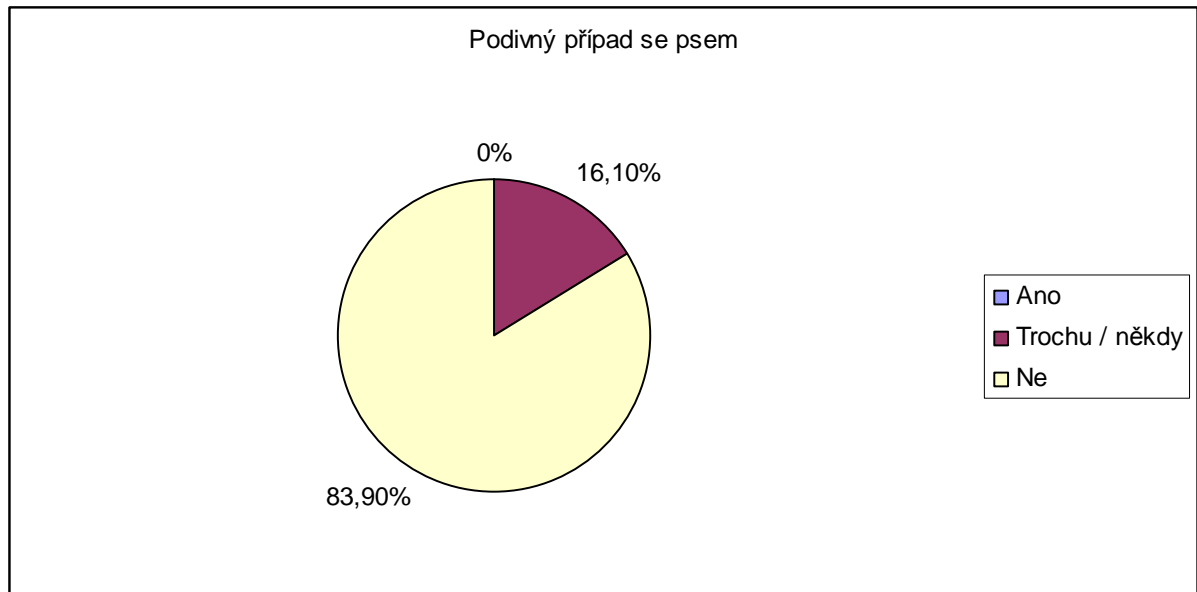

Graf č. 40

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	5	16,1 %
Ne	26	83,9 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 42

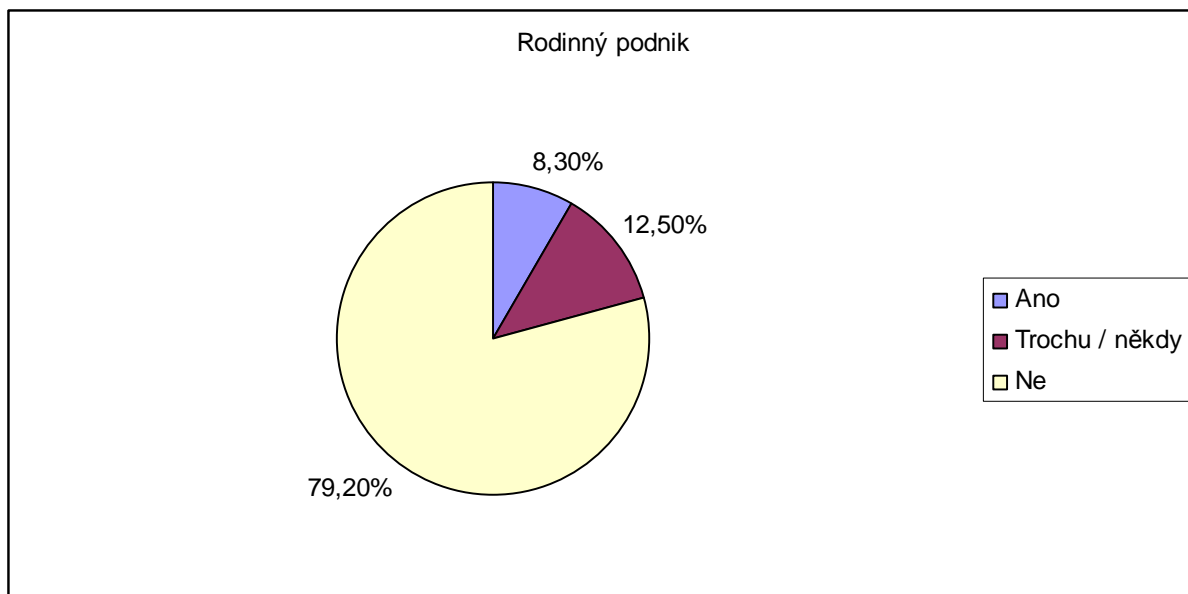

Graf č. 41

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	8,3 %
Trochu / někdy	3	12,5 %
Ne	19	79,2 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 43

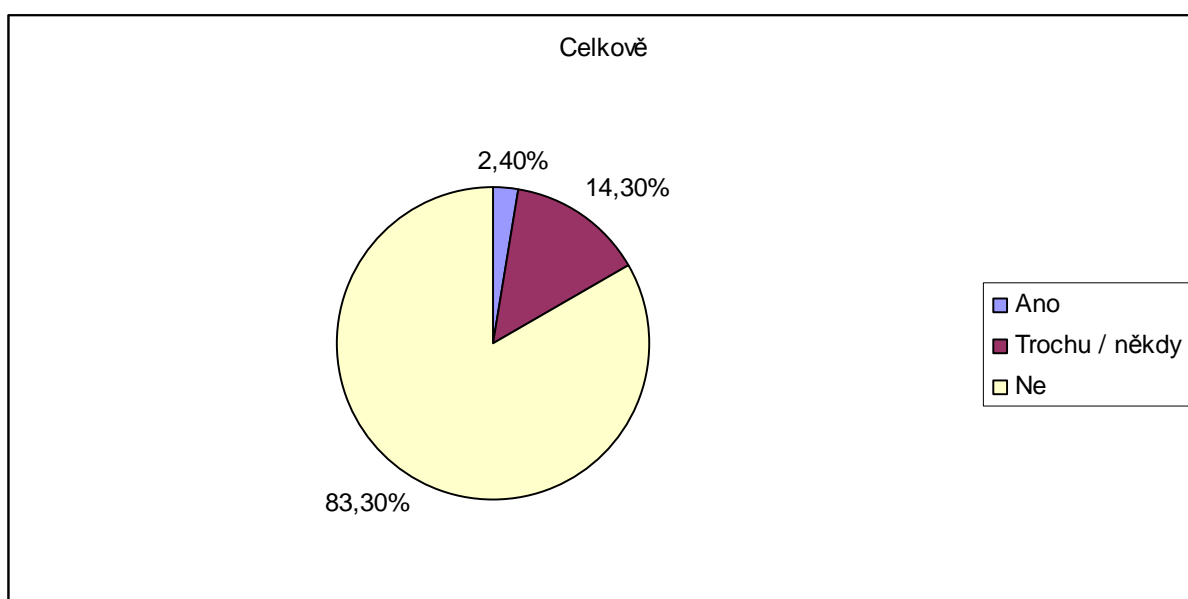
Graf č. 42

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	2,4 %
Trochu / někdy	12	14,3 %
Ne	70	83,3 %
Celkem	84	100 %
Neodpovědělo	8	

Tabulka č. 44

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,324

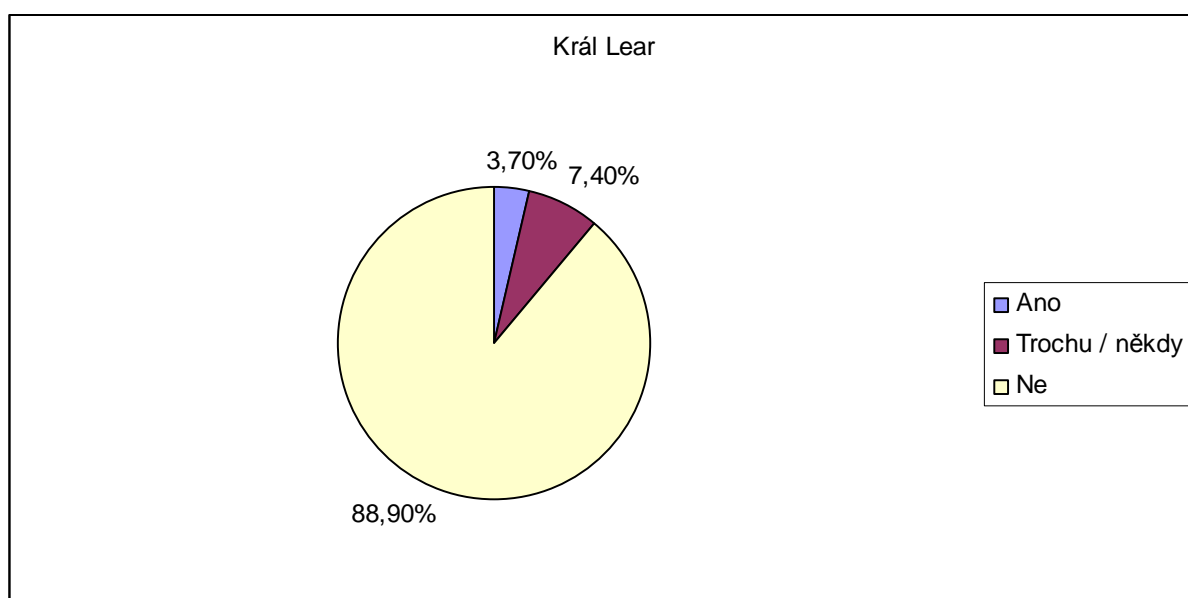
Graf č. 43

Otázka č. 6d: To, že jsou titulky česky i anglicky?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	3,7 %
Trochu / někdy	2	7,4 %
Ne	24	88,9 %
Celkem	27	100 %
Neodpovědělo	6	

Tabulka č. 45

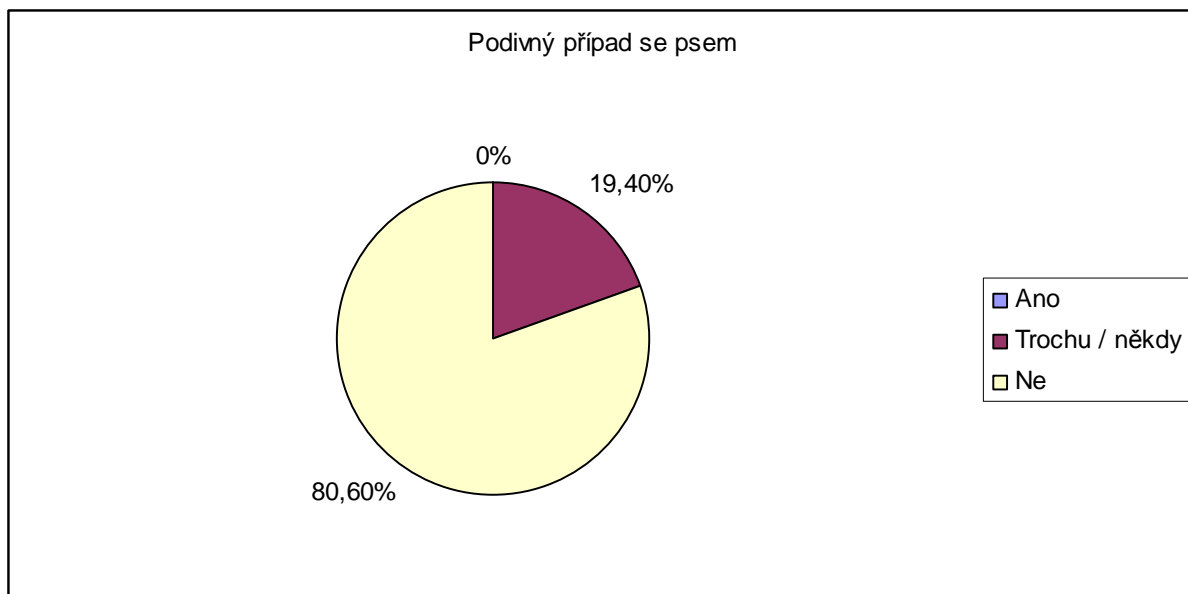

Graf č. 44

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Trochu / někdy	6	19,4 %
Ne	25	80,6 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 46

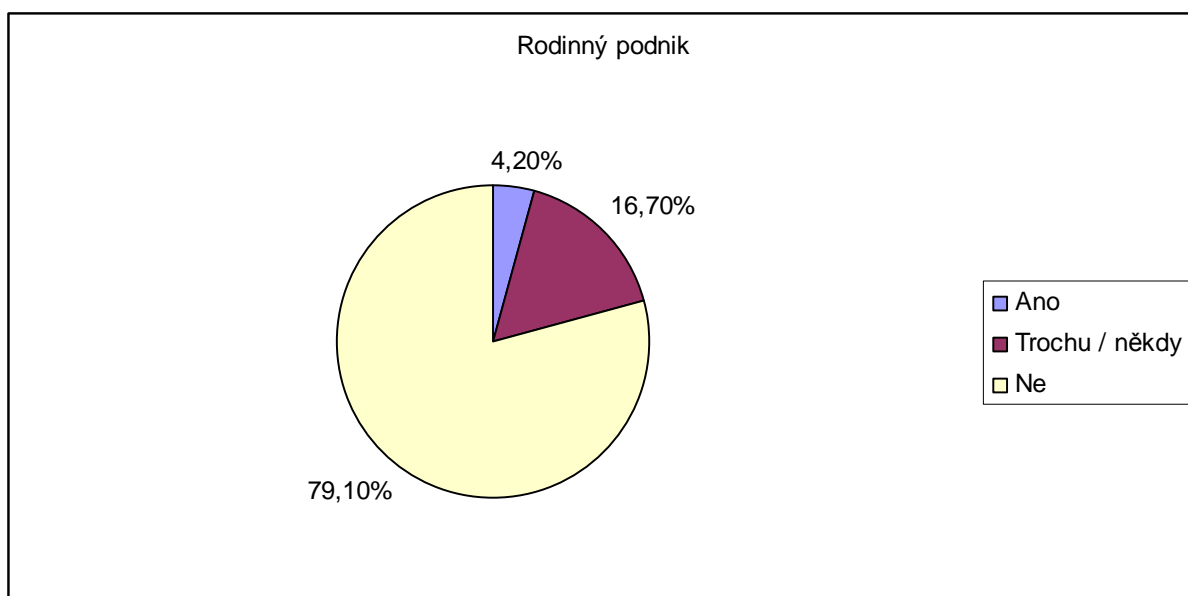

Graf č. 45

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	4,2 %
Trochu / někdy	4	16,7 %
Ne	19	79,1 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 47

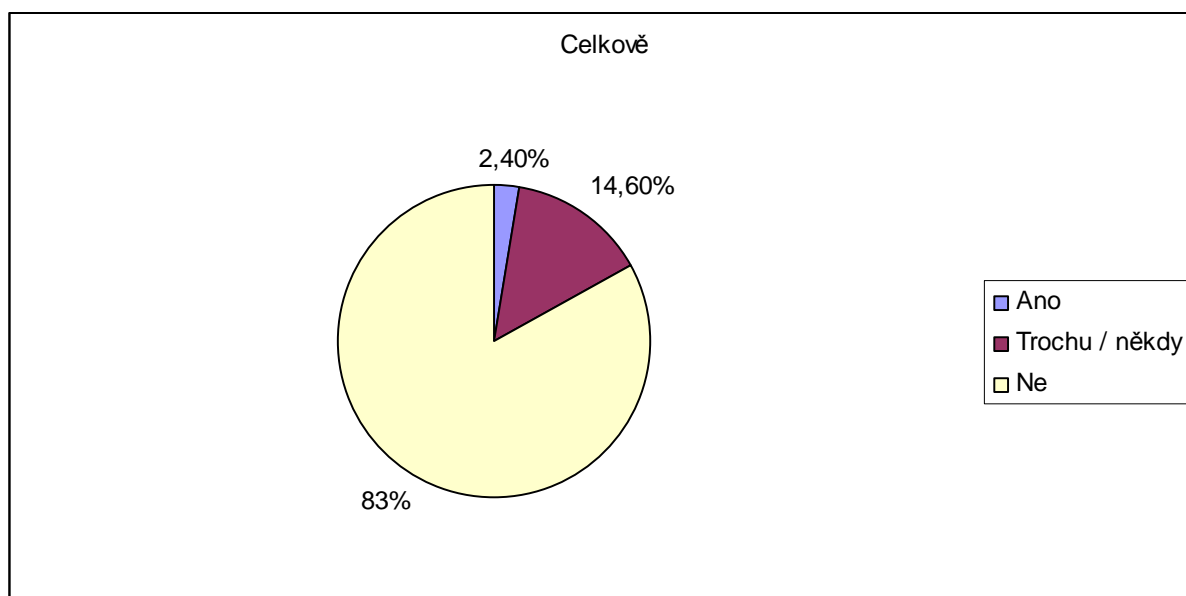
Graf č. 46

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	2,4 %
Trochu / někdy	12	14,6 %
Ne	68	83 %
Celkem	82	100 %
Neodpovědělo	10	

Tabulka č. 48

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,331

Graf č. 47

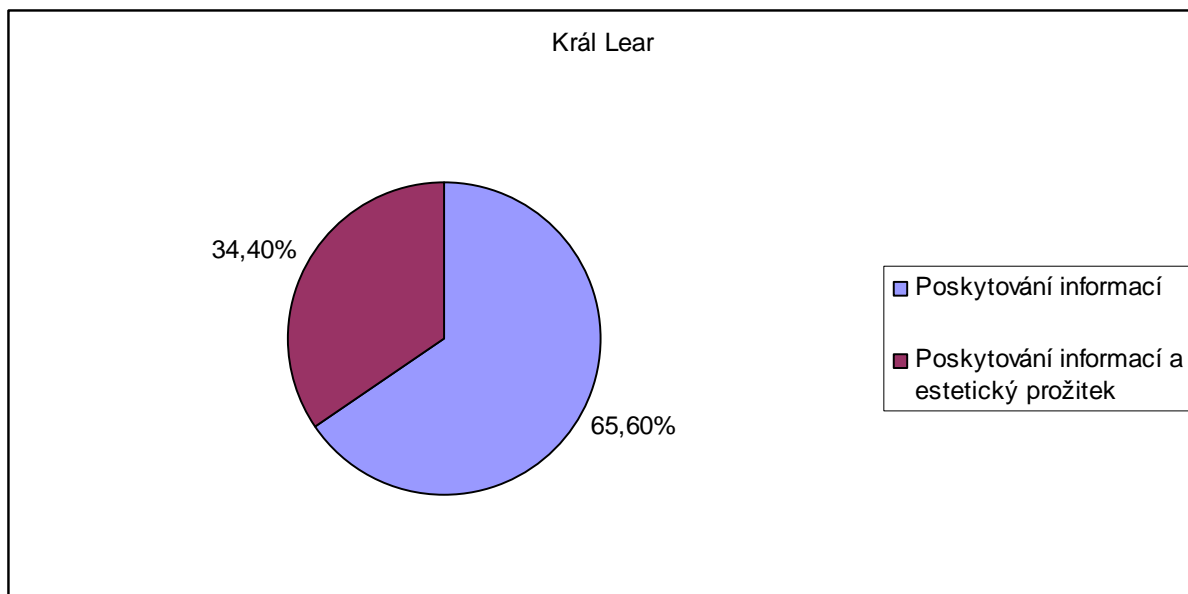
Otázka č. 7: Co od titulků očekáváte?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Poskytování informací	21	65,6 %
Poskytování informací a estetický prožitek	11	34,4 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 49

Komentář: „že budu stíhat i obraz“

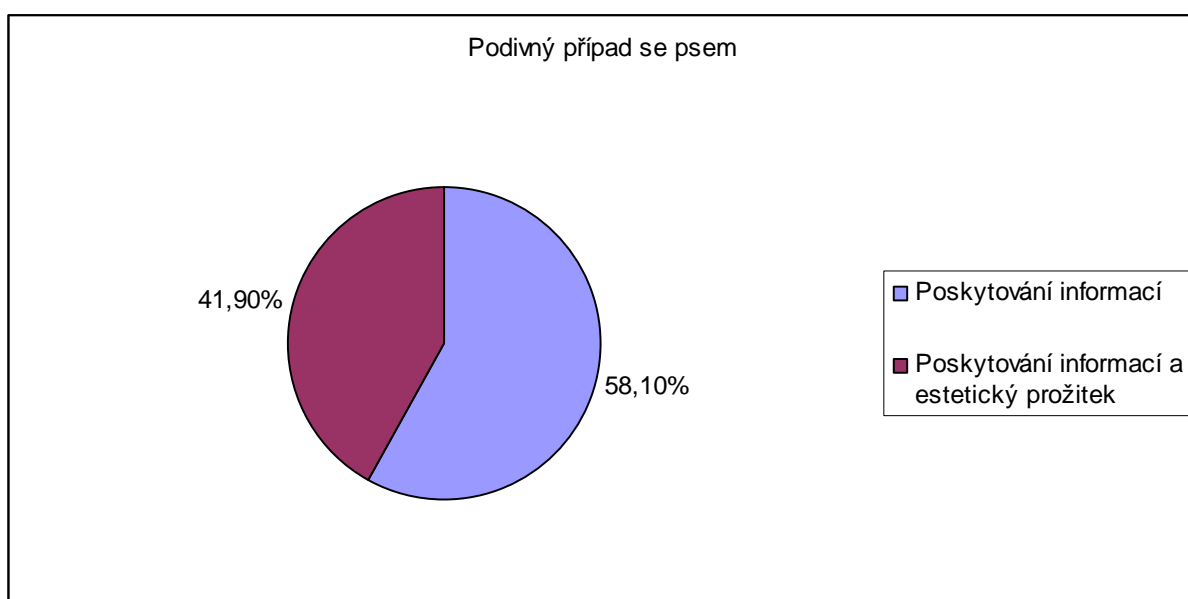
Graf č. 48

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Poskytování informací	18	58,1 %
Poskytování informací a estetický prožitek	13	41,9 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 50

Komentáře: „učí mě anglicky“
„překlad cizího jazyka“

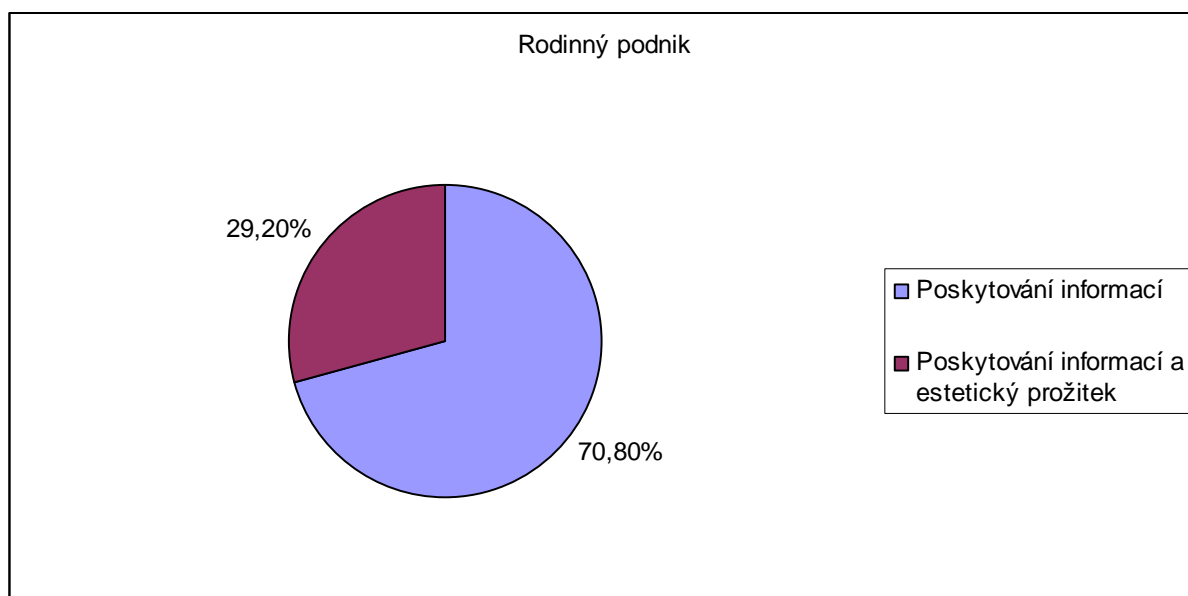
Graf č. 49

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Poskytování informací	17	70,8 %
Poskytování informací a estetický prožitek	7	29,2 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 51

Komentář: „nic“

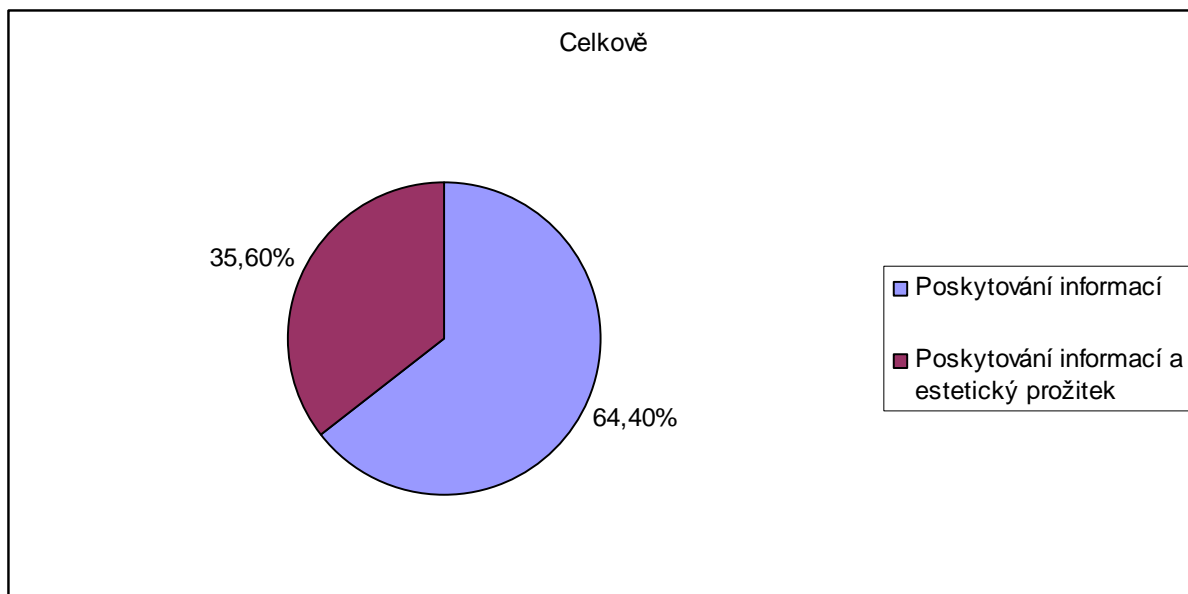
Graf č. 50

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Poskytování informací	56	64,4 %
Poskytování informací a estetický prožitek	31	35,6%
Celkem	87	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 52

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,917

Graf č. 51

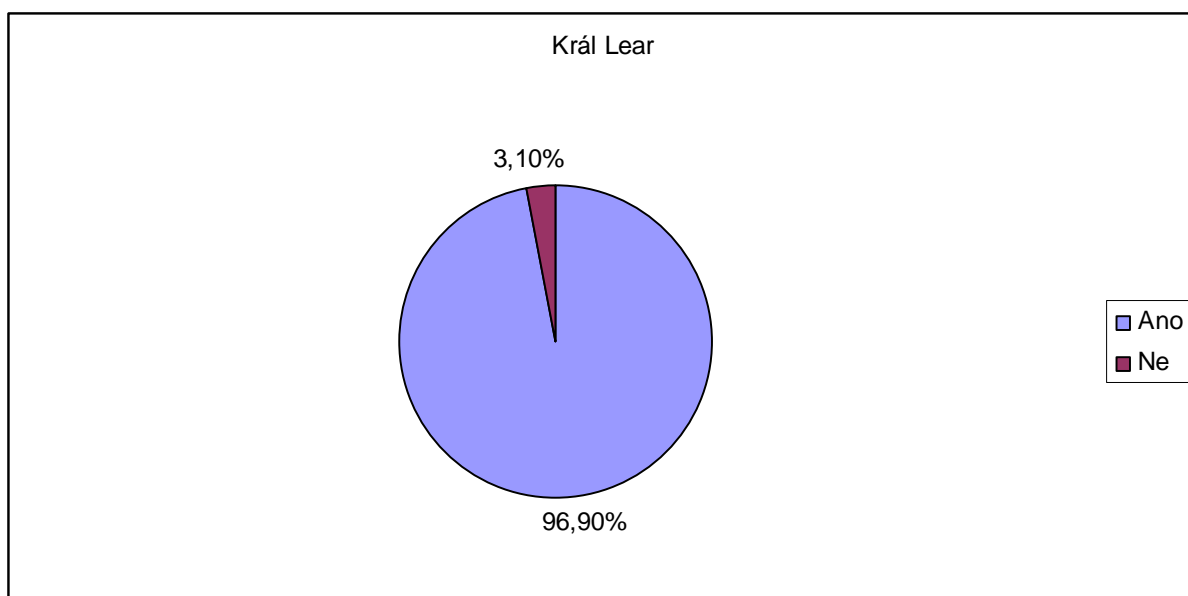
Otázka č. 8a: Jsou podle Vás české titulky dostatečně informativní?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	31	96,9 %
Ne	1	3,1 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 53

Komentář: „ale mohly by být doslovnější“

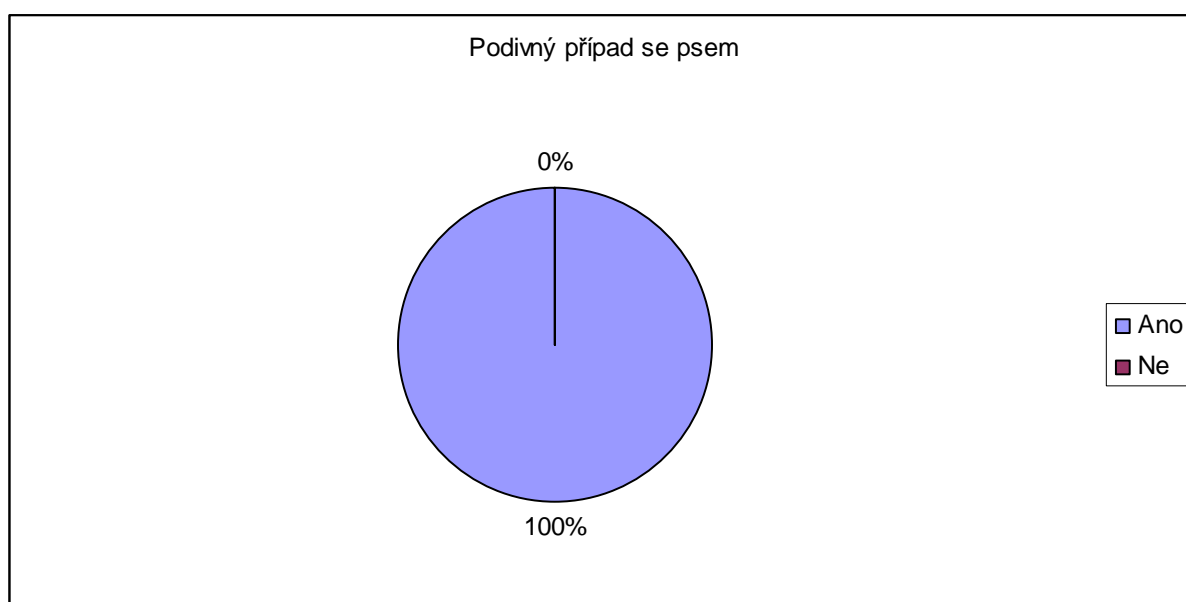
Graf č. 52

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	27	100 %
Ne	0	0 %
Celkem	27	100 %
Neodpovědělo	6	

Tabulka č. 54

Komentář: „nemají být informativní, mají poskytovat překlad“

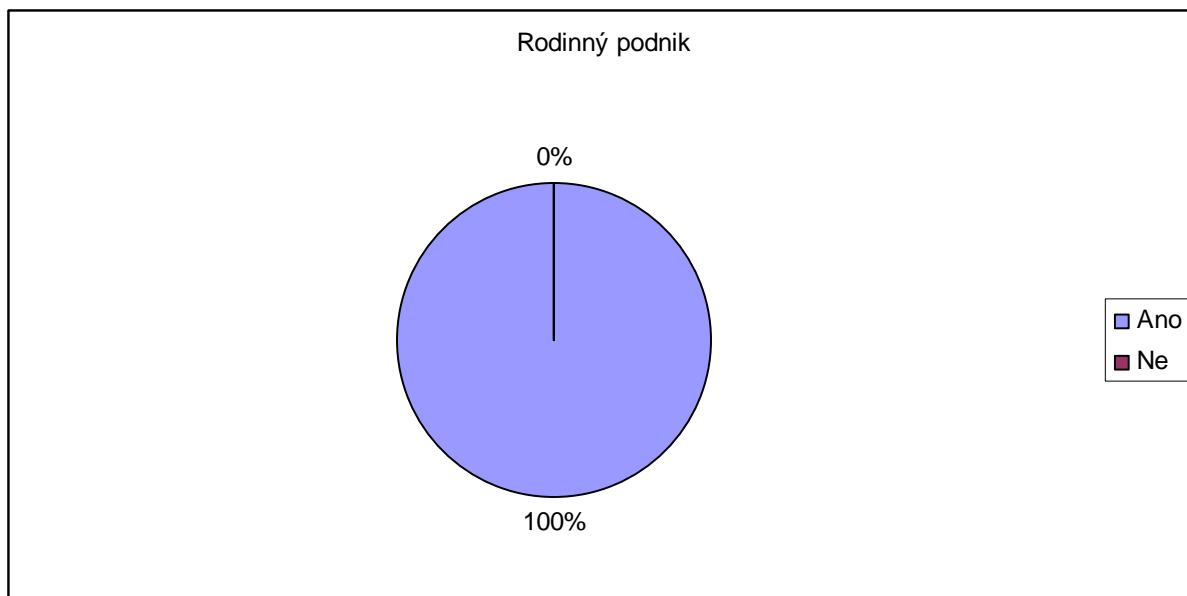
Graf č. 53

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	22	100 %
Ne	0	0 %
Celkem	22	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 55

Komentář: „Titulky sleduji pouze při např. překladu Shakespeara na srovnání, jinak ne“

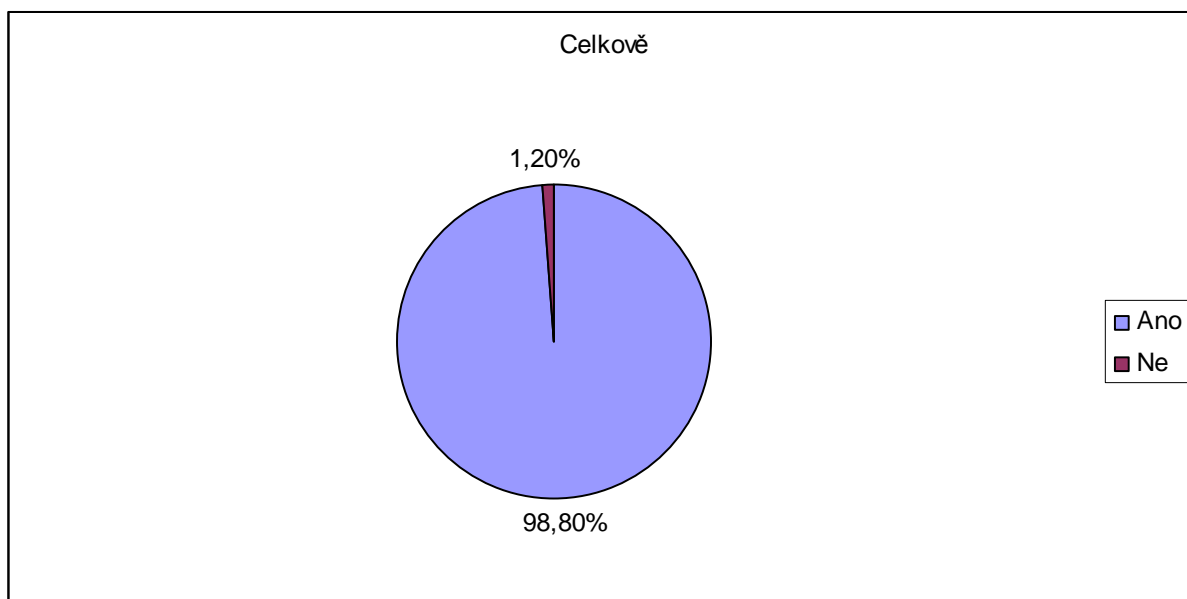
Graf č. 54

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	80	98,8 %
Ne	1	1,2 %
Celkem	81	100 %
Neodpovědělo	11	

Tabulka č. 56

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,049

Graf č. 55

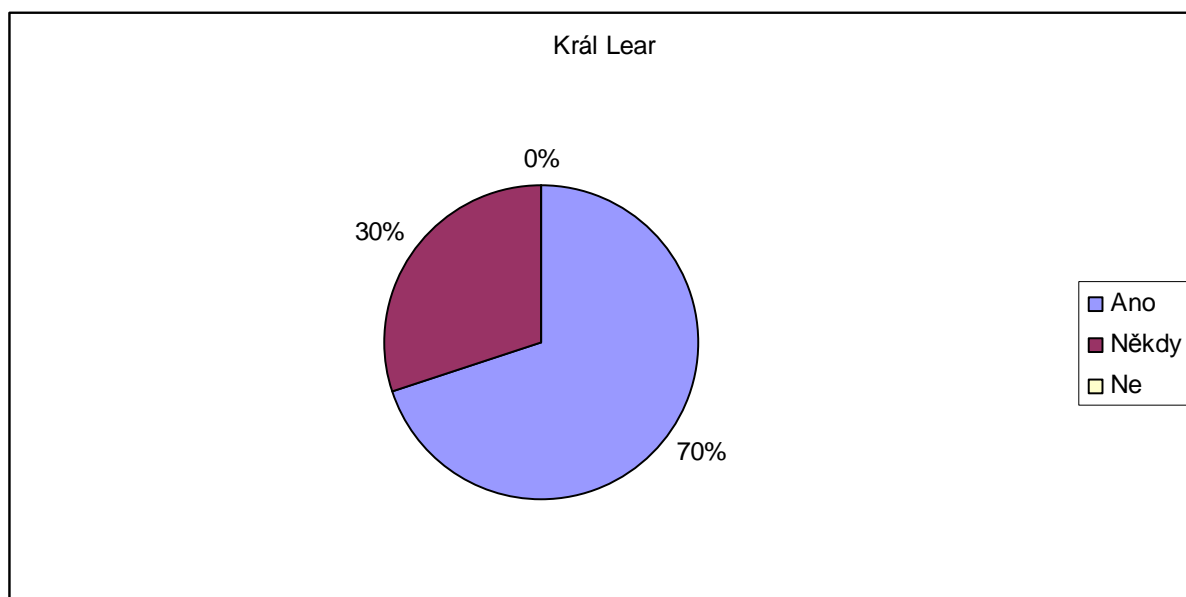
Otázka č. 8b: Mluví postavy v českých titulcích tak, jak si představujete charakteristiku těchto postav?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	21	70 %
Někdy	9	30 %
Ne	0	0 %
Celkem	30	100 %
Neodpovědělo	3	

Tabulka č. 57

Komentář: „Nevím, čtu rychle, abych stihl obraz“

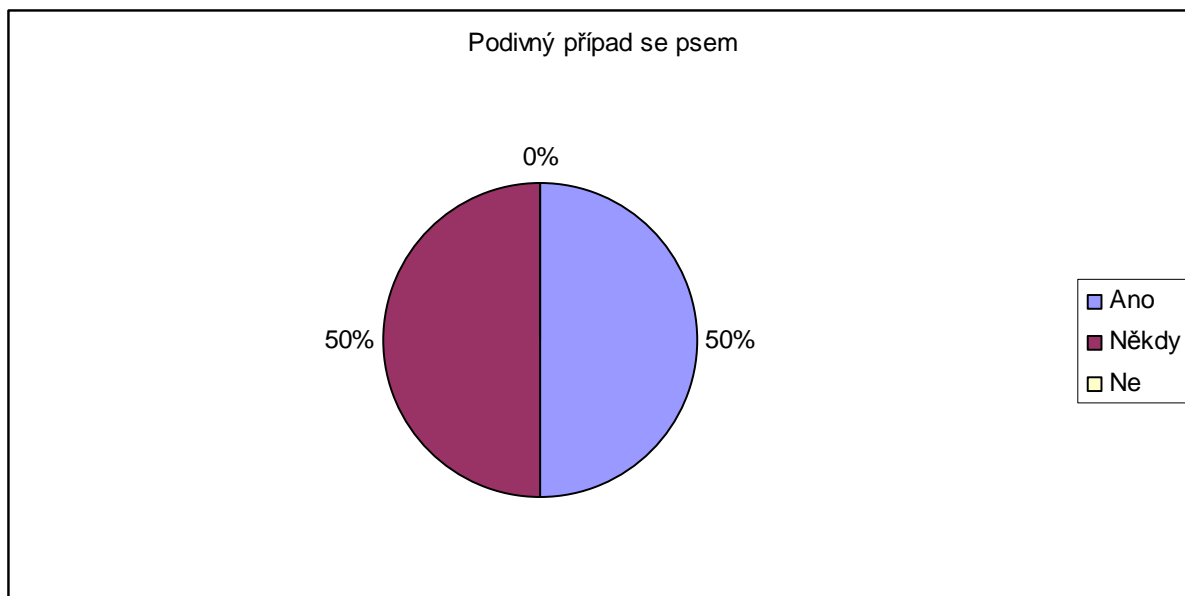
Graf č. 56

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	11	50 %
Někdy	11	50 %
Ne	0	0 %
Celkem	22	100 %
Neodpovědělo	11	

Tabulka č. 58

Komentáře: „natolik se titulky nezabývám“
„víceméně ano – ale moc je nesleduji“

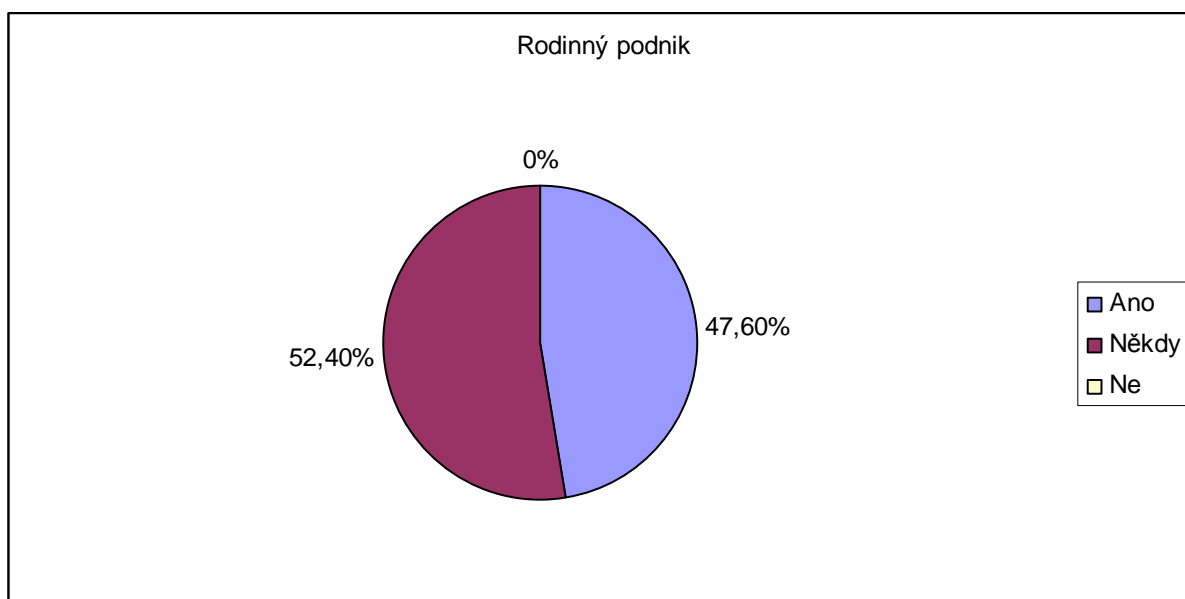

Graf č. 57

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	10	47,6 %
Někdy	11	52,4 %
Ne	0	0 %
Celkem	21	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 59

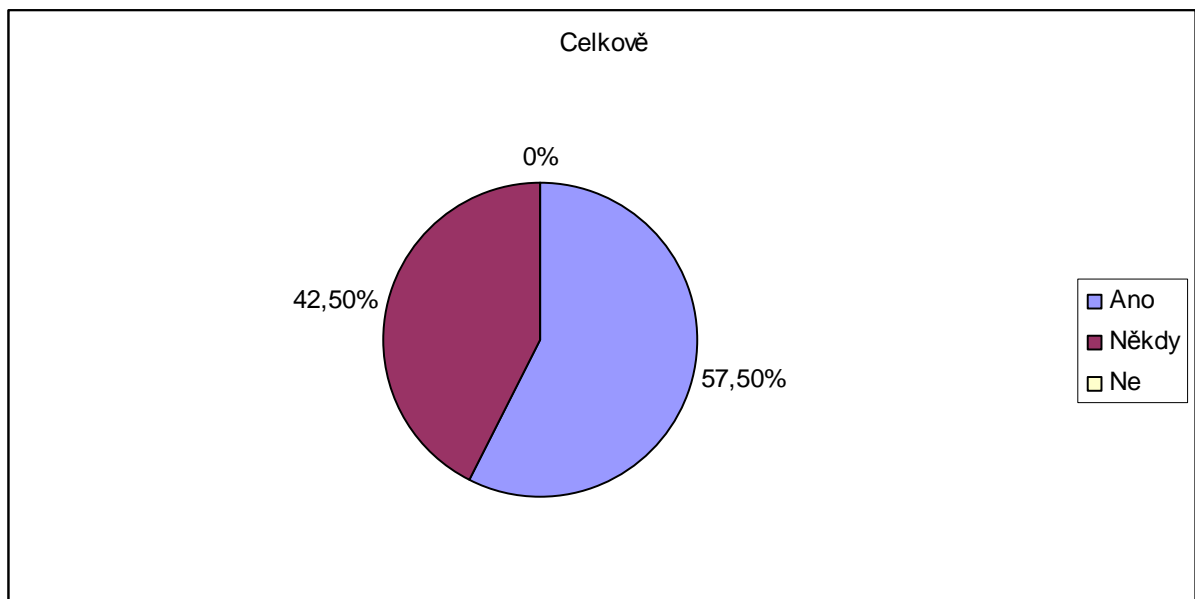
Graf č. 58

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	42	57,5 %
Někdy	31	42,5 %
Ne	0	0 %
Celkem	73	100 %
Neodpovědělo	19	

Tabulka č. 60

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,489

Graf č. 59

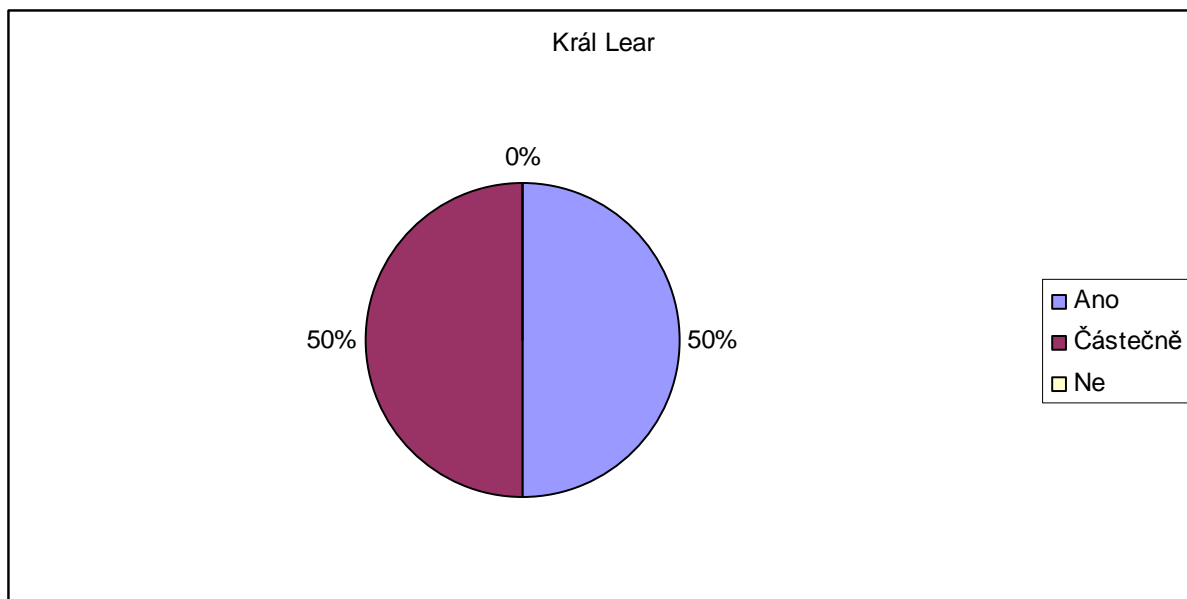
Otázka č. 8c: Jste spokojeni s tím, jak jsou české titulky časově sladěné s tím, kdy mluví herci?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	16	50 %
Částečně	16	50 %
Ne	0	0 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 61

Komentář: „zlepšujete se“

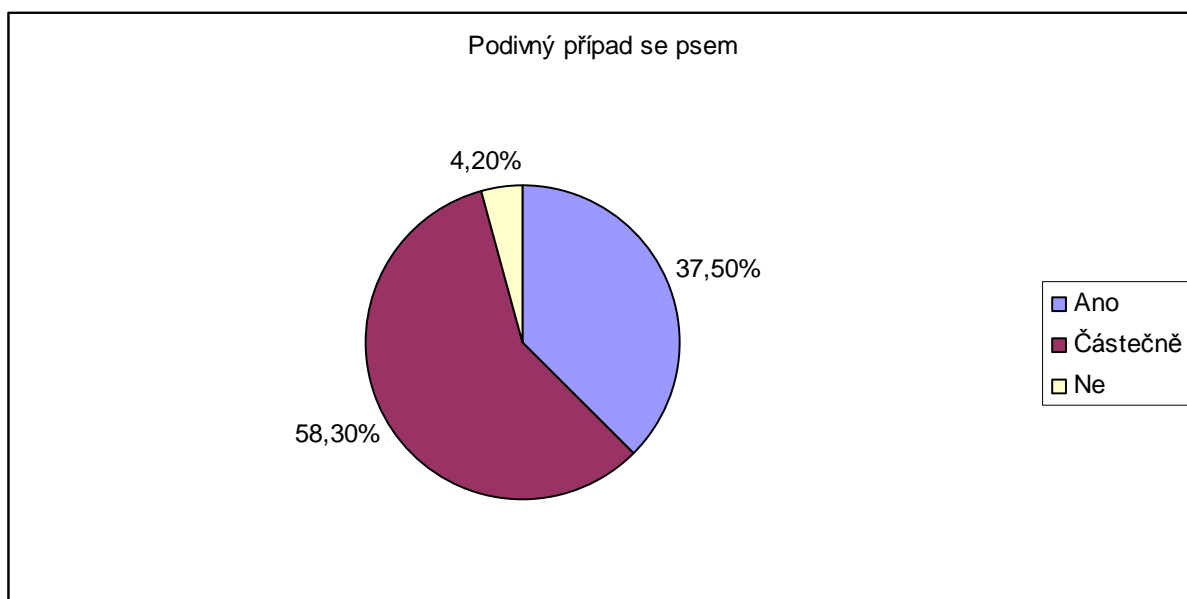
Graf č. 60

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	9	37,5 %
Částečně	14	58,3 %
Ne	1	4,2 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	9	

Tabulka č. 62

Komentáře: „někdy mají zpoždění nebo jsou napřed“
 „víceméně“

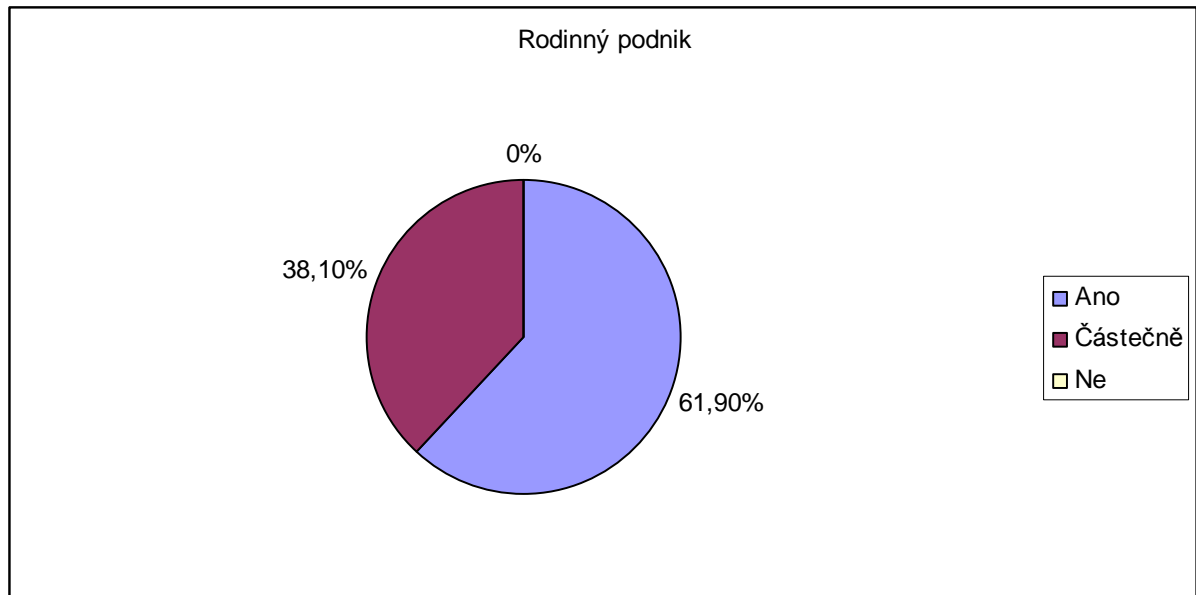

Graf č. 61

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	13	61,9 %
Částečně	8	38,1 %
Ne	0	0 %
Celkem	21	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 63

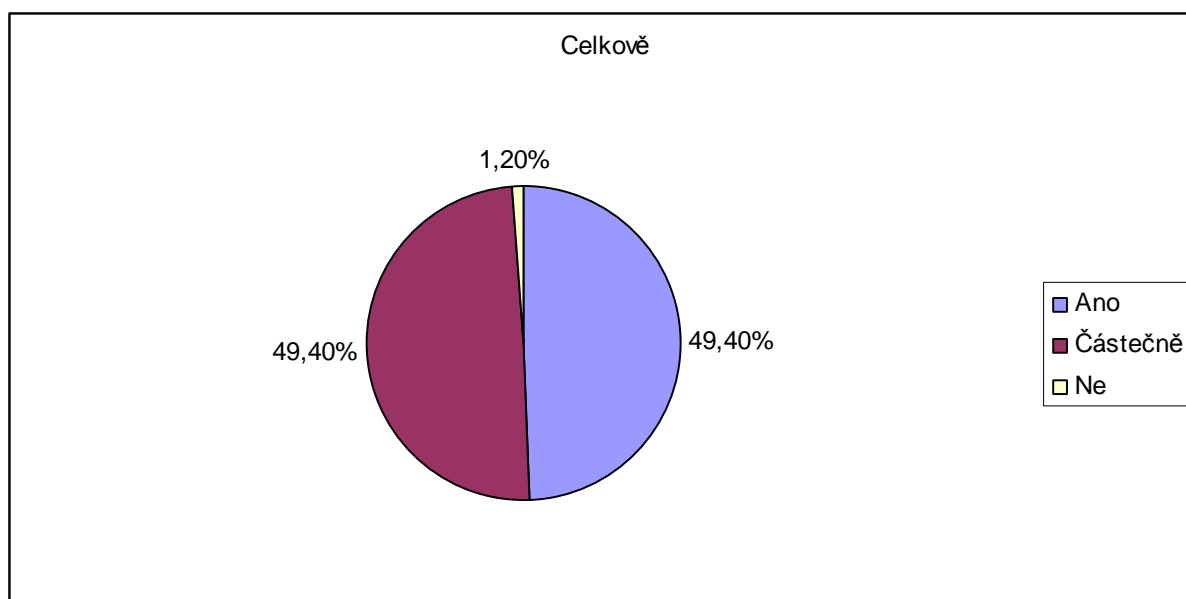
Graf č. 62

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	38	49,4 %
Částečně	38	49,4 %
Ne	1	1,2 %
Celkem	77	100 %
Neodpovědělo	15	

Tabulka č. 64

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,526

Graf č. 63

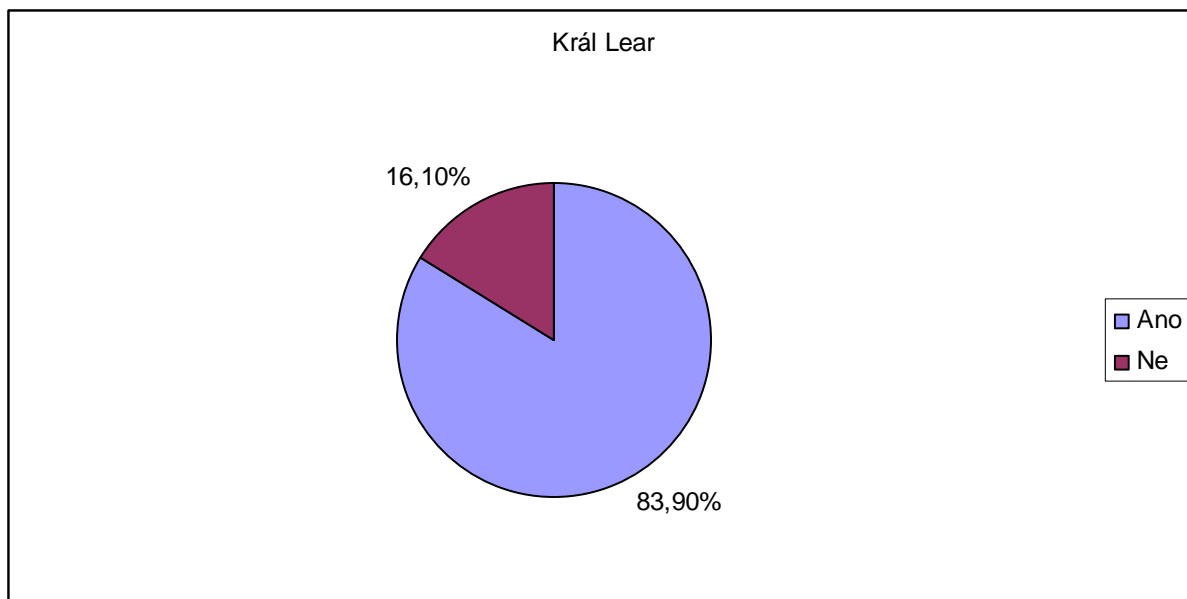
Otázka 8d: Jste spokojeni s umístěním českých titulků v obraze?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	26	83,9 %
Ne	5	16,1 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 65

Komentáře: „Popravdě koukám na anglické – české jsou nízko a vůbec čtení titulků odvádí od hereckých výkonů.“
 „Jsou trochu moc dole, ale jsem rád, že vůbec jsou :)“
 „Měly by být víc nahoře“
 „Špatně na ně vidím, lepší by byly nahoře nebo výše“
 „ale nedokáží si představit jiné řešení“
 „nahore“
 „cz titulky jsou nízko, nejsou vidět přes lidi“

Graf č. 64

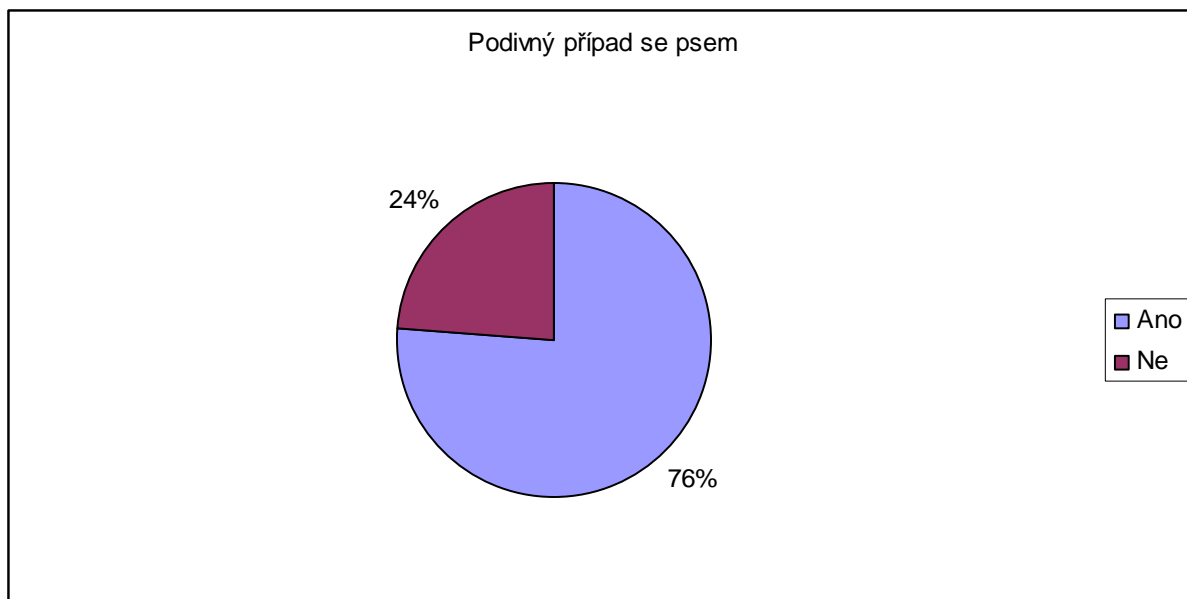
Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	19	76 %
Ne	6	24 %
Celkem	25	100 %
Neodpovědělo	8	

Tabulka č. 66

Komentáře:

- „umístit níže“
- „lépe viditelné pro ty, co neumí anglicky“
- „V Aeru na ně není moc vidět“
- „Bohužel mě ale nenapadá, kam lépe by se daly umístit.“
- „až na ty vysoké postavy v hledišti“
- „lépe viditelné“

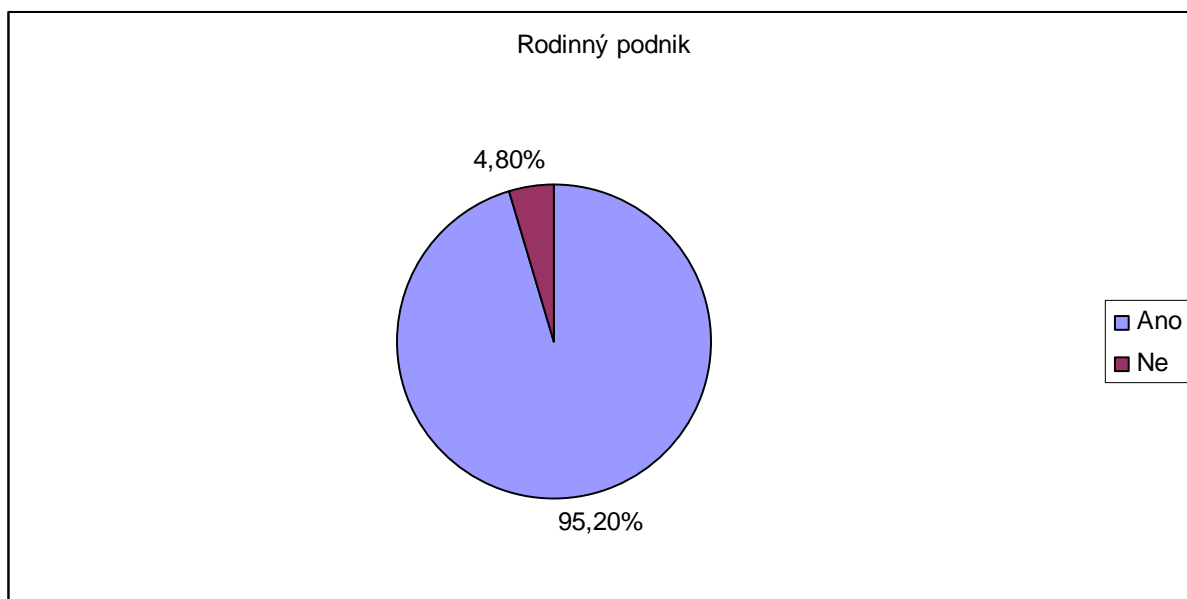
Graf č. 65

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	20	95,2 %
Ne	1	4,8 %
Celkem	21	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 67

Komentáře: „pokud sedím na dobrém místě = vidím na ně. Změnu: titulky výš“
 „je to nízko“

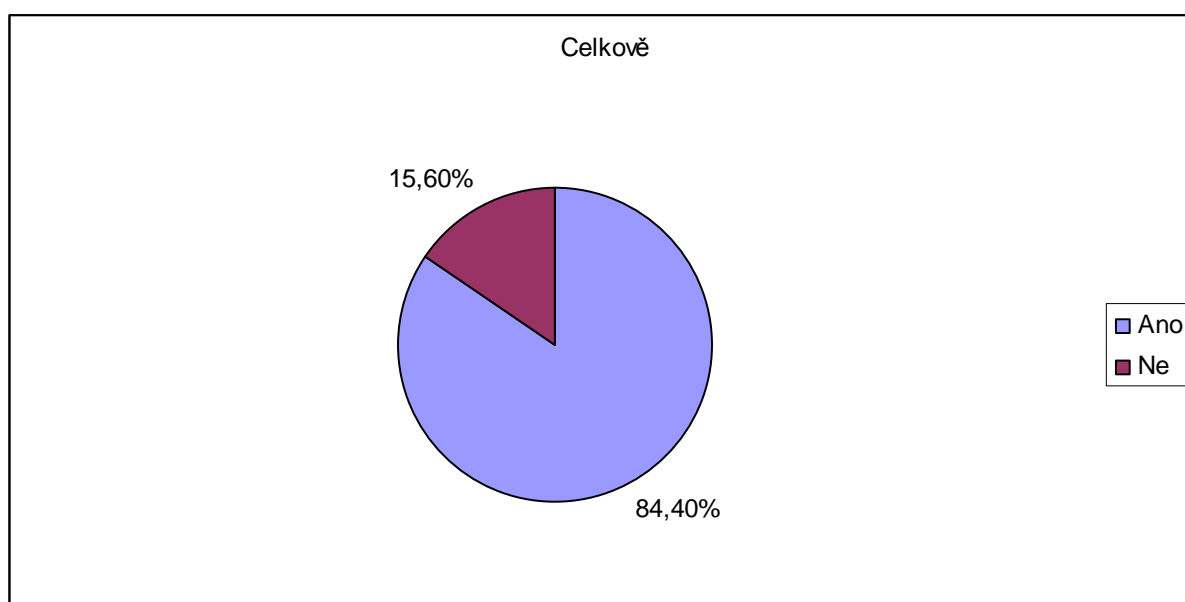
Graf č. 66

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	65	84,4 %
Ne	12	15,6 %
Celkem	77	100 %
Neodpovědělo	15	

Tabulka č. 68

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,526

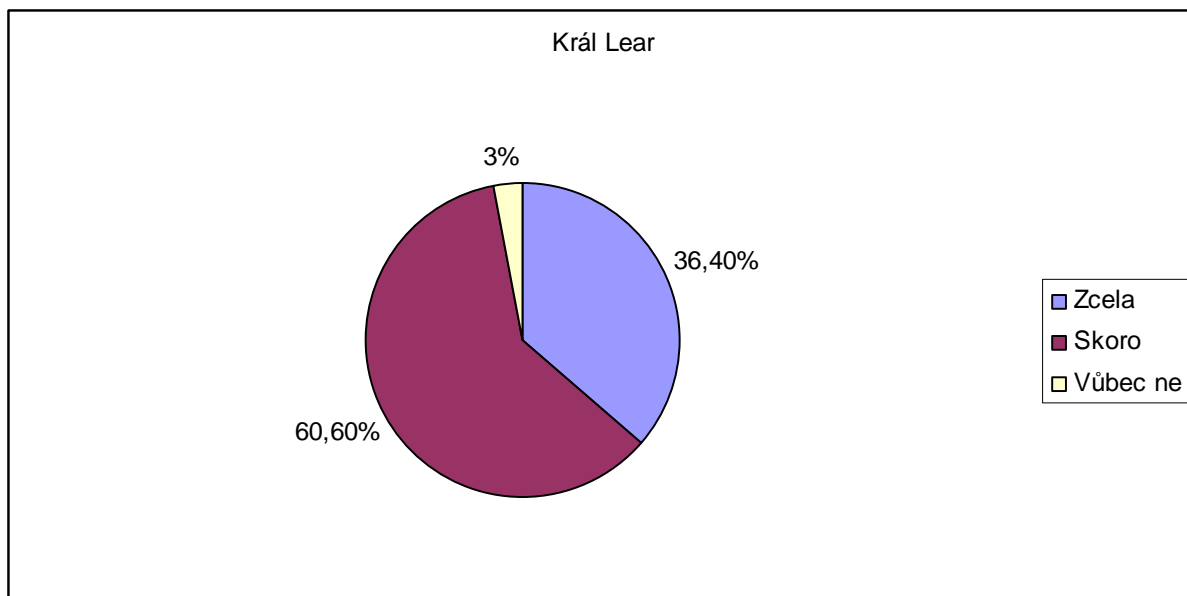
Graf č. 67

Otázka č. 9: Stiháte číst titulky a zároveň sledovat obraz?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zcela	12	36,4 %
Skoro	20	60,6 %
Vůbec ne	1	3 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 69

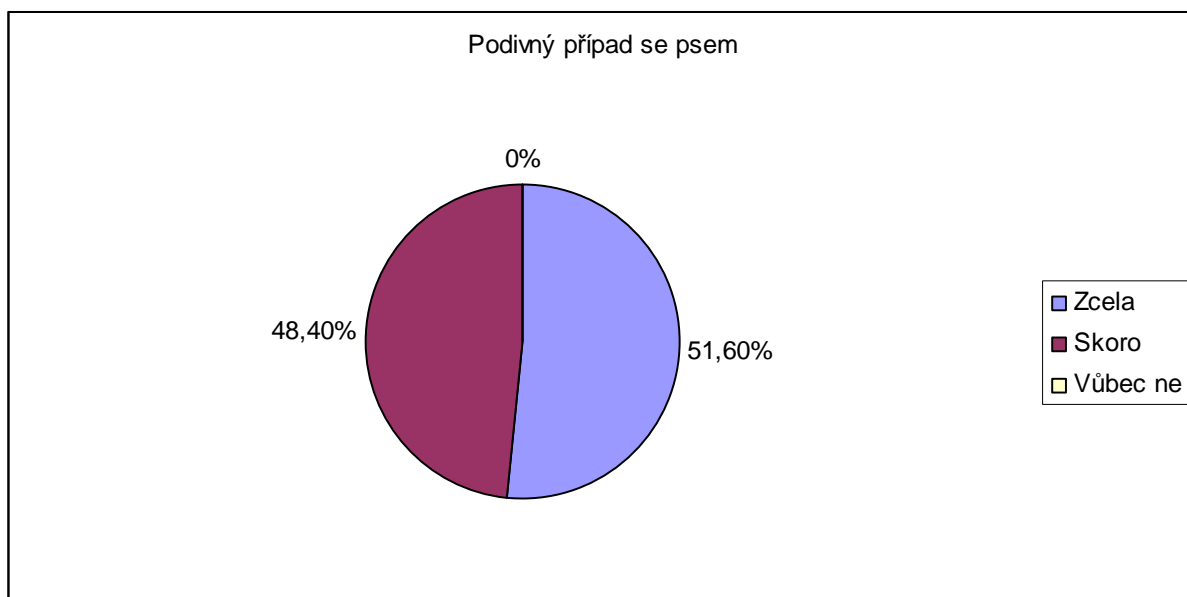

Graf č. 68

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zcela	16	51,6 %
Skoro	15	48,4 %
Vůbec ne	0	0 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 70

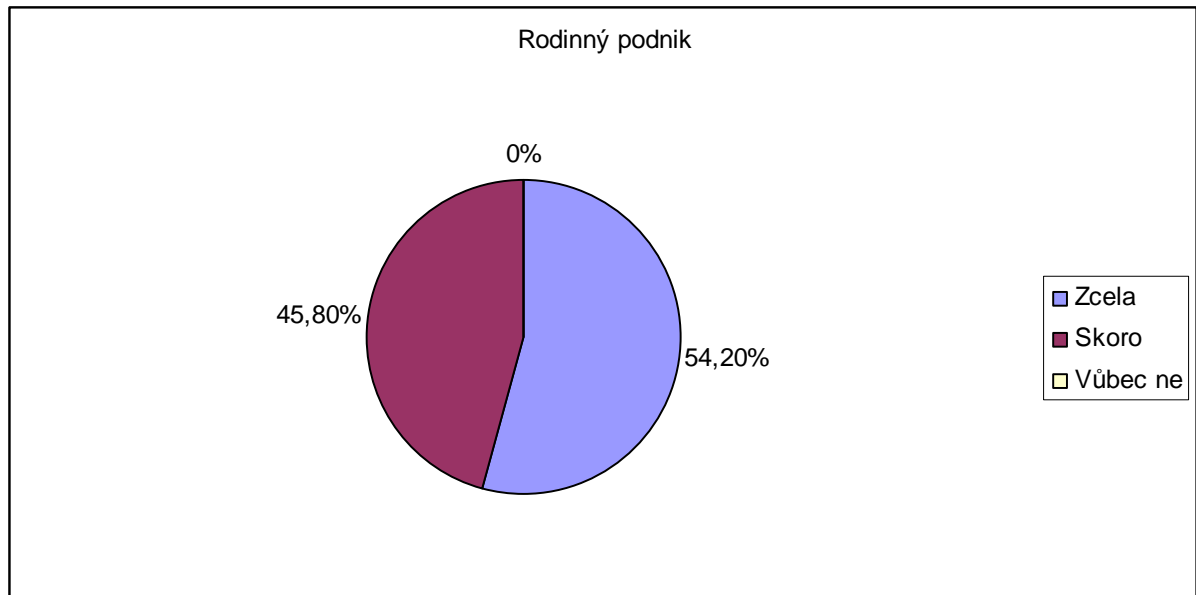

Graf č. 69

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zcela	13	54,2 %
Skoro	11	45,8 %
Vůbec ne	0	0 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 71

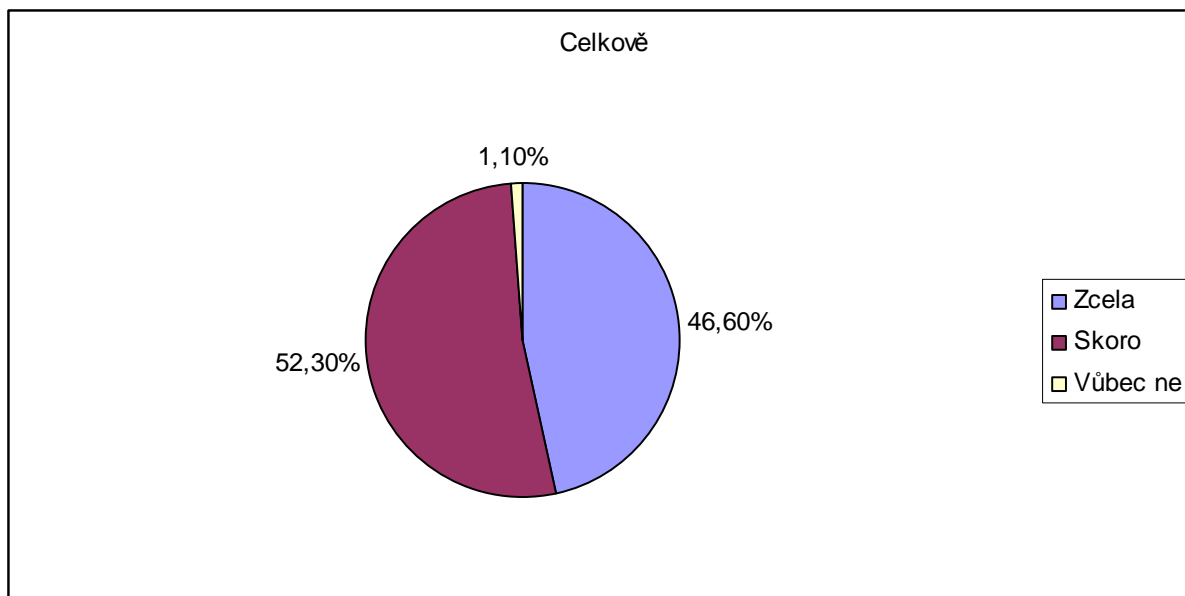
Graf č. 70

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zcela	41	46,6 %
Skoro	46	52,3 %
Vůbec ne	1	1,1 %
Celkem	88	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 72

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,520

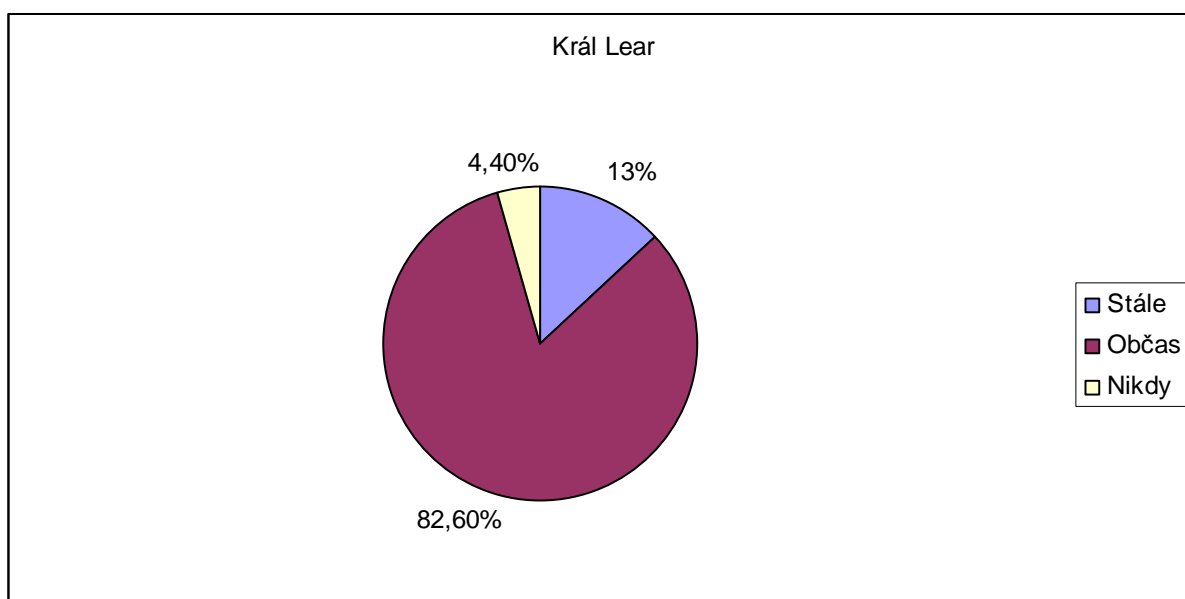
Graf č. 71

Otázka č. 10a: Srovnáváte titulky s originálem?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Stále	3	13 %
Občas	19	82,6 %
Nikdy	1	4,4 %
Celkem	23	100 %
Neodpovědělo	10	

Tabulka č. 73

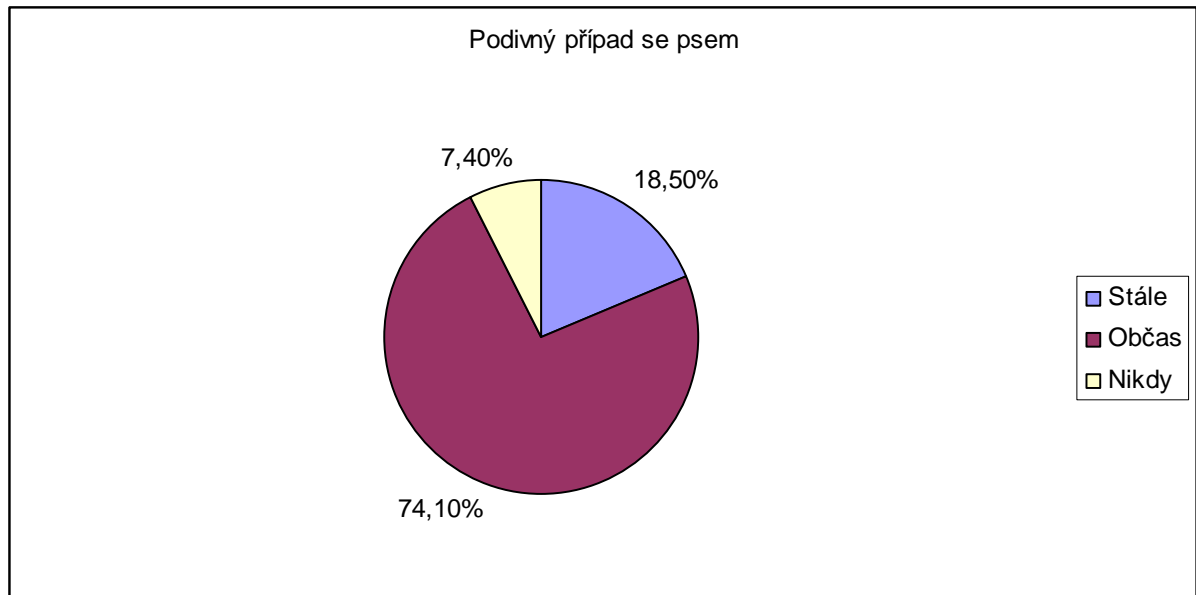

Graf č. 72

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Stále	5	18,5 %
Občas	20	74,1 %
Nikdy	2	7,4 %
Celkem	27	100 %
Neodpovědělo	6	

Tabulka č. 74

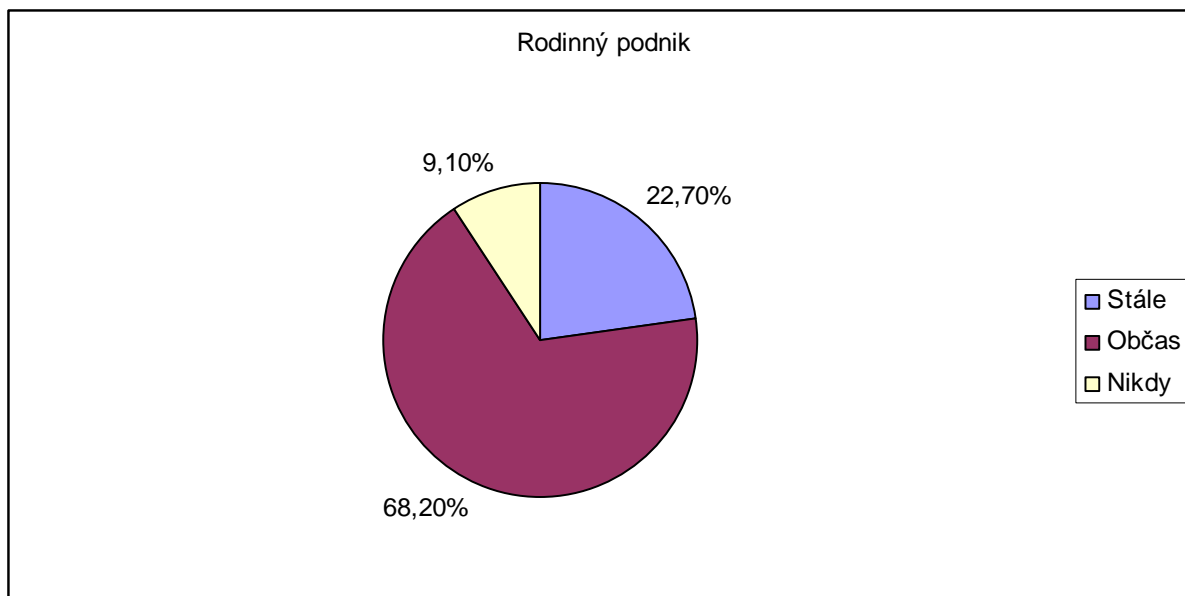

Graf č. 73

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Stále	5	22,7 %
Občas	15	68,2 %
Nikdy	2	9,1 %
Celkem	22	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 75

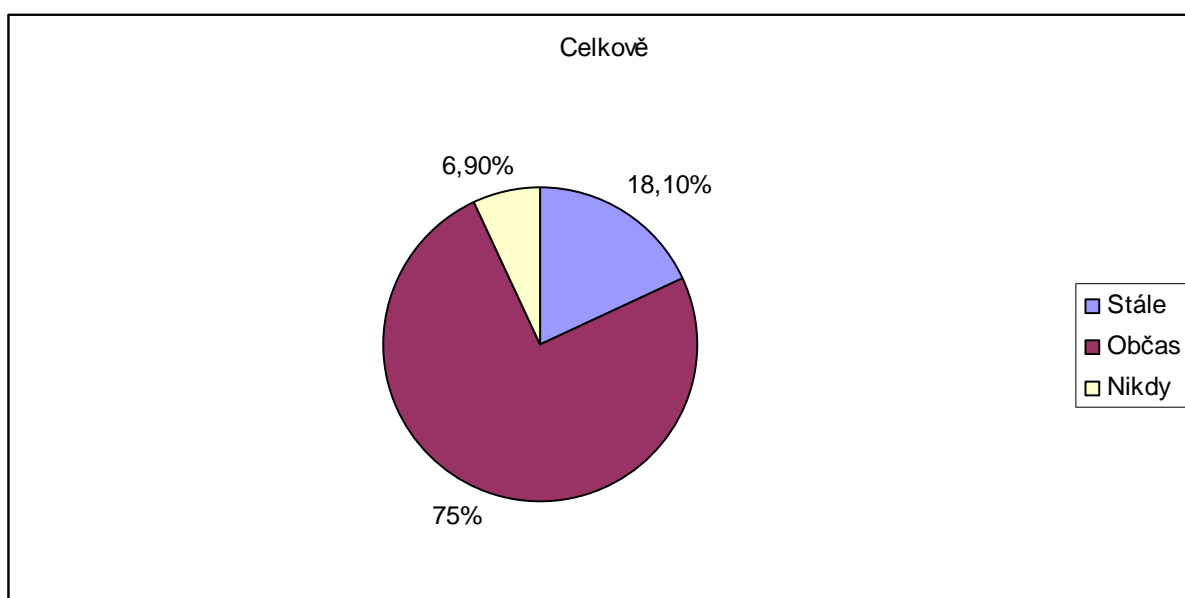
Graf č. 74

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Stále	13	18,1 %
Občas	54	75 %
Nikdy	5	6,9 %
Celkem	72	100 %
Neodpovědělo	20	

Tabulka č. 76

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,425

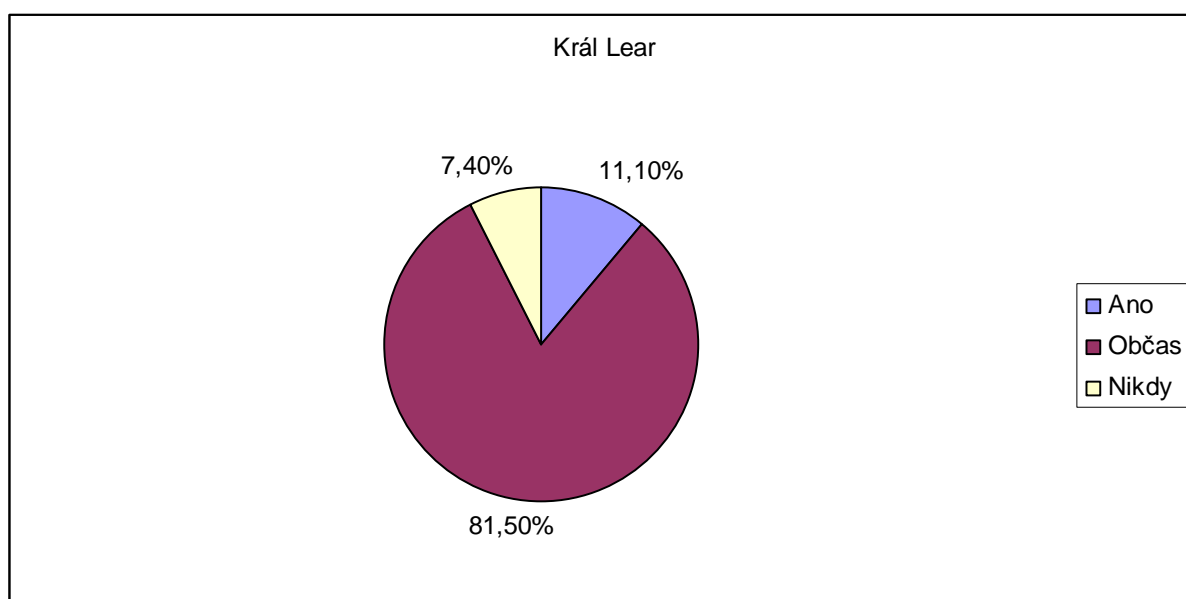
Graf č. 75

Otázka č. 10b: Srovnáváte české a anglické titulky mezi sebou?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	3	11,1 %
Občas	22	81,5 %
Nikdy	2	7,4 %
Celkem	27	100 %
Neopovědělo	6	

Tabulka č. 77

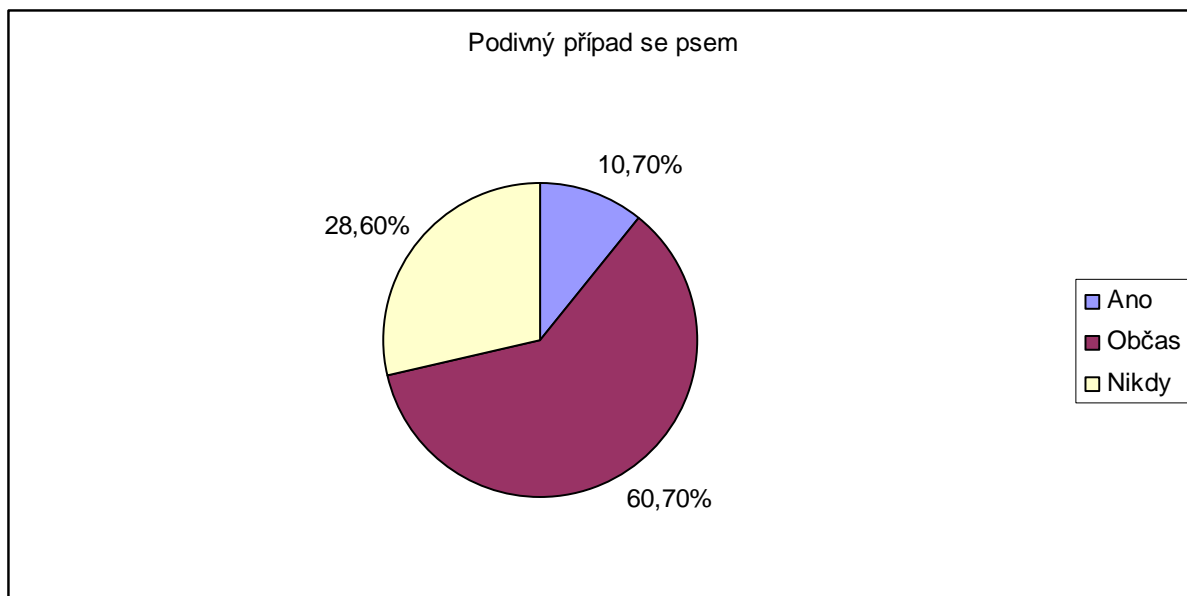

Graf č. 76

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	3	10,7 %
Občas	17	60,7 %
Nikdy	8	28,6 %
Celkem	28	100 %
Neodpovědělo	5	

Tabulka č. 78

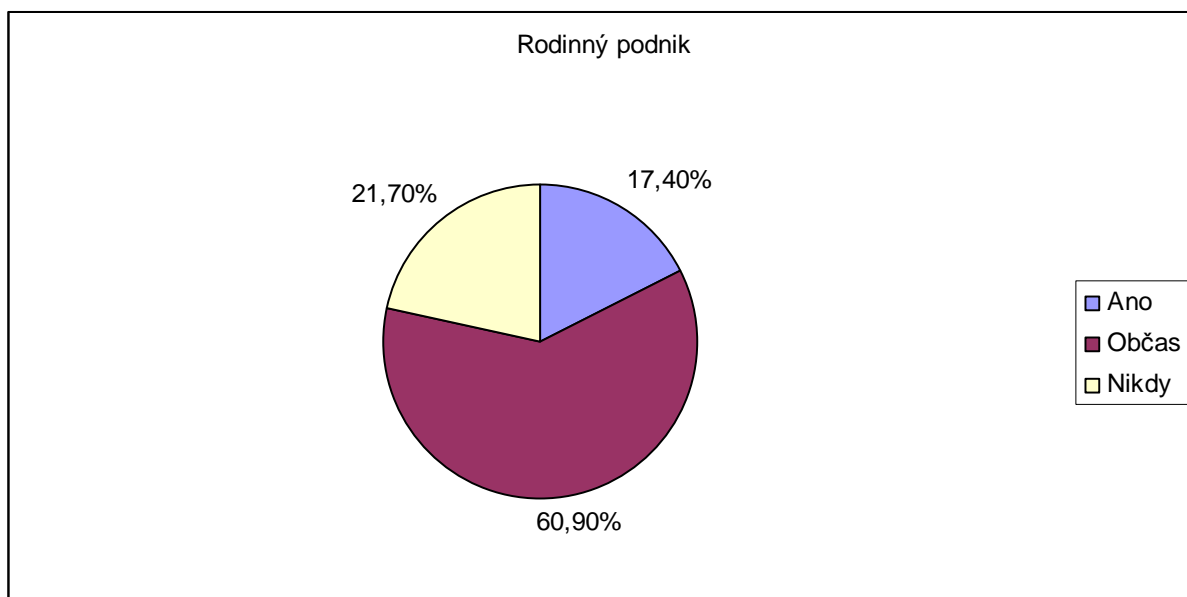

Graf č. 77

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	4	17,4 %
Občas	14	60,9 %
Nikdy	5	21,7 %
Celkem	23	100 %
Neodpovědělo	3	

Tabulka č. 79

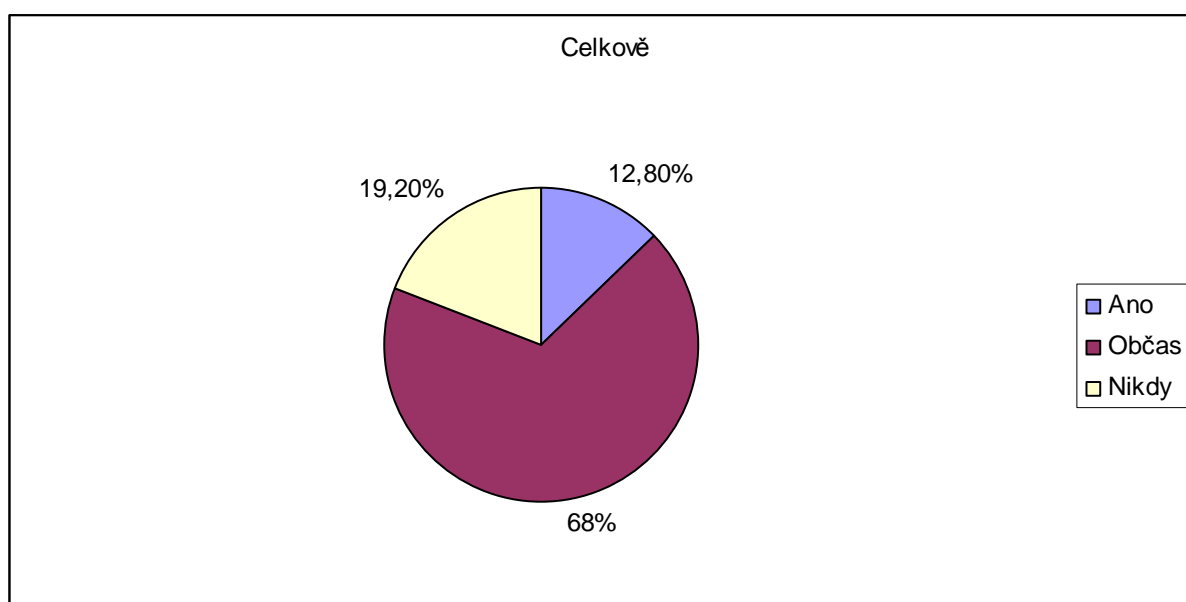
Graf č. 78

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	10	12,8 %
Občas	53	68 %
Nikdy	15	19,2 %
Celkem	78	100 %
Neopovědělo	14	

Tabulka č. 80

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,534

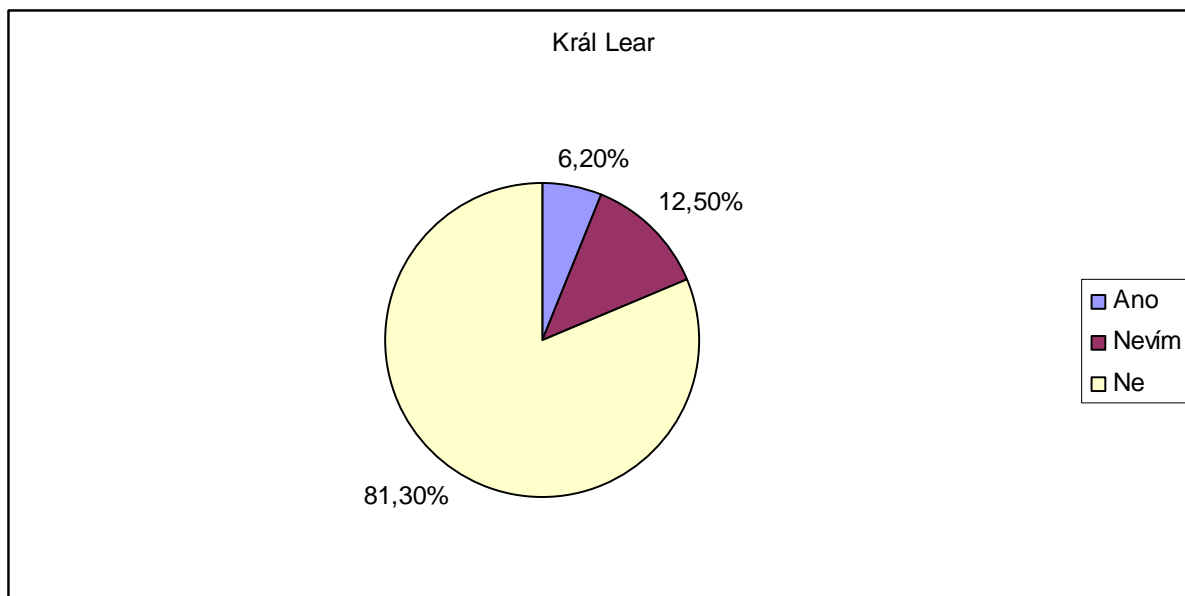
Graf č. 79

Otázka č. 11: Preferovali byste jiný způsob překladu?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	6,2 %
Nevím	4	12,5 %
Ne	26	81,3 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 81

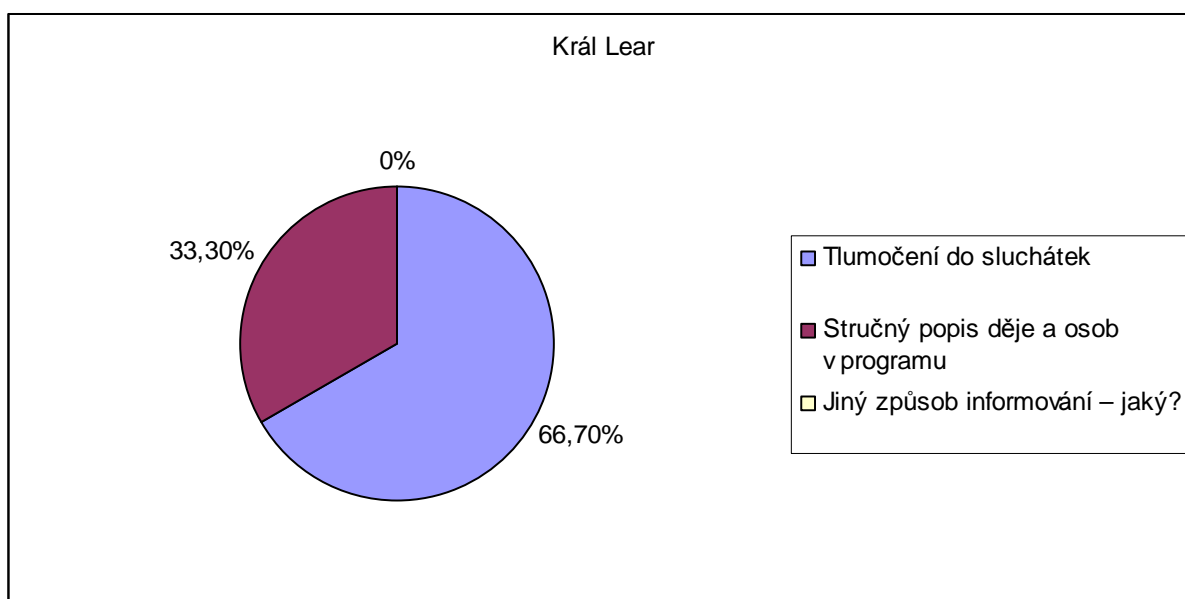
Graf č. 80

Pokud ano, jaký?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Tlumočení do sluchátek	2	66,7 %
Stručný popis děje a osob v programu	1	33,3 %
Jiný způsob informování – jaký?	0	0 %
Celkem	3	100 %
Neodpovědělo	30	

Tabulka č. 82

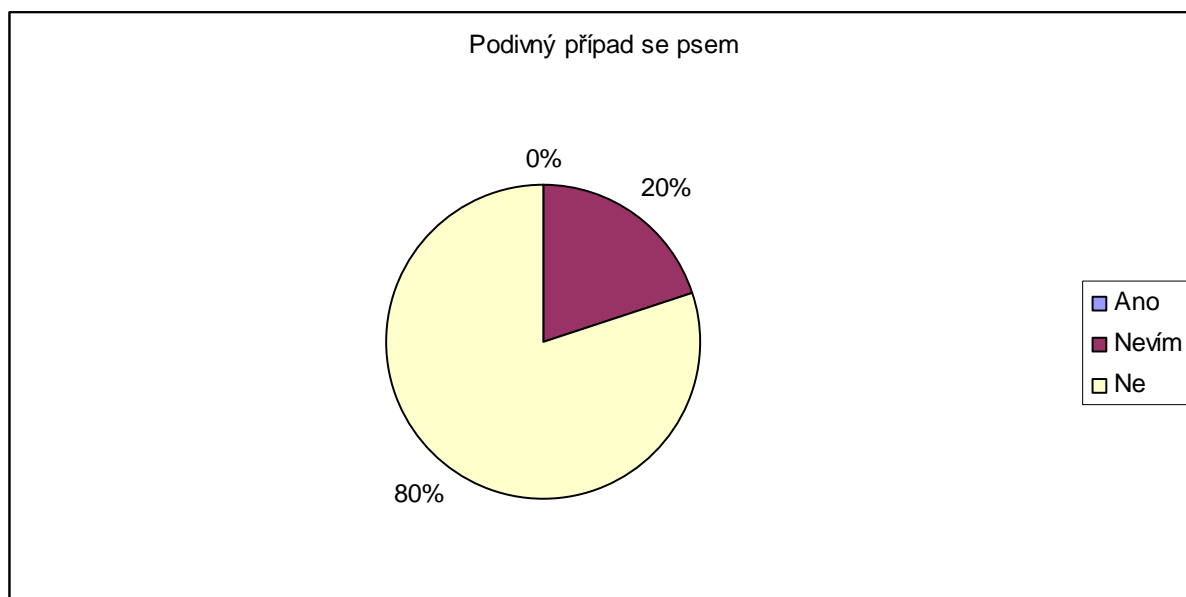
Graf č. 81

Otázka č. 11: Preferovali byste jiný způsob překladu?

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Nevím	6	20 %
Ne	24	80 %
Celkem	30	100 %
Neodpovědělo	3	

Tabulka č. 83

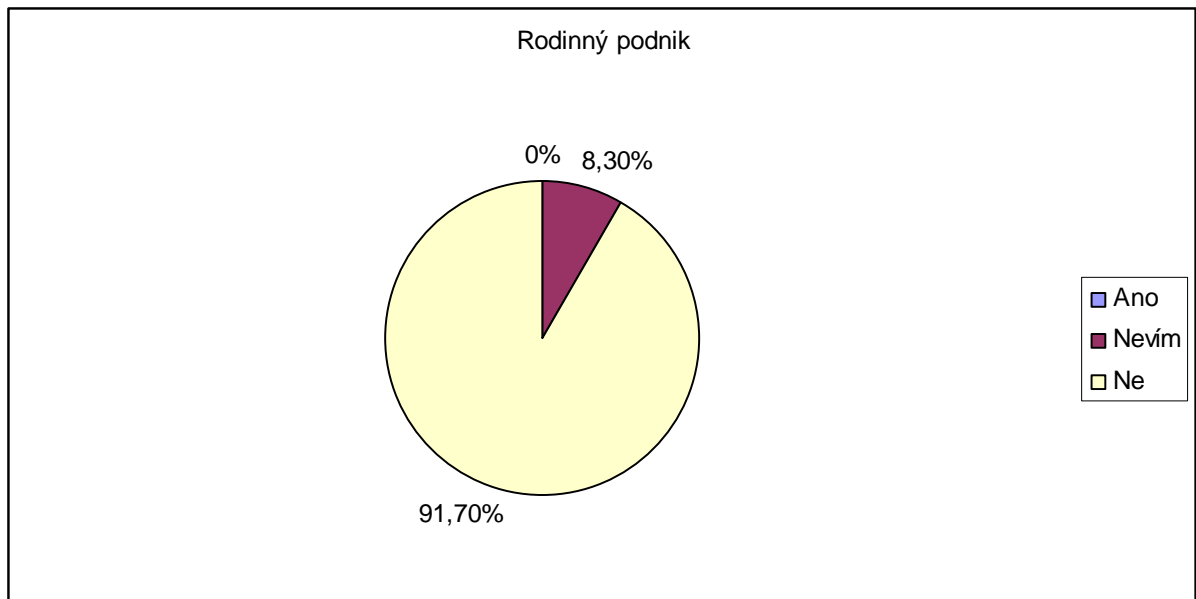

Graf č. 82

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %
Nevím	2	8,3 %
Ne	22	91,7 %
Celkem	24	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 84

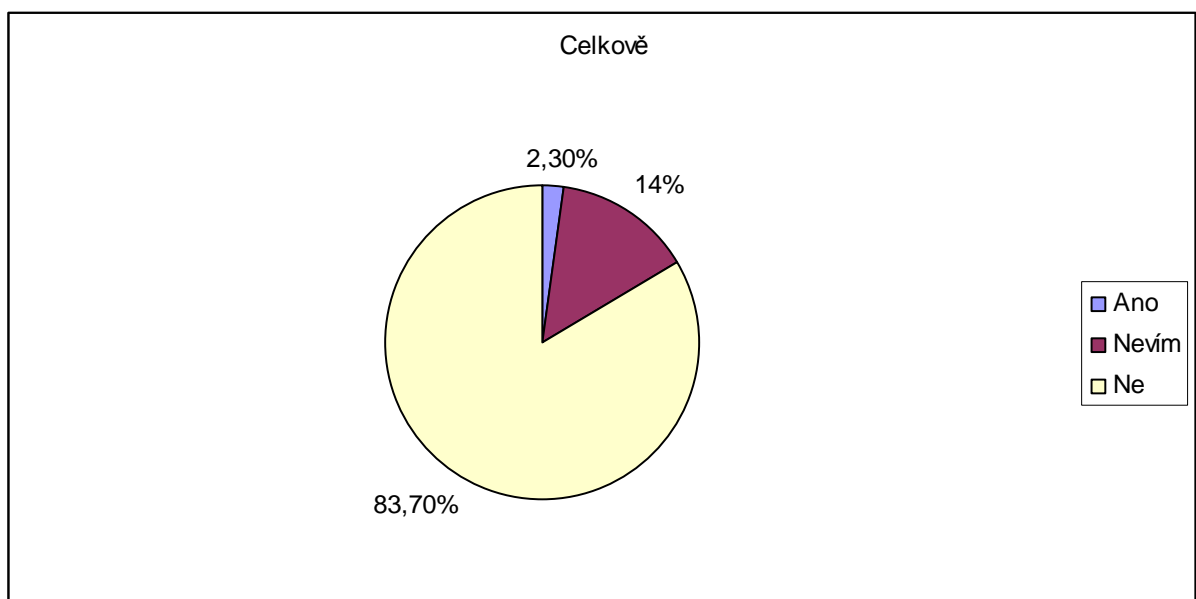
Graf č. 83

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	2	2,3 %
Nevím	12	14 %
Ne	72	83,7 %
Celkem	86	100 %
Neodpovědělo	6	

Tabulka č. 85

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,318

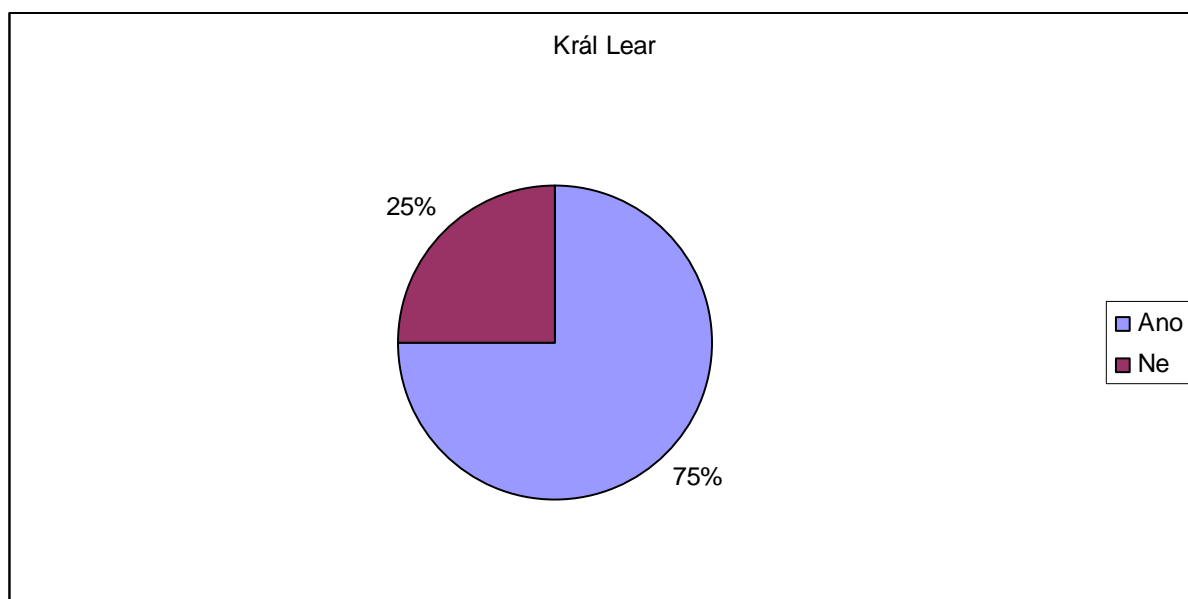
Graf č. 84

Otázka 12: Znáte (četli jste, viděli) danou hru v češtině?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	24	75 %
Ne	8	25 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 86

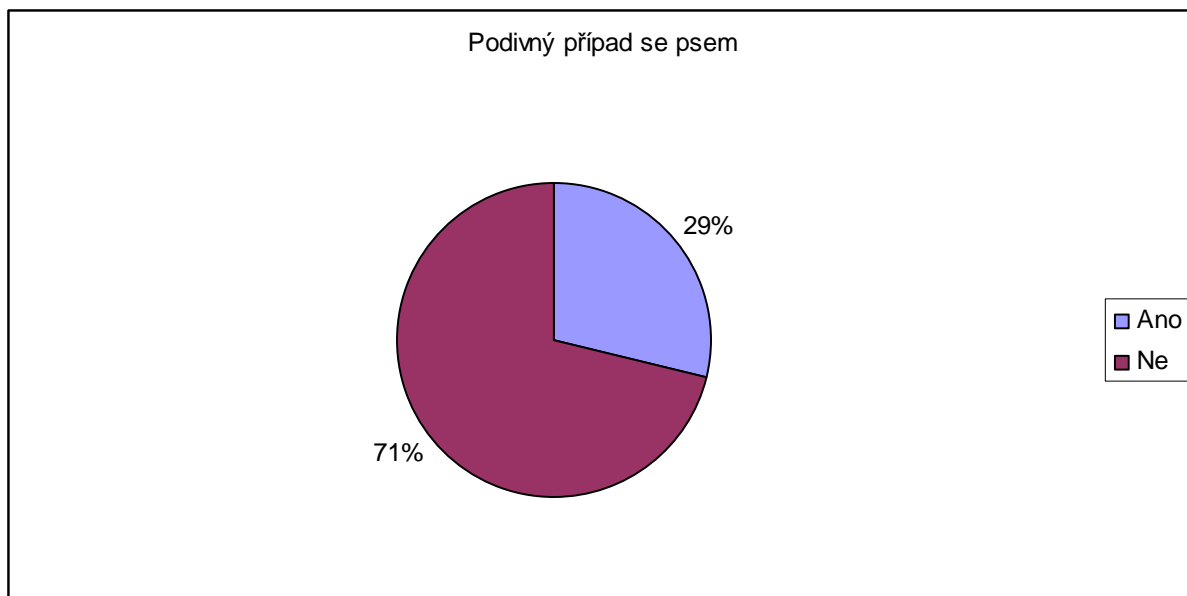

Graf č. 85

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	9	29 %
Ne	22	71 %
Celkem	31	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 87

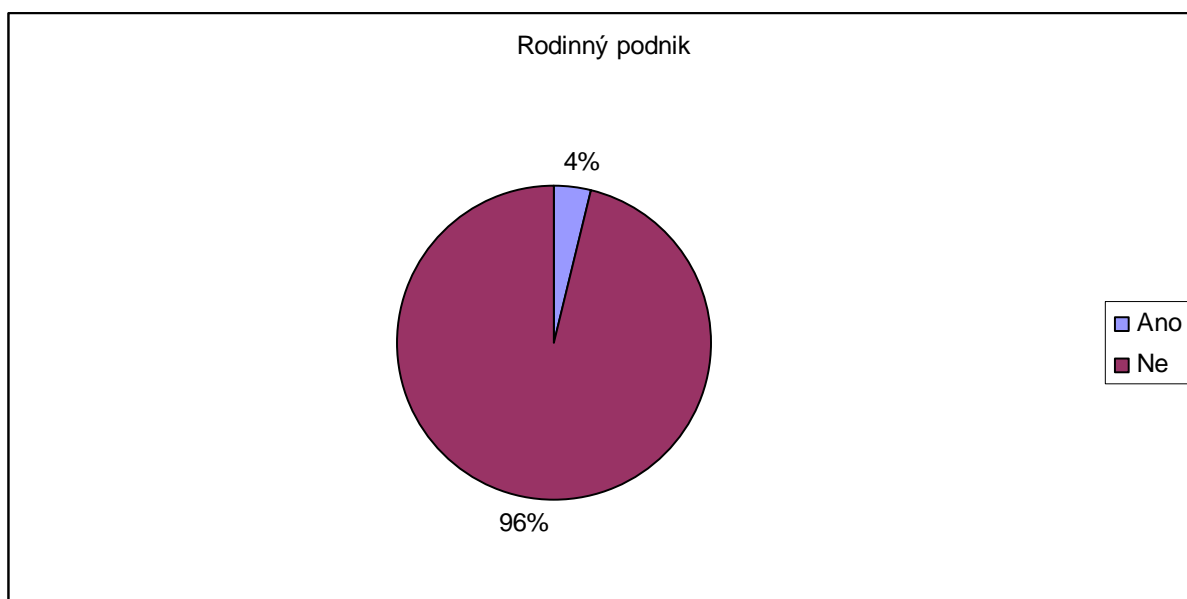

Graf č. 86

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	1	4 %
Ne	24	96 %
Celkem	25	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 88

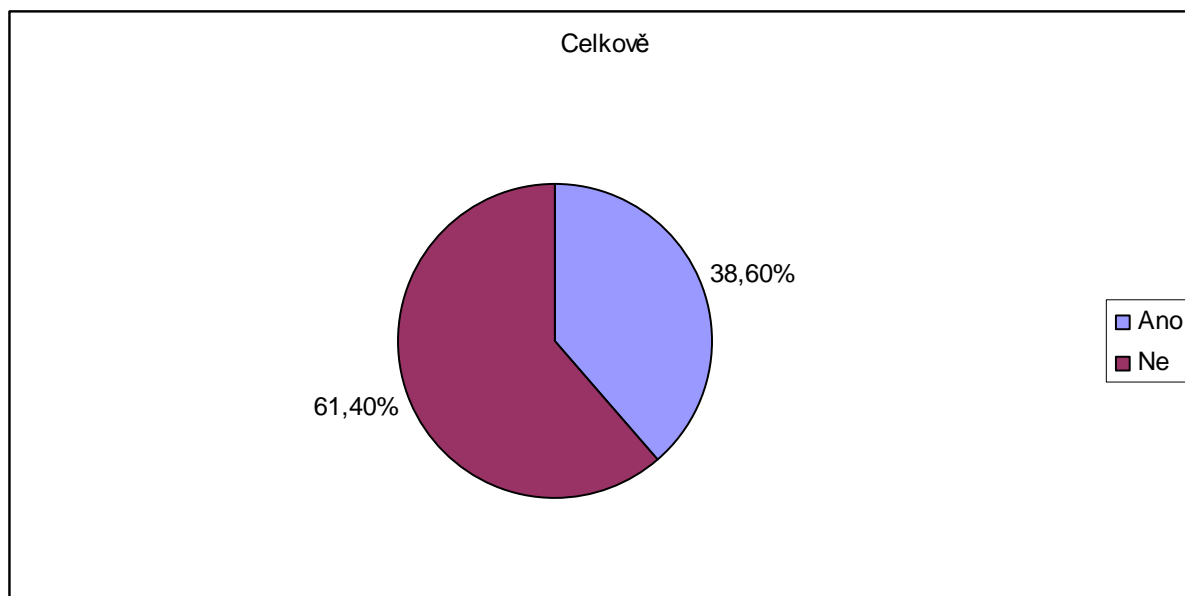
Graf č. 87

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	34	38,6 %
Ne	54	61,4 %
Celkem	88	100 %
Neodpovědělo	4	

Tabulka č. 89

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,948

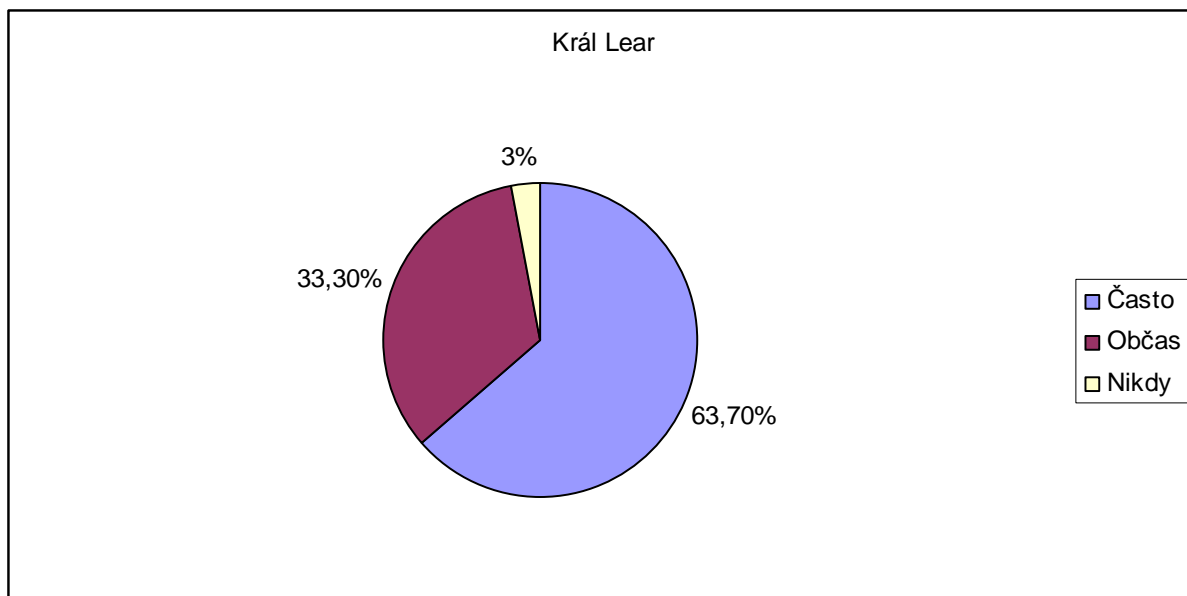
Graf č. 88

Otázka č. 13: Sledujete nějaké titulované seriály nebo filmy (na internetu nebo v televizi)?

Král Lear

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Často	21	63,7 %
Občas	11	33,3 %
Nikdy	1	3 %
Celkem	33	100 %
Neodpovědělo	0	

Tabulka č. 90

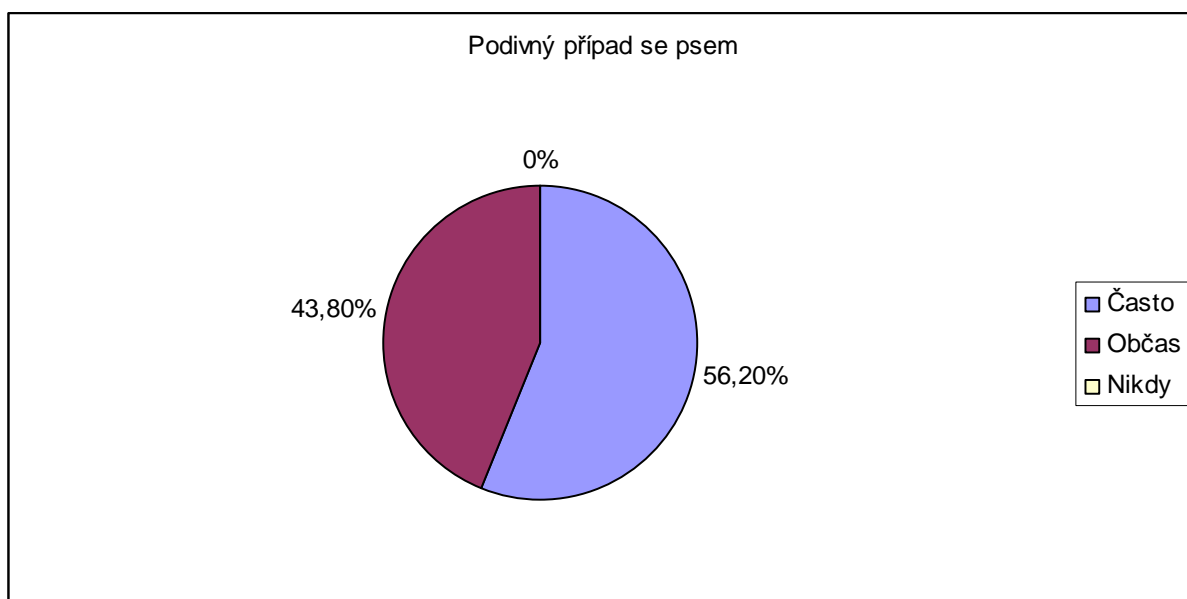

Graf č. 89

Podivný případ se psem

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Často	18	56,2 %
Občas	14	43,8 %
Nikdy	0	0 %
Celkem	32	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 91

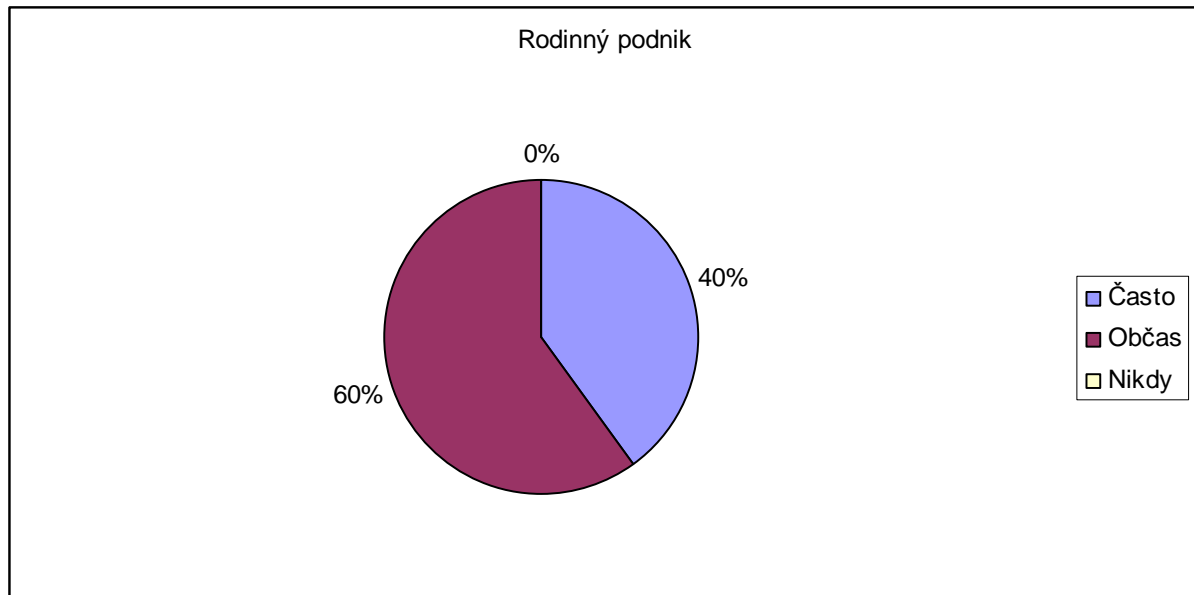

Graf č. 90

Rodinný podnik

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Často	10	40 %
Občas	15	60 %
Nikdy	0	0 %
Celkem	25	100 %
Neodpovědělo	1	

Tabulka č. 92

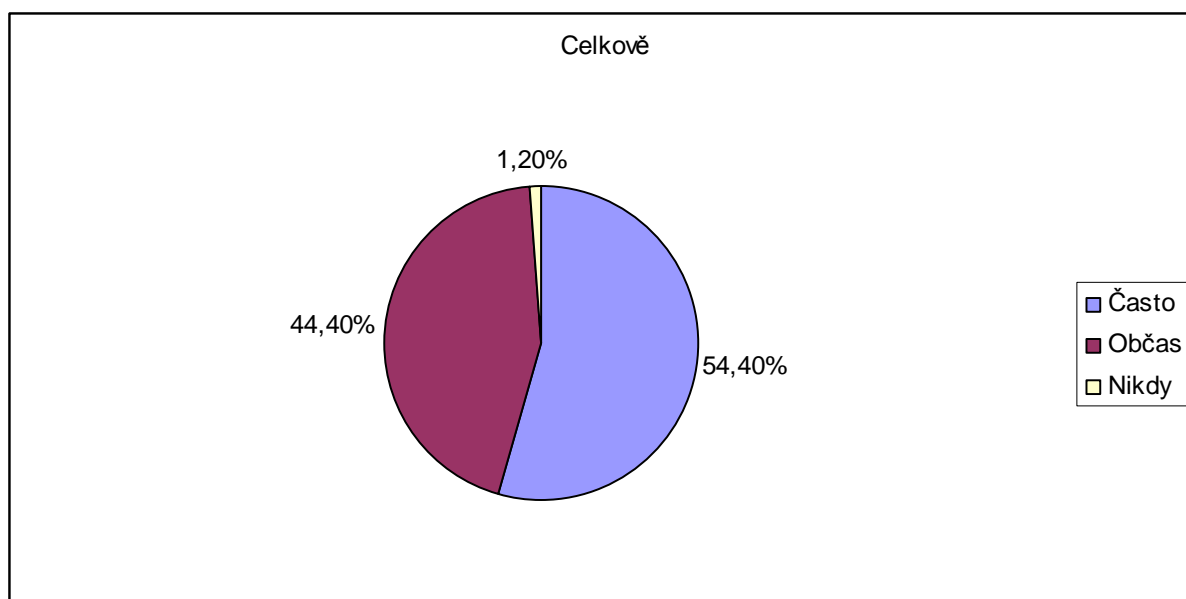
Graf č. 91

Celkově

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Často	49	54,4 %
Občas	40	44,4 %
Nikdy	1	1,2 %
Celkem	90	100 %
Neodpovědělo	2	

Tabulka č. 93

Normalizovaný ordinální rozptyl: 0,518

Graf č. 92

Otázka č. 14: Co byste vzkázali tomu, kdo titulky připravuje?

Král Lear

„Nic, jsem ráda, že to můžeme vidět tak, jak to je.“

„Skvělá práce.“

„Děkuju :)“

„Vydržte!“

„It is a hard work, is it not?“

„Pro účely přímého přenosu se asi víc udělat nedá.“

„OK“

„Děkuji“

„Diváci to oceňují.“

„Díky :-)“

„It's good“

„pochvala“

„ok“

„Děkujeme.“

„Hurá“

„možná více inspirace dobrými českými překlady“

„☺“

„Děkuji!“

„Nezávidím vám to“

„Ahoj.“

„well done!“

„Pozdrav“

„dobrej“

„Je Martin Hilský v nemilosti?“

Podivný případ se psem

„Díky“

„Děkuji za práci“

„bravo!“

„good job man!“

„♥“

„good job!“

„Never give up :)“

„Aby se měl(a) dobře“

„☺“

„bravo“

„až na pár drobností dobrá práce :)“

„very good job“

„že dělá skvělou, nelehkou a často nevděčnou práci“

„díky :-)“

„díky!“

„Dobry překlád. Dobře zestručněno a výstižně a dostatečně přesně přeloženo.“

„poděkování :-)“

„spokojenost“

„díky :)“

„good luck!“

Rodinný podnik

„Odvádíte dobrou práci. Občas jsou překlady lehce zvláštní, ale stále kvalitní. Děkuji.“

„jsem spokojena“

„Good job!“

„pokračovat v pečlivosti dle možností“

„Dobrá práce :)“

„Tyhle titulky byly dobré, díky“

„byly dobrý“

„Díky!“

„☺“